

تعلیم و تربیت

نورسداكانك تعليم و تربيه و تنوير افكارينه خادم اولمق اوزره: انسانيت ،
مدنيت و سائر گنجي فضائل اخلاقيه بي ، فرائض انسانيه بي ، حفظ الصحه
ايله معدنيات حقتده معلومات كافيه بي و جغرافيا مباديسيله ، تجارت ، صنعت
و زراعت حقتده معلومات مقتضيه بي ، بعض لطيف اشعار منظومه بي ، پر
طاقم عبرت آميز فقره لر ايله ضرور امثالي ، مؤثر نصيحتلري و بعض مشاهيرك
بجملأ ترجمه حاللريني حاوي رساله منتخبه در .

مؤسس و مرتبى

کتابچى آراكل

مصحفى
تعلیم نابى

اوچنجى قسىم

اوره اوچنجى طبع

(هر حقى صاحبنه طأددر)

معارف نظارت جليله سنك رخصتيله طبع اولمشدر

کتابچى آراكل
مطبعه ي

ناب عالی خادسنده
نوسرو ۴۸

استانبول ۱۳۶۴

ذیل ایدیلمه « لغتجه » ایله « واره » اشارتلی عقیده اضطرارت

اولا: برنجی قسمنک بالا سنده بیان اولوندی اوزره اشبو او چنجی قسمنک لغتجه سی، حروف هجا اوزره ترتیب و کتابک نهایتنه علاوه ایدیلشد. نایاً: هانکی کله ره لغت ترتیب اولومش ایسه آنلرک نهایترینه اشارت مخصوصه قونولمشد.

ثالثاً: یکدیگرینه «اضافت»، «وصفیت»، «واو عاطفه» و سائر ایله مربوط اولان لغتلرک معناری، حقیله و تاملینه تعریف و تفهیم اولونه بیلک ایچون بمضا ایکی و اوج کله ننگ معناری برلکده ویرلمش، اشارتلی ده او نسبتده وضع اولومشد. مثلاً: «نظر بیقیدی»، «نفقه یومیه»، «احراز درجات عالیه» گبی ایکی و یا اوج کله ننگ معناری برلکده تعریف، و ترکیبلی قاج کله دن عبارت ایسه او قدر اشارت وضع ایدیلشد. شویله که: تک کله لی به شو () برلی، چفت کله لی به شو () ایکیلی، اوج کله لی به ده شو () اوچلی اشارت قونولمشد. ایددی برکله ننگ معناسی آریجه آرانما یوب اشارته گوره یاننده کی لاله بی برلکده آله رق آرانما ایدر.

رابعاً: کتاب، تدریجاً اوقونه جفی، بناء علیه گچمش لغتلی خاطر دن چیقاران بولونه جفی ملاحظه سیله عینی کله لره متعدد صحیفه لرده تصادف اولوند جقه برای سهولت مذکور اشارتلی او صحیفه لرده تکرار لاشمدر.

خامساً: ایکی ودها زیاده معنایی شامل اولوب ده املاسی و یا تلفظی بر اولان کلمات ایچون بر قولایق گوستریلمشد. مثلاً: «عرض ایتک» تعبیری، «گوستر- مک» و «بیان ایتک» معنارینه اولوب بر عباره ده، برنجی معنایی، دیگر بر عباره آراسنده ایسه ایکنجی معنایی افاده ایلر. کذا: «اعلا» کله سی، بر عباره ده همزه مفتوحه ایله تلفظ اولوندی حالد «اکی» معناسی، و دیگر بر عباره ده ایسه همزه مکسوره ایله تلفظ اولونجه «یوکسلماتک» معناسی افاده ایدر؛ بویله کله لرک مقام استعمالرینه گوره معنی ویریلوب بورالرخنی تفریق ایچون هانکی صحیفه ده هانکی معنایه عائد ایسه لغت جدولنده ده معناسنک یانی باشنده او صحیفه ننگ رقی وضع اولومشد.

سادساً: بوقسمده محتاج ایضاح بولونان کلماتک خیلیدی ایچون اولکی قسملرده لغتجه یاپیش و آنلری اوقویانلرجه ذاتاً ملکه حاصل ایدیلش اوله جغندن اوگی لغتلرک چوغنه آرتق بوقسمده لغتجه ترتیبندن صرف نظر اولومشد.

سابعاً: واره، اشارتلی، او چنجی قسمندن اعتباراً آرتق یالکیز اولکی قسملرنده محرر اولمایان، غیر مانوس بولونان، التباسی موجب اولان کله لر ایله برده کلمات اجنبیه لرجه استعمالی تنسیب قیلینمشد.

﴿ افطار مهتم ﴾

اجزای کلامی تفریق و طوراق محللریله درجه لری تعیین ایچون السنه سائرده
 شودرت اشارت استعمال اولونوره بری: (،) درکه «ویرگول»، ایکنجیسی:
 (؛) درکه «پوآن ویرگول»، اوچنجیسی: (:) درکه «دو پوآن»، دردنجیسی:
 (.) درکه «پوآن» ناملریله معروفدر. بو اشارتله لسان عثمانی ایچون دخی قبول
 اولونوب اکثر آثار جدیدده استعمال ایدلمکدهدر.

بو اشارتله، خدمت لرینه و مقام استعمال لرینه گوره بعض ارباب قلم طرفندن
 سائر بعض مناسب اسملرده ویرلمش ایسهده بزوراده اکثر محررلر مزله حررفات
 دوکه جیلری، کتابجیلر، مرتبلر و مطبعه لره سائر عمله لر نجبه اڭ زیاده مستعمل
 و معروف اولان اسملری استعمال ایتدک.

«ویرگول» ایله «دو پوآن» ک طوراق درجه لری پک جزئی یعنی برگوز آچوب
 قابیه حق قدردر. «پوآن ویرگول» ک طوراغی دهها زیاده جهدر. «پوآن» ککی
 ده بوندن زیاده جهدر. آنجق لسان عثمانیسه اولیله بر طوراق و تفریق محلی
 دهها واردرکه بونلرک هیچ بری، او خدمتی ادا ایده مزه اوگی محللر، یا ویرگول
 ایله گچشدرلمکده، یاخود بتون بتون اشارتسز بر اقلقدهدر. بوایسه زبرده ایراد
 اولنان مثاللردن مستبان اوله جفی وجه ایله اوقویانک ذهننی تشویش، معنائی
 باخلال، طوراق حقی قسماً و یا کاملاً غائب ایتک گی محذورلردن خالی دگلدرد.
 سناء علیه اوگی محللر ایچون آیری بر اشارتک لزومی حس ایدلمشدر.

واقما او یولده عباره لره سیاق و سباقندن درحال معنایه انتقال ایده بیلن
 ارباب وقوف، بونک لزومندن مستغنی اوله بیلرلر؛ لکن اوقومغه و معنی چیقارمغه
 یکنی باشلایان اطفال عثمانیه و سائر مبتدیلر ایچون حال بتون بتون باشقهدر.
 آنلر، درست اوقومق، طوراق محللرینی طائمی ایچون یازدیمه، واسطیه
 محتاجدرلر. ایشته اوگی محللر ایچون آیری بر اشارتک احداثه اڭ زیاده بز
 سوق ایدن سبب، بو خصوص اولمشدر.

بو بایده معلین و محررین کرامزدن چوغینک رایلرینه دخی «اجمعه زده
 و فکر سن تصویب بیورلمشدر. احداث اولونان اشارت ایسه «پوآن ویرگول» ک
 لکسی دیمک اولان شوه، شکلدن عبارتدر. بونک نقطه سی بالعکس اوستنده
 و لباسنه گوره اسمی ده «ویرگول پوآن» تسمیه سی مناسب گورلمشدر.
 بونک طوراق درجه سی ایسه صانکه «پوآن ویرگول» قدردر. بو اشارت:

نعم ایدنبجه به قدر وساطت عاجزی ایله نشر ایدیله جک آتارده استعمال اولونه جی
گبی اشبو محظرده او اثرلرک باشلرنده بولونه جقه .

مثال : انسان، کامل، فاضل، عاقل، منصف، خیرخواه اولالیدر .

بومثالده «انسان» لفظی «مبتدا» و «مُسْنَدُ الْاِیْه» در . «کامل»، «فاضل»
و ساژ صفتلرده «خبر» و «مُسْنَدُ» درلر . بوراده مذکور اشارتک برینه
«ویرگول» فونولسه، هم «مسند الیه» ایله «مسند» برینه قارشمش اولور،
هم ده طوراق حتی قسماً غائب ایدلمش بولونور . اشارتسز گچیلده، او حالده ده «کامل»
لفظی، «انسان» لفظنک صفتی ظن اولونه رق «انسان کامل» اوقونمقی و بناءً علیه
«کامل انسان» آکلاشلیق احتمالی واردر .

مثال ویرکر : «جناب حق» سبزه لری، میوه لری، مباح اولان حیواناتی

و شرع شریفک تجویز ایله دیگی وجهله هر نوع ارزاقی انسانه مأکولات
اولقی اوزره خلق ایتشدر .

بومثالده ده «جناب حق» تعبیرنک اوکنده کی یکی اشارتک برینه «ویرگول»
فونولسه، گرچه ذهنی چوقلق تشویش و معنایی اخلال ایتمز . لکن طوراق حتی
قسماً غائب ایدلمش اولور . اشارتسز بر اقلسه هم طوراق حتی کاملاً غائب
ایدلمش اولور . هم ده «جناب حق» تعبیرله «سبزه لری» لفظی بر برینک مضاف
و مضاف الهمی ظن اولونه رق او بولده آکلاشلیق احتمالی واردر .

«خلقت عالم به در؟» سؤالنک جوابی اولان شو آتیده کی مزالده دخی
مذکور اشارتک درجه لزومی دها زیاده گوروله جکدر :

جناب حقک، یری، گوگی، انسانلری، حیوانلری، اوتلری، آغاجلری، الحاصل
تالده گورولن و گوروله مین ساژ شیلری یوقدن وار ایتمه سیدر .

بومثالده جمله اصلیه ناک بر قسمی اولان «جناب حقک» اوکنه ویرگول اشارتی
فونولسه متممات جمله دن بری بولونان «یری» لفظیله ساژ متممات آره سننده کی
ارتباط بوزولور، جمله اصلیه به قاریشیر . بوندن باشقه طوراق درجه سی ده حقیله
ادا ایدلمش اولماز . اشارتسز بر اقلسه، او حالده ده «جناب حقک بری» تعبیرندن
ک اوکجه اضاعت مناسی ذهنه تبادر ایدر .

کتابچی آر اکل

اخلاقى درس

دين - ديانت

دين، بشریتك رابطه سنى و اخلاقك اساسنى تشكيل ايدر. انسان، هر نه موقعده بولونسه عقائد دینیه به محتاجدر. عقائد دینیه موجبنجه انسان، كندى أفعال حرکاتنه گوره یا نائل مكافات، یا خود مستحق مجازات اوله جقدر. انسانك آثار دهاسى، قوه ذهنيه سى هر نه در-جده ده اولسه ينه اوان ضعف و عجزى بولونور.

انسان، دائما احوال ماضیه سندن متأسف، حال حاضرندن متشكى، استقبلندن بی خبردر؛ دين، هر درلو احوالده موجب تسلیتدر. انسانك فكر سفلیسنى اعلا ایدن، دين و ایماندر.

زیرا دين، دنیاك سفالتنى، حیاتك مرارتنى، سعادت اخرویه ايله تعدیل و تسکین ايدر. انواع محنت و مشقتله طولو اولان عمر بشره سماوی بر حلاوت و لطافت بخش ایتک، وقت اقبال و ادبارنده بر سیاق اوزره تسلیت و یرمک ایچون دين و ایمانه اتباعدن باشقه طریق یوقدر.

گرچه وجود انسانی، وجود حیوانی ايله تطبیق ایدیلیرسه بویوک بر تقوی حاز بولوندیغی گورولور. شو قدرکه بدن انسانینك بوتقوی

مزایای ذهنیه ایله متحلی* اولمادینی تقدیرده هیچ بر وقت موجب تمایز
 اوله ماز. انسان، مجبؤل* اولدینی قوهٔ میزه سیله نیک و بدی، تمیز،
 مشروعی، نامشروعدن تفریق ایدر؛ خیری شدن آبییر؛ طریق
 مستقیم تخری و مسلك سقیمدن توقی ایله ر. اگر بویله بر روح عالی یه
 مالك اولماسه ایدك بوقدر مسعود اولماز ایدك .

جناب راهب العطایا نث، انسانه اولان الك بویوك احسانلرندن
 بری ده قوهٔ مفکره و قوهٔ حافظه در. بو ایسه حیوانلر ده یوقدر .
 دینسزلگك، دورلو دورلو سیئاتی* موجب اولدینی آشکاردر .
 اوتیه ده بری ده، تجارت عالمنده بر چوق یالانجیلره، منازعه ایدلره،
 حقنه راضی اولمایانلره راست گلینیور؛ محکمه سالونلرنده برطاقیم کتب
 و افترا، یالان یرد یمین، یالان یره شهادت، انکار حق، قلبزلك،
 غصب حقوق، ساخته کارلق، ضرب و جرح، ایقاع حریق و امثالی
 فضاحتی ارتکاب ایدلرک محاکمه لرینه تصادف اولونویور؛ بونلرک
 همان جمله سنك ده: یا صورت لازمه ده ضیای دین ایله منور اولمادقلر-
 ینه، یا خود اول نعمتدن کاملاً محروم قالدقلرینه حکم ایدیلیر .

ایمدی انسانلرک، ساکن، آسوده و استراحت قلبه امرار حیات
 ایتمه لری ایچون دیندار اولمقدن، وجدانلرینی تریبه ایتمکدن باشقه
 چاره لری یوقدر. خلاصهٔ کلام: سعادت دارین، محضا دین ایله تأمین
 اولونور .

یالگز علم و مغرفت، ثروت و سامان، انسانک سعادت تأمین
 ایده مز؛ دین واسطه سیله در، که انسان، هالو اعظمی ایله مناسبتده
 بولونور. الحاصل: دین اوزرینه مؤسس اولان حیاتلر در، که جناب
 حقنه تقریب ایده بیلیرلر.

أهلی قوشلر - کؤمس حیوانلری

طاووق ، خوروز ، قاز ، اوردك ، هندی

طاووق - طاووغك یومورطه سی، غایت لذیذ و مغدی ما کو۔
 لات میاننده بویوک موقعی حائز اولمشدرد۔ اتی و اتنك صویبی، هم
 لذتلی، هم ده سنهیل الهضمدرد۔ طاووق، یومورطالانجه کندیسی ده
 سونیر؛ چونکه او اثناده «غیdaq، غیdaq» دیبه باغیره رق اعلان
 مسرت ایله ر۔

اصل یملری: آریه، بؤغدای، طاری، مصر بؤغدایی در؛ لکن
 چؤیلککری دیته رك، طوپراقلری أشه رك باغچه لری و سواققلری
 طو لاسه رق: صوغلیجان، طیرطیل، سینك، اوروجک گبی حیوا۔
 نجقلری قووالامقدن، قاپوب یوتقدن ده گری بطور مازلر۔

طاووق قولوچقه اولدقده اوچ هفته بر دوزی یه یومورطه لرک
 اوزرنده اوطورور۔ بو صیراده وجودنده ظهوره گلن فوق العاده
 صیجاققانی ایله یومورطه نك ایچنده کی مادّه وجود بولوب جانلانیر۔

اوچ هفته تماملانجه یاورولر، مینی مینی غاغلریله یومورطه نك
 ایچ طرفنه اورا اورا قابوغی دلرلر؛ یارارق طیشاری چیقارلر۔ یونلر
 {جیوجیو} دینیر۔ بر از بویودکده {پیلج} نامی ویریلیر۔ جیوجیو۔
 لر، کندی کندی لرینی اداره یه مقتدر اوله بیله جک حاله گینجه یه قدر

آنالری قاییریر . یاورولرینی پیشی صره گزدریر . دانه لر ، بوجکلر بوله رق اونلرینه قور . چایلاقلردن و سائر دوشمندن محافظه ایلهر .
 حوروز - خوروز، طاووغنک ارککی در . غاغاسی، طاووغه بکزه ایسه ده ایییگی ایله قویروغی فرقلندر؛ تویلری پارلاق اولور .
 صباحه یاقین او یانیر؛ وار قوتیله اوتر . گویا انسانلره مخصوص بر فراسته مالک ایمش ده: ارباب صنایعه، عملیه، زراعه، شاگردان افندیلره اخبار ایدر، که: «قالقکز! چالیشما وقتی گلدی؛ ایشکزک با- شنده بولونکزر!» .

خوروز، کندی طاووقلری ایله گزه؛ اونلری قاییریر . خورو- زک مشربی، مغرور، اطواری، عظمتلی، طبیعتی، غوغاجی در . اخر محلدن بر خوروز گلدیگنده اونکله دوکوشور؛ گلدیکی یه قاجیرینجه یه قدر اؤغرا شیر . بعض کیمسه، هر ناصلسه خوروزلرینی قارشى قارشى یه چیقاره رق ایبکلرینک قانی آقه جق در جه ده دوکوشدورورلر . کندیلری ده اوزاقدن سیرجی اولورلر؛ هر نه دنسه برده کیف طویارلر . قاز، اوردک - بونلر، صویه گیرمکی، صوده یوزمکی چوق سورلر . آیاقلری گنیش اولدینی، پارماقلری دری ایله یکدیگرینه مربوط بولوندینی، آوؤج گبی آچیلوب قاپاندینی ایچون قولایجه یؤ- زرلر . یومورطه لری لذتله یینیر . ائلری ضعیف معده لره گلمز . تویلر- ینک اینجه لری، یاصدیق، دوشک طولدورمغه یارار . ایریلری، قا- دینلرک سؤسنه خدمت ایدر . قازک قانادلرندن چیقان بویوک تویلرندن قلم، یلپازه یا پیلیر . یاورولرینه {پالاز} دیرلر . قویرجیق تویلو پالازک اتی، خفیف، لذتلی اولور .

قاز، قولوچقه یه اوطورماز سه سنه ده انلی قدر یومورطه ویریر .

ياغندن بعض محلده بورك يا پارلر ؛ يملكره ده قاتارلر . طاووغه ويريلن
 يم، بونلره ده ويريلير ؛ لکن قارپوز ، قاؤن قابوقلريني ييمگه ده حريص
 درلر . هله قاب بولاشيغنه چوق ياناشمالرينه ، زاغالريني راست گله
 چامورلره صوقه رق ييه جك آرامالرينه باقيلينجه «يس بوغاز» ديمگه
 حقمز اولور ؛ شوده واردر، كه قازلرك و باخصوص اوردكلرك حو -
 ضلر ده كروانوارى گيديشلرندن ، آرا صبرا صويه دالوب چيقما لرندن ،
 بر آداى مخصوصله يوزمه لرندن ، بعضاً «واق ! واق !» ديه طاتلى
 طاتلى اوتوشلرندن حصوله گن محظوظيت ده شايان ذكردر .

هندي - هندي، كومس حيوانلرينك اڭ بويوكيدر . يومورطه -
 سى، لذتلى ، اتى، غايت لذت ، خفيف و مغدى در .

بويويوب كاله ايرمشلر، صوغوق و قارلى هوالرده بيله گيجه بي
 آچيقلرده گچيره بيلير . هندي، صانساردن قورقماز ؛ طاووقلره مضر
 اولان بو حيوانه مردانه قارشى قور ؛ آنكله جنگله شه رك قاچيرر .
 هندينك يى ، ياورو چيقارماسى، طاووق گييدر، لکن ديوارلرك
 صيوالريني قوپاروب ييمه سنى ده پك سور .

هندي يى چوق سميرتمك ايچون بر خيلى گونلر اوافق دانه لى جويز
 يوتدورورلر . هندي، آزيومورطلار ؛ اڭ زياده، اتى ايچون بسله نير .
 ياوروسنه {پالاز} دينير .

هندينك طبيعتى، تيتيز و خرچين در ؛ بعض كره تويلريني قابار -
 ته رق كنديني شيشيرير ؛ ديگر اهلى قوشلر دخى آندن يوز چويروب
 آيرى گزرلر .

اخلاقى كىلىم

ضروب أمثال عثمانیه - آتالار سوزلری

رفیقك اى ایسه بغداد یاقین
اولور .

صبر، جنتك آناختاریدر .

ایلك عیبكى سگاسویله ین، سنك
عیبكى ده ایله سویله ر .

باشنى عجمی بربره تسلیم ایدن،
جیمنده باموغى اكسیك اتمه سین .

بویاجى به: « هانتكى رنگى سور
سك؟ » دییه صورمشلر. « آلتون صاریدی
ایله گوموشى بی » جوابى ویرمش .

تدییرده قصور ایدن، تقدیره
بها نه بولور .

کندىنى قوللانان، حکیمدر .

خانم قیارسه قضا اولور ؛ خدی
متکار قیارسه صوج اولور .

آز ویرن جاندن ویریر ؛ چوق
ویرن مالدن .

اگرى ده طوق گورمه دم، طو-
غروده آج .

أمانته خیانت اولماز .

اوده كى بازار چارشویه اویماز .

انسانك، آتى یلنمز ؛ دریسى گیلمز ؛
طاتلى دیلندن باشقه نه سى وار ؟

آزه قناعت اتمه ین چوغى بوله-
ماز .

صوه هر شیئى تمیزلر ؛ یوز قارا-
سنى تمیزله به منر .

کیمکله گزرسه ك آنکله آکلیلر .
سك .

یرنده تکدیره، باش آغریتماز .

آری - بال

صنعت - تجارت

آریلر، بال و بالومی استحصالی ایچون بسله نیر . بو مقدم حیوانلر، اوفه جق خُر طوم گبی آلتلیله چیچکلرک اوزلرینی امرلر . آمیلن اوزلر، آریلرک وجودلرنده بال و بالومی اولور . بعده بونلری، برمهات مخصوصه ایله گتیروب یو والرینه وضع ایدرلر .

بالن لطافتِ طعمی هر کسجه معلومدر . مع مافیله وجوده نافع بر غدا در . متقدمین، بالدن ماعدا شکر طانیمازلردی . زمانمزه ده بالک شکر مقامنده استعمال ایدیلدیگی محل چوقدر؛ لکن اڭ زیاده، حال طبیعیسنده اکل اولونمقده در . بال، لنت، سرینک و ریجی اولدیغی ایچون معدده بو زوقلغنه، باغیر ساق خسته لکلرینه نافعدر؛ طبابتده مستعملدر .

بالک رایحه سی، رنگی، قوامی، محلنه گوره تبدل ایدر . رنگلری، چیچکلرک تاثیراتندن ایلهزی گلیر . بیاض، صاری، قیرمزلی، یشیل، حتی سیاه بال دخی واردر . هر زره ده دو داق شکلنده چیچکلر مبدول ایسه او محل بالنک رایحه سی لطیف اولور . ألما، پورتقال، قطران چامی، زاتر (سَعتر)، نفع، زعفران، کونلک، ببریله، بو قبیلندر . بعض باللر، باش دونمه سنه، صاینقلامغه سبب اولور . حتی موتی انتاج ایدنلر دخی واردر . سببی، آریلرک زهرلی نباتات اوزلرینی امدکار ایدر : قایلان اوتی، قار چیچگی، آغو آغاجی، بنک اوتی، بو قبیلندر .

آریلر، طویلوجه یا شارلر . کندیلرینه مخصوص یابیلان یووالره
 {قۆوان} تعبیر ایدیلیر؛ قۆوان دروننده آریلرک بالمومندن یابدینی شبکه -
 لرک هیئت مجموعه سنه {بَنَك} وَ بونک بر قسمنده {گو مچ} دینیر. گوجلر،
 بویووالر دروننده اولور. آریلر، بوتون قیش یووالرنده قالیرلر .
 ایلک بهارده طیشاری چیقارلر . آنلره قیش نفقه سی اولمق اوزره
 قووانلره کافی مقدارده بال بیراقلیر . قووانلرک شکلی، هر اولکده
 بر دکلر . بالذات ممالک عثمانیه ده کیلر دخی یکدیگرینه بگزه مز .

بزده باشلیجه بال چیقاریلان محل: آنقره ، ساقر آطه سی ، ادرمیه ،
 قاره دکنه، آره دکنه سا حللری ایله آره دکنه آطه لریدر . بورالرده حاصل
 اولان باللر، استانبوله و محال سائره یه اخراج اولونور . آناتولی نك
 ایچ طرفلرنده اعلا، اوسط باللر چیقار ایسه ده همان جمله سی ده کندی
 محللرنده صرف اولونور .

بالجلیق صنعتی، کندی حال سابقندن چیقمش ، پک چوق ترقی
 ایتمش ، تجارت عالمنده بویوک بر موقع احراز ایله مشدر .

آری بسله نیلن محللرک سبزه سی ، میوه سی، بالنسبه گوزل اولدینی،
 تدقیقاتله آکلاشیلشدر؛ زیرا اولنر، اوزینی امدکلری چیچکدن چیقوب
 دیگر بر چیچکه قوندقلری هنگامده نباتی آشیلایه رق محصولاتک اصلاحنه
 سبب اولمقده ردلر . بوگا واقف اولان و اولجه باغلرنده ، چفتلکلر -
 نده هنوز آری بسله مه ین آمریکا بانجیلری، آری تدارکنه تشبث
 ایتشلردر .

آری، بعضاً ایکنه سیله صوقار؛ صوقدینی یرشیشر؛ یارا مازک بو
 خوبی طاسزدر؛ فقط بو، ائک زیاده کندینی تضدیک ایدن چوجوقلر
 حقتنه واقمدر .

فنى تارىخى

اهلى قوشلار

دىن

گوگرچىن ، قىرى

گوگرچىن - گوگرچىن، ياواش خويلو، تىز تويلو، گوزل بېجىملى بر قوشدر. گوگرچىنلرڭ چوق نوعى وارد. عادى واهلى اولانلر: آرپە، چاودار، يۇلاف، كىشىنىش ىرلر. يابانىلر، اورمانلردە يۇكسك آغاچلر اۋستندە يواياپە رق اىمرار حيات ايدرلر. اتلرى مغدى ايسە دە هضمى گوجدر. مخصوصاً بىلە نىلنلرڭ اتى مقبۇجە در. بو حيوانلر، طوغداقلىرى ىرلرى هم چوق سورلر، هم دە ابي بللرلر. يوز، حتى ايكى يوز ساعتق مسافە لى محلە گو توروب صا. ليويرىلسە هوانك يوكسك طبقە لرىنە چىقارق سىرعتلە، يا كىلىقسىزىن عودت ايدرلر. آلتى آيلىق اولونجە يومورطلامايە باشلارلر. دورت سنە صوگرە يومورطە دن كىيلىرلر؛ ايكىشر عدد اولق اوزرە اون بر آى يومورطالارلر. هر آى ايكى ياورو چىقارلرلر. قولوچقە وقتى، دىشىسى دە، اركىكى دە نوبتلە او طورورلر؛ ياورو لرىنە، دانەلر، بۇجكلر طاشىرلر؛ آغز لرىنە قويه رق بىلەلرلر. يىيە جك تدارىكنجە هر ايكىسى دە وظىفە دار اولورلر.

گوگرچىنلرڭ اوچە لرى، موجب حىرت درجە دە سىرعتلى او- لور. دمىر يولىنك سىرعت قطارلرىنى بىلە كچرلر. بعضاً گوگرچىنلر،

بوستانه جى مقامنده قوللانيلير . يارسى شهري مُحاصره سنده بونلرڭ
خدمتى، آلان خاطر لرده در .

گيده جك مکتوب، گوگر جينڭ بويننه طاقيلارق ، ياخود قانا .
دينه باغلاننه رق ارسال ايديلير . بوندن طولايي در، که او نوع گوگر .
جينلرڭ دگري آرتمشدر .

آمرىقاي شىمالى ده بر جنس گوگر جينلر واردر، که سورولرله بر
محلدن ديگر محله سفر ايدرلر . او درجه ده، که گوشك يوزيني بولوت
گي اوچ ساعت قدر قاپلادقلى و اقعدر . سورونك گچوب گيتمك
زمانى، او قدر امتداد ايمه سنه باقىلنجه بونلرڭ مقدارى بر قاج يوز
ميليونه واره جنى ، سورونك بوي ده ايكي يوز اللى بيك متر اوله جنى ،
گنیشلىگى ايسه ايكي يوز بيك مترويه واره جنى تخمين ايديلمشدر . بو-
نوع گوگر جينلر، بر اورمانه قوندقلىرنده آغاجلرڭ داللى قيريلديغى
گورولورمش . گوگر جينڭ فارسىسى { كَبُوْر } در .

قؤمرى - قؤمرى، گوگر جين جنسندن در . بونلر، گرچه اور-
مانلرده اسكان ايدرلر؛ ليكن انسانلرله تيز آيشيرلر . اركيگى و ديشى-
سى، كيندى ياورولرينى مُساوى صورتده سورلر . ياورو چيقاره-
جقلىر ائشاده ايسه نوبتله يومورطه لرك اوستنه اوطوره رق هر
ايكيسى ده قولوچقه وظيفه سنى ايفا ايدرلر . برى، ييبه جك تداريكنه
گيدينجه ديگرى؛ ياورولرى بكله ر . اصلى، { قُرَى } در .

اخلاق قرآنی

اختیار لره حرمت

اختیار لره حرمت، هر کسجه، هر محاده فریضه ذمدر. اختیارلق، اکثریا معلومات منبئی دیمکدر. اختیارلق کندینه منحصر بعض خاصه. می وارد، که چو جو قله، گنجیره گوره، عادتاً بر نعمت در؛ چونکه آنلر، طول مدت گچیرمش اولدق لری عمر ده او قدر حالره راست گلش، باشلرندن او یله ایشلر گچمش اولور، که آرتیق پرشینک اینی و یا فنا اولد یعنی، فائده و یا مضرت حاصل ایده جگنی بالبحر به او گرنمش اولور لر. ناصل کیمسه لردن خیر او موله جغنی، نه یولده آدم لردن فنا. لقی گله جگنی فهم و کشف ایتک، آنلرجه قولاید.

باخصوص بونلردن بعضیلری، حیاتلرینک تجرب به لری ایله فیکر لری او قدر تکمیل ایدر، او مرتبه کسب معلومات ایتش بولو نور، که نصیحتلری، تدبیر لری، یالکیز چو جو قله جه و گنجلرجه دکل، سنلری کماله ایرلرجه دخی الی الابد بر خزینته عبرت و بر دستور عمل عد ایدیلیر. هله پک قیمتدار در او اختیار لره که تحصیل گورمکله، تنویر فکر ایتکله، چوق گزمکله، انواع امور و خصوصیه بولو نقله برابر قوللری ده فعللرینه مطابقدر.

بوگی پیر محترم لره، انسانه او یله نصیحتلر و یرلر، او دزلو ارائه طریق ایدر لر، او مثللو تهلکه لردن قور تاریر لر، که هر بری، بر ذی قیمت مجوهر دگر. هیچ بر کیمسه: بولونه ماز، که: «بن آنلرک نضایحندن مستغنی یم» دیه بیلسین.

عالمه جه ، تجارتخانه جه خصوصاً استشاره ایدیله جگی زمانه
مطلقاً اونوع اختیارلرک رایلرینه مراجعت اولونور. عالمه افرادی میا-
نده ده اڤزاده اخذ موقع ممتاز ایدنلر، ینه آنلردر. درون عالمه ده:
عار ، حجاب ، ادب ، نزاکت ، اڤزاده اونلرک وجودیله حکمفرما در .
اختیارلر ، دالیری ، میوه لری مبذول اولان و یوجه موقعلر ده
بولونان او اولو آغاجلره بگزه لر ، که اوزا غنده بولونان یولجیره ، قلا-
ووز اولوجی ، یولنی شاشیرانلره ، ارائه طریق ایدیجی ، یاقیننده کیلری ،
گولگه لریله صفالاندیریجی و میوه لری ایله بسله بیجدر لر .
دولت و مملکتجه مهم خصوصاً حقه ده اختیارلرک: عقلنه ،
تجربه کار لغنه ، فکر کالاتنه مراجعت ایتمک ، اصول متمدنلر . الحاق-
صل: هر زرده اولسه او مثالی اختیارلر حقه کی حرمت بویو کدر .
لایق اودر ، که هر زرده اختیارلر تصادف ایدیلسه حرمتده قصور
اولونماسون . محتاج معاونت اختیارلر یاردیم ایتمک ایسه عادتاً وجیبه
ذمتدر . صاحبی آغاران ، بلی بؤکولان ، دگگنه دایانه دایانه یوروین
فقیر بر پیرگوروب ده اوکا یاردیمده بولونمق ، حظوظات قلبیه دندر .
عینی شیئی تکرار لامق ، جوق دفعه کندیلرندن بحث ایتمک ،
گنجلاک چاغلرنده کی وقوعاتی حکایه ایله مک ، اکثر اختیارلرک عاد-
تیدر ؛ بویله زمانلر ده اولمایه که یا بر سوزله ، یا خود بر طور و حرکتله
صبر سزلقده بولونولسون ؛ چونکه قلبری اینجینیر . شو معامله ، اقر-
بادن اولان اختیارلر حقه دهها زیاده بر وظیفه در .
دائماً دوشونم لیدر ، که همزده برگون او سنه واره جفر . اختیار-
لغمزده ، آخرک حقمزده نه دورلو معامله ایله مه سنی ایستهرسه ک بزم-
ده ، شیمدی آنلر حقه ده او دورلو طاورانماز اقتضا ایدر .

فنی کلاس

بالمومی

صنعت - تجارت

بالمومی، آریدن استحصال اولونان بالک بر قسمی در، که صنعتله یکدیگرندن تفریق ایدیلیر. ققوانوردن چیقاریلان گومجلمر، سیزدیریلیر؛ بعد، ما کینه ایله بری برندن آیریلیر. موم ایچنده قالان بال بولاشیتلر - ینک تفریقی ایچون، آنلری قاینار صویه آتارلر. صافی موم، صوبک اوستنه طویلانیر.

بونلری قالب حاننه گتیرمک ایچون بال مومنی آریجه ده آریتدکن صوگره قابله دوکرلر. اوراده طونه رق قابک شکلنه گوره قالبلانیر. بونلر، بالمومینک کولچه* لریدر، که برای فروخت شهر دن شهره قولایجه نقل ایدیلیر. وسط حسابله ۱۰۰ قیه بالدن، اون قیه موم چیقار.

بالمومینک، گرک صنایع عادیه ده*، گرک صنایع نفیسه ده مُحسناتی، هر عصرده طائیلشدر. یاغلی بویا جیلقده، جلالی بویا حاضر لامقده، مشمع اعمالنده مستعمدر. آریتلدیگی، یاخود ایصیتیلدیغی حالده: مطلوب درجه ده بوموشامق، اینجه لشمک، آگیلوب بوکولمک ویا پیشمق خاصه لرینه مالک اولدیغی ایچون هیکلجیلرک*، دوکه جیلرک* ایشلرینه پک یارار؛ چونکه بو صنعتکارلر، مودلرینی، اونکله تهینه* ایدرلر. علم تشریحده صورتلر یا پیغمه، بر وجودک صاغلام ویا مرضلی اعضا- لری عینله تصویر ایتمکه غایت صالحدر*.

مومك رنگِ اصلیسی صاریدر . بیاضلاتمق ایچون بوندن اول بر
آلت واسطه سیله شریت اینجه لگنده طوغرائردی ؛ بر قاچ هفته گو-
نشہ قونوردی . صوڪ زمانلرده فرانسہ مشاہیرکیما گرانندن [بریلو]
نام ذات ، کنویری ، بویالی خام قماشلری بیاضلاتان قلور غازیئک ،
بر قاچ دقیقه ظرفنده بالمومینی ده بیاضلاتمغه صالح اولدیغنی ، بالتجر به
میدانه قویدی .

بالمومی ، عبارتخانہ لرك تنویراتی ایچون ده کثرتله مستعملدر .
غایت جسمیم حجملر ده یاپیلان موملر ، جامع شریفلر ده و ملل سائرہ
عبارتخانہ لرنده کئیتلی صرف اولونور . هله آباصرفیه ، سلطانه بابزیه و
سائر بعض ہوامع شریفہ ده موضوع موملرك جسماتی ، شایان حیرت
درجه ده در ؛ بونلرك ثقلتی ، ۱۰۰۰ قیہ بی ، طولی ، ۷ آرشونی متجا-
وز در ؛ تحیطی ، بر آرشون قدر در .

طربزده و أرضروم ولایتاری ایله ازمیدہ سنجانغی ، برنجی نوع
بالمومی حاصل ایدن محللر مز دندز . داخلده استعمال اولونمایان موملر ،
آوردیایه ، بالخاصہ : مارملیا ، لوندرہ ، آنورسی ، هامبورغ ، روتردام ،
شہر لرینہ گونده ریلیر ؛ اورالرده تصفیہ اولوندقدن ، غایت بیاض حالہ
إفراغ ایدیلدکن صوگرہ ہوامع شریفہ ایله معابہ نصاراندہ قوللائیلق
ایچون بویوک ، کوچوک موم یاپیایر .

اخلاق و كرامت

حسد - غبطه

حسد، آخرك اکتساب ايله ديگي ثروت و يا شهرتي ، اعتبار و يا مسندي چکمه مک و آنک ادباريني ايسته مکدر . حسود، آخرك پار- لاق بر حالندن، کندي زوال بولمش ، يا خود محو اولمش قياس ايدر . بولر، باشقه لرينك اڭ اوقاق بر ترقيسنه بيله تحمل ايدمه مزله . بر سکوتی ، بر صاغير وضعيتنی طاقينه رق پرده آرقه بسندن انواع حيله و دسيسه به تنزل ايتمک، حسود ايجون موجب محظوظيتدر . گيزلی گيزلی زماملق ، مفتريک گي شيلر، آنک یومی مشغوليتيدر . او، عاداتا ايش بوزمغه ، خانه بيقمغه مخصوص بر ما کينه در .

حسد، تمايلاتک اڭ مذموميدر ؛ چونکه آنک هجومی ، بی گناهلر اوزرينه اولور . مع ما فيه عجبا حسودلر جزاسز قاليرمی ؟ خير ! آنلرک جزاسی ، محققدر ؛ چونکه حسودلرک قایلری ، فکرلری ، دائماً راحتسز در . آنلر، آخرک مالک اولدیني نعمتی چکمه دکلرندن يا نوب طوتوشورلر . ايجر يلرنده بر صؤبا وارگي گنديلرینی يا قوب قاوؤرر . لر ؛ گويا درونلرنده بر يير تيجی قوش وارده غاغا سيله يورکلرینی قوپار- ييور ظن اولونور . الحاصل : آنلرک بدلنرنده اويله حيوانات مضره بيله نير، که علی الدوام جسملرینی کيروب توکه تير .

ای کيسمه لر ، تميز قلبيلر ايسه آخرک خيرینی مسرتله مشاهده ايدر- لر . آنلرک آرزوسی ، آنلرک جهدی ، آنجاق کنديلرینک ده ایی موقعلره

نائیل اولمالرینی تمئی دن عبارت اولور . بوکئا : « غبطه » دیر لر . غبطه ،
انسانی چالیشمه تحریک ایدر ؛ رهبر موققت اولور ! نه گوزل مبدأ !
نه ممدوح مسلك !

آخرکئ، کندیسنه نمونه تشویق اولان موققیات سعادتنه اصل
اولق تمئیسئ، مشروع اولدییی گبی اوسعادتک بر موقع بالاترینه صعؤد
ایتمک آرزوسئ ده شایان آفریندر ؛ چونکه بو آرزو سایه سنده انسان ،
مراتب رفیعیه ، مساند عالییه یه نائل اولمغه جهد ایدر ؛ بویله بر آر-
زوء، اصلا : « آخرکئ تعالیسنه فنا گوزله باقق » دیمک دگلدر .

غبطه ایله اکتفا ایدنلرک صحتملری ، خللدن وارسته در ؛ زیرا آنلر :
« فلان کیسه نیچون زنگین بولونسون ؟ » ، « فلان آدم نیچون صاحب
شهرت اولسون ؟ » ، « فلان تاجر نیچون او قدر اعتبار قازانسین ؟ »
« فلانجه قوم مشوم نه دن اویله مدح اولونسون ؟ » گبی درد لردن خالی
در لر .

حسد ، رابطه محبتئ ده اخلال ایدر ؛ زیرا حسود ، کندینه اک
یاقین بولونان اقر باسنک ، اک ای احبا سنک وار لغئ بیله قیصقانیر .
ای کیسه لر ایسه هیچ بر وقت قبلر نده حسد طاشمازلر . قلبئ پاک
ذوات ، آخرکئ خیرینی ممنونیتله مشاهده ایدر لر . بو گبی ذواتک فکر-
لری ، وجودلری صاعلامدر ؛ زیرا آنلر ، دائمًا راحت اوزره امرار
حیات ایله رلر . یالکمز مظلوم یورکلیر در ، که نور خیر دن بی خبر در لر .
بر کیسه که کندئ سعی و غیرتی سایه سنده ترقئ و تعالی ایدیور ،
اؤته ده دیگر برئ ده اعتقادات مقبوله ایله هم جنسنه ایلاک ایتمکله
ذوق آلییور ، بر باشقه سی ده انواع محنت و مشقتله گجه گوندوز
چالیشه رق موقق اولدییی اختراعات و کشفیاتی سایه سنده مظهر آفرین

اولو يور هيچ بر انسان كامل بولونماز، كه اونلره قارشى قلمبنده فالق
بسله سين؛ بر كيمسه كه كندى وار لغى ايله ابنائى بشره معاونه حصر
ايمه سندن بطولايى عامه نك تو ججهنه نائل اولو يور، بر آخرى ده كندى
اقداماتى، قواؤ ذهنیه سيله بر لشديره رك وظيفه سنى حسن ايفادن
ناشى مساندعاليه يه مظهر اولو يور هيچ بر قلب سليم بولونماز، كه بوگي
ذواتك تكثيرنى تمى ايمه سين .

مادام كه گونش بزى ضيا لانديرينور، بزى ايصيتيور نه دن آگا
فنا گوزله باقالم؛ قر، مادامكه لايق و مستحق اولديغى نورى، ديگر
كوكبلر دن آله رق بر صفائى مخصوصه بزه بخش ايدييور معقول و
مقبول اولان اود گليدر كه او مبارك جملرك نور لريله منور اوله لم؟
بر صورتله ترقى و تعالى ايده رك بولونديغى مملكتك خيريينه
چالیشان ذاتار، او بيكار نره بگزه رلر، كه هر كسه و على الخصوص كندى
ياقيننده بولوناناره نعمت بخش اولور لر؛ آلر، بر طاقيم ايرماقلىرى
آكدير لر، كه آقوب كيمتكلىرى مملرك هر ايكي جهتنده بولونان تارلا
و بوستانلىرى صولايه رق محصولاته فيض وير لر؛ او بيكار لرى،
او ايرماقلىرى قورو تمى ايسته مك، يالگنر بد خواهاق دگل، يالگنر
حيمتسز لك ده دگل، عادتا برده شاشقينلق عد اولور .

فنی کلاسیک

زراعت - چفتجیلک

برنجی مقاله

زراعت دیمک، یری قازیمق، طوبراغک آلتنی اوستنه گتیرمک،
 نخم امک، گوبره دوکمک، طوبراغی صولامق، اُکینی بجمک، دانه-
 لری صاماندن آیره رق محصول آلمق دیمکدر. بوکا {حراثت}،
 {اُکینجیلک}، {چفتجیلک} دخی دینیر.

زراعت، صنعتلرک اُک اسکیسی، اُک فائده لیسو و بر مملکتک ده
 منبع ثروتیدر. بو فتک خصایصنه، آنکله اشتغال ایدنلرک احوالنه
 یقین حاصل ایدیلنجه شایان رغبت بر صنعت اولدینی نمایان اولور؛
 زیرا اول امرده اهل زراعتک وجودلری دائماً حرکتده بولوند-
 یغندن جولان دملری دائمی، سیگیرلری قوتلی، معدده لری راحتسز-
 لکدن عاری اولور. مع مافیه علی الدوام صاف هوا تنفس ایتمه لرندن،
 اکثر دفعه گونشه معروض بولونما لرندن طولای و جوداری ده دینج*
 اولور. نه بختیارلق!

هله کندیلرینه لازم اوله جق درجه ده تحصیل گورن، محافظه
 صحت قواعدینی اوگره نه رک مو بجنجه عامل اولان ارباب زراعت،
 دهها زیاده مسعوددر.

نائیا زراعتک گچیردیگی حیات، غایت ساده در؛ چونکه آنلر،
 بعض شهر اهللیسی گبی طنطنه دن، دبدبه دن، البسه نک مؤده سندن،

اشیای بیتیہ زائدہ تدارکی غالبہ سندن بریدرلر . بعض بویوک شہرلر اہالیسی ایسہ بوخصوصہ عادتاراحتسزدرلر . «گورہ نک» ، یاخود «بگزہ مک» بلیہ سیلہ کنڈینی دوچار مضایقہ ایدنلر دہ نادر دگلدر . طوپراقدن محصول آلہ رق امرار حیات ایدن ارباب مساعی، بردہ انسانیتہ خدمت ایتمش اولہ جقلری تعریفدن مستغیدر .

ثالثاً زراعہ، بالوگی، میخانہ گی، قمارخانہ گی، محملرد کیدہ رک معناً، مادہ مُنضرر اولمقدن وارستہ در .

زراعتدن استفادہ ایدنلر، اوج نوعدر . بری : اراضی صاحبلیدر، کہ چقتلکرینی بالذات کنڈیلری ادارہ ایدر؛ منافعی دہ صرف نفسلیینہ منحصر قالیر . ایکنجیسی : اراضی بی، بر مقاولہ نامہ ایلہ التزامہ آلہ رق ایشلہ تنلردر . بونلر، مقاولہ نامہ لری احکامنہ توفیقاً مال صا . جنبہ مُعین بر مبلغ تأدیہ ایدہ رک اراضیدن حصولہ گلہ جک استفادہ ہپ کنڈیلرینہ عائد اولور . اوچنجیسی : اراضی صاحبی ایلہ عقد شرت ایدنلردر . بونلر، اولندن ملک صا جنبہ تأدیادہ بولونمازلر؛ مقاولہ . لری شراطنجہ برطرفدن ملک صاحبی، کنڈی اراضیسنی، دیگرطر . فدن چفتجی، کنڈی امگنی سرمایہ اعتبار ایدہ رک مشترکاً چالیشیرلر؛ حاصلات واقعہ بی بینلندہ تقسیم ایدرلر . بو ایکنجی، اوچنجی نوعی اختیار ایدنلر، اراضی بی ایشلہ تمک ایچون لایم گلن حیواناتی، ادوا . تی تدارکدن و مذکور حیواناتی بسلہ مکدن عاجز بولوندقلری ایچون البتہ برنجی نوع مقبولدر . بونلردن، چالیشقان، فعال و اصول زراعتی ترقیات زمانہ تطبیقاً اجرا ایدنلر، ثروتلرینی تزید ایدہ جکلری شو . یلہ طورسون اراضی وسیعہ لرنده برطاقیم سرمایہ سز ناموسلوکیمسہ . لری استخدام ایدہ رک آنلری دہ حصہ مند فیض ایتمش اولورلر .

أسبابِ عمرانِ اعظمِ اولانِ زراعت، اوزون مدّتِ عادتِ قدیمه یه باغلی قالمشدی . اخیراً بعض محملار، بو مضایقه دن قور تولملار ایسه ده حالا شکلِ قدیم اوزره داوام ایدنلر کثیردر .

ذاتِ شوکتسمات حضرت پادشاهی، هر شیدن زیاده معموریتِ ملکیه سنی مؤدی اولان زراعت، حراثتِ امورِ معتنا بها سنه حصرِ نظرِ عاطفت بو یوردقلری چشمِ شکرانله گورو لمکده در . بو باده انظارِ عواطفِ نثارِ ولی نعمتِ اعظمیلرینک بر دلیلِ عالِ العالی دخی : زراعتِ مکتبیلری کُشاد ، مکاتبِ اعدادیه و عالییه ده فنِ زراعتِ درسازی علاوه ، نمونه جفتلیکاری احداث ، بومکاتیده بلا اجرت طلبه قید و قبولِ خصوصنی امر و فرمان بو یوردقلریدر .

کذا اكمال فنون ایدیلک اوزره ممالک ساره یه طلبه اعزام ، اهلِ زراعتّه اهون گذشته ایله پاره اقراض ایدیلک ایچون ولایات شاهانه لرنده « زراعت بانقه لری » تأسس ، الکی اینی تخملاق نره ده بولو نورسه جلب ایله جفتلک صاحبیلرینه توزیع ، ممالک اجنیه ده یگی اختراع ایدیلن و جفتیلرمنک نقصانی بولونان آلات و ما کینه لر رُسومدن معاف طوتولمق خصوصنده امر و اراده حضرت پادشاهیاری، هپ ترتی زراعت و معموریت ملک ایچوندره . شو صیراده، بزجه معقوله لانه ، منشدارانه ایدیله جک بر حرکت وار ایسه اوده باعث فیض و سعادت اولان زراعتّه رغبت ایتمکدر . بونکله ، هم کندی نفعمزی تأمین ایتمش ، هم ده اولو الامرّه انقیاد ایله مش اولوروز .

اخلاق فی حدیث

شفقت و مرحمت

انسانلرک یکدیگرینه معاونتده بولونمالری، اوا امر الهمه اقتضا
سندندره عقل و فراست ده آنی ایجاب ایدر. اگر بز آخره یاردم ایتمز
ایسهک بز محتاج اولدیغمز زمان نه یوزله آخر دن معاونت بکله یه بیلیرز؟
بویوک و کوچوک، زنکین و فقیر، تاجر و رنجبر، جمله سی ده
یکدیگریله قائمدر. بر صاحب ثروت دییه مز، که «زنکنلیگم سایه سنده
هیچ بروقت کیسه یه محتاج اولمام». بویله بر ادعاده بولونه جق اولورسه
درایتسز لگنه، تجربیه سنز لگنه حکم اولونور.

۲۵

زمان قدیمده، بر ذات عالیقدرک غایت مهم بر مصلحتی واقع اولدی.
«اگر شوایش، آرزوم وجه ایله میسر اولورسه درویشانه شو قدر
آچه طاعتیه جفم» دییه عهد ایله دی. مقصدی حصوله گلدی. وفای
عهد ایتک اوزره اک معتمدی بولونان برینه بر کیسه آچه ویره رک آنی
توزیعه مأمور قیلدی. مأمور موما ایله، عاقل، اوایق، عارف بری
ایدی.

بر چوق شهر طولاشدی؛ حصول مقصده موفق اولمقسزین عو-
دت ایله دی. بر لکده آدیغی آچه یی گتیروب عیناً اعاده ایده رک دیدی-
که: «ولی نعمتم! درویش بولمق ایچون چوق گزدم. گوزلجه آرا یوب
طارادم. بر تک بیله درویش بوله مادام.» اودات عالی قدر: «بونه
سوزدز! بنم بیلیدیگمه. گوره یالکن بو شهرده بر قاج یوز درویش وار»

دېنجه مأمور: «افندم! درویش اولانلر، آچه آلمایور؛ آچه آلانلر ایسه درویش دکلدرلر» جوانی ویرمشدر.

اڭ زیاده صاحب ثروت اولانلرجه ده اویله زمانلر، اویله حاللر واقع اولور، که: مرد، خیر خواه، صاحب فضیلت کیسه لرك و جو دینه احتیاج مَس ایدر؛ مالنی، أسرارینی، ناموسنی، حتی حیاتی بیله او اخلاقده برکیسه نڭ یدر امانتنه تودیع ائمه سی لازم کلیر. مادامکه بو، انکار اولونماز بر حقیقتدر او حالده انسانلرك مقابله یکدیگرینه آز چوق احتیاجلری ضروریدر.

حضرت عمر رضی الله عنه، برگون بر آدمك: «یارب! بنی کیسه یه محتاج ائمه!» ديه دعا ایتدیگنی ایشدکده: «یا هو! سن موتگی تئتی ایدیورسك. انسان، صاغ اولدجه ابنای جنسنه احتیاجدن وارسته اوله ماز. ایمدی اویله دیمه یوب: «یارب! بنی شرار ناسه محتاج ائمه!» ديه دعا ایله مه لیسین «بویور مشلدر. آتالردن قاله «الله نامرده محتاج ائمه سین» سوزی ده او حکمتی مؤیددر.

یکدیگرینی سومك، یکدیگرینه یاردیم ایتك، بالمله ایلگی، کافه محاسنی تأمین ایدر. فقیر، بویون اگمزه، رقت، کندیلگندن حکم فرما اولورسه انسانلر، تعالی ایتدی دیمکدر؛ زیرا رقت، بر شیعه جمیله در، که ابي قلیبرك اڭ عالی زینتیدر.

مع هذا رقت و شفقتك، کندی دائره سی داخلنده تقسیمات عادلانه سی وارددر؛ شایان مرحمت عد اولونه جقلری، حسن تفریق لازم. ایلک نظر مزه، یتیملره، حقیقی سهیللره، صاغیر و اعمی گبی محروم اعضا اولانلره معطوف بولونمالی. آندن سوکره نگاوه راقتمزی عرض و ناموس أهلی ایله ثروتدن دوشکون اولانلره چویرمه لی یز.

تنبلیلکدن ، دیرلکسز لیکدن ، سرخوشلقدن و امثالی حاللردن
 طولایی دوچار ضرورت اولانلره و سوء اخلاق و مشربلرندن ناشی
 سفالت گریدانبه دوشنلره ایدیه جک (اگر ایدیملک لازم ایسه) مر-
 حمت ایسه اڭ سوکره به قالمالی .

مستحق رقت اوله جقار میاننده اڭ زیاده اخذ موقع ایدن ،
 یتیملر اولدیغی ، تکرار شایان ذکر در ؛ چونکه آنلرڭ محرومیتی ،
 یا لکگز اتمکدن ، لباسدن ، مسکندن ، تحصیلدن عبارت اولمایوب أبو-
 بندن ، شفقت مادر دن و ابوینڭ اوقشامق لذتندن ده محرومدرلر .
 پادشاهمز ولی نعمتمز اقدمز حضرتلرینڭ ، محتاجین حقننده لطف
 و عنایتلری ، دیللره داستان اولمشدر ؛ هله یتیملر ، بی کسار ، اعمالر ،
 دیلسزار ، عاجزلر حقننده کی مرحمتلری ، لطف و عنایات شاهانه لری
 او قدر مبذولدر ، که اجرات سنیه لری ، آثار یله ، عالمڭ تقدیرا تیه
 نابتدر .

« مکتب صنایع » ، « دار الشفقه » ، « دار الخیر » ، « حمیدیه اطفال
 خسته خانه سی » و امثالی مؤسسات جسمیه و عالیه ده یوزلرجه ، بیگلر-
 جه یتیم و بی کسارڭ مجاناً قید و قبوللری ، آنلرڭ هر گونا احتیاجلر-
 ینڭ تسویه سی ، علوم و فنون و صنایع تحصیل ایتدیرمک گبی نعمتلره
 متنعم ایدیلله سی ، اڭ نهایت آنلرڭ بر ایش و مأموریت ایله اقدار
 و تلطیف بویورولمالری ، هپ یتیم و بی کسار حقننده کی ، رقت ، رأفت
 و مرحمت پادشاهیلرینڭ درجه مبذولیتنه برهان جلی در .

فِي وَاجِلِ الدَّرْسِ

حیاتك دورلری

حیات انسانیہ نك ایلک دورلرینه { صباوت } ، { طفولیت } تعبیر او-
لو نور. صبی، بدنآ، فکر آضعیفدر؛ حیاتك بو چاغده آیاقده بطور اماز؛
دائما یا ناقده، قوجاقده بولونور. گوندن گونه بویور؛ نشوونما بولور.
بریاشنه وارینجه یوزومگه چابالار. یاواش یاواش آگما موقق اولور.
طفولیت دوری، یدی یا شنه قدر در. تحصیله، بو چاغده باشلانیر.
دور صباوت، اون دورت یا شنه قدر در. اون بشدن اوتوزه قدر او
لان چاغه { سن رشد } تسمیه ایدیایر.

۲۸

سن رشد، حیاتك او چنجی دوری دیمکدر. بوگا { دلیقانلیق } ،
{ گنجلك } ، { شباوت } دخی دینیر. بو چاغده در، که انسان، کندی
وجودینی هرگوناسعی وغیرته وضع ایدر؛ چونکه بوتون حیاتی، آنکله
اشتغال ایده جکدر؛ وقتك بر قسمی، علوم وفنون اکتسابنه، بر قسمی-
ده خوش گزینتیلره، مقبول اگلتیلره حصر ایلر. بوگزینتی، بو
اگلتی، وجوده متانت ویرمگه، چالیشمغه لازم اولان قوتی طوبیلامغه
خادم اولور.

دور رشدك تمامنده { سن کمال } دینیلان چاغ گلیر. سن کمال،
حیاتك او دوری در، که انسان، بوتون مادی، معنوی شرف و افتخاری
اکتساب ایله مش بولونور. سنی کماله وارانلر، هم کندی شخصك صا-
حی، هم ده بوتون ایشلرینك مسؤلیدر.

بو چاغ ایچنیده در، که انسان، وجودینک بوتون قوتیه، ذهننک کافه نزاھتیه صفالانیر. پدربلک، ینہ بو دورده در. ۲۹
 بو دورده انسان، بدننک، ذهننک اقتداریلہ حیاتی اولیلہ زور
 ایشلرہ حصر ایدر، وجودینی اولیلہ مهم خدماتہ وقف ایلر، که آنلرک
 اجراسنہ، کندینجه، عالمہ سنجه، مملکتینجه، دولتنجه، لزوم قوی
 واردر.

سن کال، معین دگلدر. اوتوز دن آتمشه قدر حکمی واردر؛
 زیرا حیات انسان، اقالیم، تشکلات بدن، اشتغالات صنایع و بر طاقیم
 امراض ساریہ سببیلہ تخلف ایتدیگی ایچون سن کال دوری معین
 اوله ماز؛ بناء عایه تعداد اولونان سببلر نسبتنده تبدل ایدر. ائدی
 حیاتک اشبو دوردنجی دوری، بعضاً آلتشی ده تجاوز ایلر.

نهایت انسان، اولیلہ بر چاغه واصل اولور، که اوکا {سن شیخوخت}
 دینیر. شیخوخت، حیات انسانینک صوگ دوریدر. بوکا {اختیارلق}
 دخی دینیر. سن شیخوختک نشانه مخصوصی، وجودک گیت گیده دو-
 چار ضعف اولماسیدر. حیاتک بوچاغنده در، که حسیاتک اکثر قسمی
 ضعفه یوز طوتار؛ یاخود کاملاً زائل اولور. بو حال، اک زیاده گوز ایلہ
 قولاقلرده واقعدر. اختیارلرک حرکت بدنیه لری، آرتیق قوتسز او-
 لور؛ آنلر، عادتاراحتی، سکوتی آرارلر.

اختیارلرک، کندینه مخصوص بر طاقیم خصائصی واردر، که بر
 نعمت عد اولونه بیلیر. اکثر اختیارلر، مدت حیاتلارنده او قدر صا-
 حب تجر به اولورلر، او مرتبه کسب و قوف ایتش بولونورلر، که
 آنلرک نصیحتلری، تدبیرلری، چوجو قلرہ ده، گنجلرہ ده، ستلری
 کاله وارالرہ ده عادتا بر خزینہ استفاده حکمنه گچر.

اختیار لر، اقربا آراسنده يك زياده حر مته ، عزته شايسته در .
 عائله مياننده : عار ، حجاب ، أدب ، نزاکت ، آنلرک و جوديله دها
 زياده حکمفرما* اولور . با خصوص او عائله لر جه ، که برابرلنده بولو-
 نان او ذات : عاقل ، عالم اولمقله برابر خصائص ممدوحه سائره سی
 سایه سنده منسوب اولدینی عائله به این بر نام قازاندير مشدر .

اخلاقى درسن

ندنی

بر ايشدن اگر چه يوق ملالم ؛
 ائک طائلسيدر ، بو اشتغالم .
 مادر گبی بور حيدر وقايه ک ؛
 همشیره گمی سو! که اولدی دايه ک .
 بن اولما سه م ای نهال نوخیز ؛
 گهواره گمی گیم ایدردی تهیز ؛
 بر عائله بی سن ایتسه ک آباد ؛
 بر دیگرینی بن ایله سه م شاد .
 هر حالزی بگنسه عالم ؛
 بزدن بشریت اولسه خرم* .
 هر عائله بزدن اورنک آلسه ؛
 مسعود فامیلیا لر چو غالسه .

خواهر* ! او یو آرتقی ایله آرام* ؛
 ال ایشلری چو قجه در بو آقشام .
 گوگلم بو ایکی خوش آرزوده :
 بن ایش گوره ایم ، سن اول غنوده* .
 مسعود اوله ماز ، مقیم بستر ؛
 خوش دیرلک ایچون چالیشمق ایستر .
 ایشسنز آلینیری هیچ او یونجاق ؛
 دور ایتمز اداره سز فیر یلداق .
 مشغول ! فقط ألم دگلدر ،
 یایم ده سنکله مشتغلدر .
 گوگلم ده* محبتکله مجبول* ؛
 دائم او دخی آنکله مشغول .

هر خانه گورواسه بر مسرت ؛
 یارب ! نه قدر بیوک سعادت

اخلاقى درسها

افترا

افترا، اساسى اولمايان بر قباحتى، آخره اسناد ايتمكدر .
 يعنى: « فلان آدم شو دورلو بر قباحت ايشله دى » ديه رك او آدمى
 ناحق يرده اتهام ايله مكدر . بو ايسه اخلاق مذمومه نك اڭ آچا-
 غيدر . مع هذا مفتريلر ده جزاسز قالماز . حتى اكثر دفعه جزا گورن
 كنديليرى اولور .

مثلا: طلبة دن برى اصلسز يرده « فلان افندى، كتابى بيرتدى؛
 قلمى قيردى » ديه افترا ايدر؛ او افنديك ناموسنى، حيثيتنى قيرمق
 ايستر . حال بو كه مكتبك مديرى ويا معلمى ايشى تدقيق ايله ر . اصلى
 اولمادىنى تحقق ايدىنجه افتراجى، هم او قدر شاگردان ياننده محبوب
 قالير، هم ده مكتبك نظامه سى احكامنجه آنك حقنده آغير جزا
 تعيين ايديلير .

واقعا افترايه اوغرايانلر دن بعضيليرى، آز چوق، عارضه يه،
 صيقينتى يه دوچار اولورلر؛ بويوك كو چوك فلاكته معروض بولور-
 نورلر؛ لكن بى گناه اولدقلىرى تبين ايدىنجه ضرره اوغرامق، افترا-
 جيلره عائد قالير .

شويله كه: افتراجى، اول امر ده هر كسك نر دنده رذيل اولور؛
 كندينك ناصل بر آچاق آدم اولدىنى بيلينير؛ ناموسنى، حيثيتنى غائب
 ايدر؛ گوزدن دوشر . بوندن ماعدا برده قانوناً آغير جزايه چارييلير؛

حبسنه حکم اولونور؛ چونکه قانون، اهل ناموسک حایبدر .
 اڭ عادی قلبلر در، که افترایه تنزل ایدر لر . اڭ وجدانسز کیمسه -
 لردر، که بر بی گناهک لیکه لیمه سنی ایستەر لر .

۳۲

نیجه قدیم احبابلق رابطه لری، بر افترا سیندن سوکو لمشدر؛
 آسایش و محبتسه، رفاه و سعادت آشیانه اولان نیجه خانه لر، افترا
 یوزندن خزانیدیه یووا لره دوئمشدر .

یالانه، افترایه تنزل ایدنلر حقتده ایدیله جک اڭ گوزل تدبیر،
 اڭ سریع حرکت، همان سوز لرینه اعتماد ایدیله مکدر؛ کندیلرینی
 در حال رد ایله مکدر .

افترا لر، یا غرضدن، یا حسد دن، یا خود بر منفعت شخصییه دن
 ناشی اجرا اولونور. شو تقدیر ده اول امر ده علمهنده سوز سویله نن
 کیمسه نڭ اخلاقنی نظر اعتباره آلمالی . سوکرده ده ذم و فصل ایدن،
 قباحت اسناد ایله نن کیمسه نڭ مشربنه دقت اتمه لیدر . علییده بولونان
 کیمسه: غرضکار میدر؟ حسود میدر؟ بر منفعت شخصییه سیمی واردر؟
 یوقسه بر آخرک فساداتنه آلتی اولمشدر؟ اوکجه بور لرینی نظر اعتبار
 ره آلدقن، ایشی ایجه آکلادقن سوکره قناعت لازمه گتیر مه لیدر .
 ذاتا افتراجیلر، دائما کندی سوز لرینه قولایجه اینا نانلری آرار لر .
 بلا تحقیق اینا نیلما نیجه هم بی گناهلر حمایه ایدیلش، هم ده افتراجیلرک
 کستاقلری قیریلش اولور .

فنی و اخلاقی درس

صحت و عافیت

معلومات از آن

خلق انچه معتبر بر نسنه یوق دولت گبی
اولمایه دولت جهانده بر نفس صحت گبی
[سلطان سلیمان قانونی]

صحت و عافیت، بالجمله خزینه لردن زیاده ذی قیمتدر. روحمرك استراحتی، عرقانمرك کمالی، اعضامرك عملیاتی، وجودمرك صحتنه وابسته در؛ اشتغالاتمرك، گرك ذاتمزه، گرك آخربینه منا. فبی، صحتمرك تمامیتنه متوقفدر.

صحت، اولیه بر نعمت مخصوصه در، که اونکله متنعم اولانلر، حیا- تک کافه اذواقیله نشئه یاب اولورلر. صحتی یرنده اولان آدم، معنوی بر خزینه یه مالیکدر. صحت، دنیا طولوسی آلتون ایله مبادله ایدیلر.

جوهر گرانهای صحتک عدم وجودی، خانه لرك، عائله لرك پریشا- نیسنی مستلزم اولور. علل و امراض، نوع بشرک بردشمن بی آمانیدر. بو دشمنه قارشی مدافعه، آتجاج حفظ الصحه یه رعایتله ممکن اولور. خالقنی کمالیه ادراک، معبودنی تمامیه تقدیس، اولی الامر لایقیله اطاعت گبی شرف انسانیتی تزئیده سبب اولان حفظ صحت بدن کیفیت، صحتک قواعد موضوعه سنه وقوفله حاصل اولور. شرف ادراک، صحتله قائمدر. ظلمت ادراک ایله شهره حقیقته

وصول ایسه بر امر عسیر اولور . مع مافیه صحتِ ذهنیه نك محافظه -
سی ده صحتِ بدنیه نك محافظه سنه توقّف ایدر .

صحتِ وجوده مالک اولانك، اشتهاسی تام اولور . بر یرنده
آغریسی بولونماز . اویقوسی، حدِ اعتدالده اولور . بیدبگنی، قولای
هضم ایدر . ایشدن چوق یور غونلق طویماز ؛ فقط صحتی یرنده اولما-
یان آدمك، هیچ بر عمل و حرکتی منتظم اولماز . یا حدندن زیاده ،
یا خود نقصان اولور . گوزلاکك محافظه سی، ینه وجودك حفظِ صحتنه
متوقفدر .

نظافت

نظافت، تزیناتك برنجیسی ، صحتك رکنی در . نظافت، هر
کسه ، هر وقت ایچون لازم اولان برزینتدر . انسان، وجودنی ،
اثوابی ، مسکننی تمیز طوتمالی . وجودك تمیزلگی، اکثر یا روحك*
تمیزلگنه دلالت ایدر . اوستنده: توز، چامور، لکه بولونان آدمك،
یا تنبلاگنه ، یا پیسلگنه حکم اولونور . بوندن باشقه ده لیلک، ده شیک،
ییرتیق ، سوکوک اثواب گیمک دخی عیبدر .

انسانك سائر بعض قصوری معذور* طوتوله بیلیر ، اما نظافت
خصوصنده کی تسکالی معذور اوله ماز ؛ چونکه تمیزلک، هر شیدن
زیاده الزمدر . هله بر انسانك: یوزینك، الینك، آیاغنك مکمل*
صورته تمیز طوتماسی خصوصنده کی تأخیری هیچ جائز اوله ماز . ذاتاً
دیانت مطهره اسلامیه، فریضه اغتسال و طهارتی امر ایتمکه انسانیتی
اعلایه بر منہاج هدایت کشاد ایله مشدر .

انسانك یوزی ، اللری، نظافتك آینه سیدر . بو تمیزلگه، کو-

چوڪلڪدن آلسماليدر . بر آدم، تميزك خصوصنده اهمال ايدرسه سائر
ايشلرنده ده مسيب اولديغنه حكيم ايديلير .

يكدن اول و صوگره : اليني آغزيني ييقامق ، بر شرط اعظمدر .
صيق صيق طيرناقلر كسييله لي ؛ بورن ، قولاق دخي تميز اولمالي . ياتاقدن
قالقيديني زمان در حال ييقانمالي . صباحلري آغزيني غرغره ايمك
دخي چوق فائده ليدر ؛ زيرا هضمي تسهيل ايدر ؛ ديشلرك ده حفظ -
صحتنه يارديم ايلهر ؛ گيجه يانيله جنبي وقت دخي غرغره ايمه نك ؛
خواب و راحت عظيم تاثيري واردر .

صيق صيق حتامه گيتمه لي ؛ فقط چوق طور مالمالي ؛ ياريم و نهايت
بر ساعت ييقانوب چيقمالي . تريني ايجه قوروتمالي . چوقلق حتامه
گيتمه قدرت تعلق ايمه ديگي حلاله صيق صيق آياقلريني صويه قومالي .
تونك ، نظافتدن باشقه صحتنه ده فائده سي واردر . بورن دخي تميز طو -
بولمازسه ، نزه و سائر سببلرله گنگز طولارسه قوه شامه بوزولور .

صيحياقلق ، پورغونلق سببيله انسان ، ترله ديگي زمان ممكن ايسه
در حال صويونوب تريني صيقي صيقي سييله لي ؛ چامشيريني تبديل ايمه -
لي ؛ بولونديني موقع بوگا مساعد اولماديني تقديرده منديلي ايله سيلينغه -
سي قابل اولان محلك تريني قوروتمالي .

بر آدمك اوزرنده دائما ايكي منديل بولونمالي . بري ، بورون ،
ديگري ، ترسيلگه مخصوص اولمالي . فسك ، قوندره نك تميزلگنه
دخي دقت لازمدر .

دكزده ييقانمقده دخي فائده واردر . دكزه گيريلديگي وقت
كاملاً طالمالي ؛ صويك اوستنه چيقيجه طور مايوب همان حرکت
ايمه لي ؛ بر چاريكدن زياده صوايچنده طور مالمالي . چيقدقن صوگره

آهسته آهسته یورو یه رك وجودی حر کتده بولون دورمالیدر .
 نیجه چوجوقلر، دکز، گول گبی صولر ده بوغولورلر . بعضیلری
 ده صویه گیر نیجه ایجاب ایدن تدا بیرری * بیلمه دکلرندن خسته لانیرلر .
 بونک ایچون چوجوقلر، یانلرنده بویوکلری بولونمادجه کندی باشلر-
 ینه گیدوب دکزه ، گوله گیر مه مه لیدر .

اثواب

اکثر آدملر، بر کیمسه نك نه حال و موقعده اولدیغنی، نه مشرب
 و مسلکده بولوندیغنی، هیئت ظاهره سندن وَ ناصیه حالنن آ کلامق
 ایسته لرلر . بر آدمک اثوابی پاک ، تمیز اولور سه او کیمسه نك ذوق سلیم
 صاحبی اولدیغنه حمل اولونور ؛ بیجیمی ، یاقیشیقی اولور سه نظام
 و انتظامه رعایتی بولوندیغنه حکم ایدیلر .

اثواب، حال ایله ، سن ایله ، صفت ایله متناسب اولمالی . برده یا
 گیدیلن شیلرک رنکلری، بری برینی طوتمالی ، یاخود یک رنک اولمالی .
 یالکز یلگک بیاض رنکده اولماسی جائز در . اوده یازموسمنه و اکثریا
 کنجمله مخصوصدر . برده اثواب، نه چوق گنیش ، نه ده چوق طار،
 نه پک قیصه ، نه ده پک اوزون اولمالی .

بر آدم، گیبیه جگی اثوابی، موسملره و درجه صحته کوره ایدور
 مالی ؛ کوچوکلکدن، وجودی صیحاقتوته جق اثواب لیمگه آلیشد
 یرمق ایی دگلدر ؛ زیرا بر آدم، چوجوقلغنده ، گنجلیکنده اویله
 اثواب گیمگه آلیشه جق اولور ایسه اختیارلق حالنده نه قدر صیحاقت
 طوته جق البسه گیبسه تأئیری، فائده سی اوله ماز .

بوندن باشقه اومثلو البسه، انسا نك تنفسنی ، هضم طعامی و
 تغذی بدننی تصعب ایله ر . قانک جولا ننه مانع اولور . بعض دفعه

مُهَلِكٌ خسته لقلره سببیت ویریر. کذا: یاقه، بویون باغی، چوراب باغی گبی، قوشاق گبی شیلر صیقی اولورسه حفظ صحته مغايردر. کوچوک یاشدن، صوغوغه، صیجاغه آلیشمق لازمدر. بو خصوص، هواسی برقرار اوزره اولمایان محللرجه دهها زیاده اهمیتی حائزدر.

برده ایلك بهارده «آرتیق یاز گلدی» دیبهرك بردن بره یازلق اثواب گیمك، قوشوب یورولمق، ترله دکن صوگره بی قید طور- مق، آچیق صاجیق یاتمق، قیشین صوغوق آلمقدن زیاده مضر و تهلكه لیدر.

الاری غایت حساس در؛ هر عضودن زیاده صوغوق حس ایتد- یگی ایچون بونلری ممکن مرتبه محافظه ایتدلی. اوشوندیگی زمان الاری آتسه طومتسزین بری بریله اوغوشدوره رق ایصیتالی. الاری، صوغوقدن همان صیجاغه، صیجاقدن درحال صوغوغه صوقامالی.

آباق، صیجاق قالمالی. بو، بر قاعدۀ کلمه در. انسان، هر یرندن زیاده آیاغندن صوغوق آلیر؛ صانجی، اسهال، مایاصیل گبی خسته لقلره، اکثر یا بوندن تولد ایدر. مستعمل اثواب صاتون آلوب گیمکده بعض محاذیر وارددر؛ شو حالده بر آدم، نه قدر فقیر اولسه ینه اهون یکنی شیلر آلوب گیمك اولادر.

اخلاق فی درسیں

آرزوی تحصیل ۳

§ حکمای یونانیہ دن مشہور مفراط ک طالبہ سی، معلمینک درس لینی دیکلہ مگہ او درجہ شوق و غیرت گو تری ر لری ایدی، کہ تعریفی ممکن دگلدن. ذوق و صفا، خواب و راحت گوزلرینہ گورونمز۔ دی . حکیم مشار الیہ، بر طاقیم مؤثر، حکمت آمیز سوز لرلہ آنلرک عقل و فکری تنویر، قلب لری تطہیر ایدردی؛ گچہ، گوندوز چالشدیرہ رق جملہ سنی شاعرہ فضیلتہ سوق ایلہر ایدی .

او زمانہ، آنتہ لیلر ایلہ مظہ لیلر آراسندہ معارف خصوصندہ فوق العادہ بر رقابت رونما ایدی . مظہ لری اوغیدہ، تحصیل علمہ اولان شوق و غیرتی، درجہ فوق العادہ دہ ایدی؛ کچہ لری آنتہ یہ گیدر، درس لری آلیر، صبا حہ قدر مظہر عودت ایلہر ایدی . بومنوال اوزرہ خیلی معلومات کسب ایتدی؛ نہایت کنندیسی دہ مشہور بر فیلسوف اولدی . اوغیدہ، مظہر دہ متعدد مکتبلر کشاد و اہالی بی شاعرہ علوم و معارفہ ارشاد ایلہ دی .

بویوک اسکندر، ار باب معارفہ، اصحاب صنایعہ پک چوق حر۔ مت ایلہر ایدی . حکمدار مشار الیہ زمانندہ یونانی لرک اومردوسی نامندہ بر شاعر مشہوری وار ایدی . بو ذات، « ابو الشعرا » عنوان۔ تنی آلمشدی . اسکندر، او ذاتک بو کتانی او قویہ او قویہ باشند باشہ

آزبرله مش ايدى . بو اثرى ، گيجه گوندوز يانندن آيير مازدى ؛ شاعر
مو ما اليمى بك چوق سوردى .

كربل ، اسكندر ك ، اورروس ده آسبل ك شاعرى و مادحى
ايدى . كه ربل ك قريحه شعريه سى او قدر واسع اولما ديغندن يازديغى
شيلرك چوغى ابي اولماز ايدى .

اسكندر ، برگون آسبل ك قوم قلعه ، بر جنده ، كان مزارينى گو-
روب : « اى نو جوان ! نه موتلو سگا ، كه اورروس گي بر ما ذحك
وار ايمش . » ديدى .

حکمدار مشار اليه ، ملوك ايرانه دن و ارى مشهوره غلبه ايله
آنك خزينه لريني اله گچيرديگى زمان اچلارنده مرصع و ذى قيمت بر
صندوقچه ظهور ايتدى . « بونى نه يه استعمال ايله جكك ؟ » ديه
صورانلره : « او مرو سى (او مرو س نام شاعر ك كلياتنى) آنك
درونده صاقلایه جغم . » جوانى وير مشدر .

برگون ، مژده جى گلدیگنى کندیسنه خبر وير مشلر . اسكندر
در حال قوشمش ؛ مژده جى يى در آغوش ايدرك : « نه بويوك مژده
گتير دك ؟ يوقسه اورروس عالم امواتدن قيام مى ايتدى ؟ » ديه
مژده جى يه سؤال ايتشدر .

§

روما احباب ثروتندن مشهور لوغول دخى معارفه اولان كال
رغبتيه شهر تياب ايدى . ثروت عظيمه سنك بويوك بر قسمنى كتابه
صرف ايتمش ، بو وجه ايله مشهور بر كتبخانه تشكيل ايدرك اها لينك
استفاده سنه نخصيص ايله مشدى . حتى روما و يونانه معارفچويان
و هنر منداني ، بو كتبخانه يه گيدر لر ، علوم متنوعه دن بحث ايدر لر

ایدی . لوغول، بالذات آنلرله مباحثه یه گیریشیر، ممنون و مسرور
اولوردی .

§

بک چوق مملکتلری ایدای ضبطلرینه گچیر مش اولد قلمری جهتله
«جهانگیر» عنوانی آلمش اولان حکمداران دن روما ایمپراطوری
مشهور اوکوست، علوم و فنونه او قدر رغبت، ارباب معارفه او
درجه التفات ایدر ایدی، که آنلره: «مُجِّم»، «مُخْلِصَم» دیمگی، شان
و شرف عد ایلردی . بونلر دن ارور نام شاعر مشهور ایله مُطا-
بیه، مُلاطفه ده بیله بولو نوردی؛ حتی شاعر موما الیهی سرکاتب
نصب ایتمک ایسته دی . شاعر، بوماموریتی قبولدن استنکاف ایتدیگی
صیراده بیله حکمدار مشار الیه اصلا حدت ایتمه مشدر .

§

خلفای عباسیه دن هاروره رشید دخی علمایه بک زیاده احترام
گوستیردی . زمانک اکابر علماسندن اولان و علت عمایه
دوچار اولمش بولونان ابو معاریه دیر که:
برگون رشید ایله برلکده طعام ایتمش ایدم . بر ذات، المه صو
دوکدی . او آراق هاروره: «یا ابا معاریه ! الکه کیم صو دوکدی
بیلیر میسک؟» دیه صوردی . «خیر!» جوابی ویرنجه . «بن دو-
کدم . دیدی . یا امیر المؤمنین ! بونی، علمه و علمایه تعظیما می یا پیدور-
سک» دیدم . «اوت» جوابی ویردی .

فَنَوَاجِزِ الدَّرْسِ

صحت و عافیت ۲

هوا - تاثيرات هرا

انسانی یا شاتان موادك بری و باشلیجه سی، هوا در. صویك، اتمكك و سائر هر شئیك اعلا سنی آراد یغمزگی هوانك ده صافنی، تمیزی آرامالی یز. هوانك صفوت و جیادتی ایچون یاز، قیش، او- طه لرك پنجره لرینی آچق لازمدر.

هله چوق آدم طو پلانان یرارك پنجره لرینی صیق صیق آچمالی. گرك قاپانیق یرارده، گرك برقاچ آدمك برلكده اوطوردقلری اوطه- لرده، برثقات، برصیقینتی حس ایدیلیر. بونك سببی، تنفس ایدیلن هوانك صافیتی بوزولوب صحته مضر بر حال کسب ایتمش اولما سیدر. انسانك نفسی، یانان قندیل، غاز و مولرك ایسلی، آتشلرك غازلری، اوطه لرده بولوندورولان چچكلرك قوقوسی، بعض اشیای یتیه، نمناک و یاش شیلرك بوغولری، ایچیان توتون و تنبا کولرك دومانلری، هوایی اخلال ایدر. ایمدی گرك اوطوروله جق، گرك یا- سیله جق اوطه لرده، ایجه یا ناماش آتش بولوندورمامالی؛ بو اوطه- لرده، آتش اوستنده یاش شیلر قوروتولمامالی. چاماشیر اوتوله مک ایچون - مجبوریت حاصل اولورسه - بر پنجره آچمالیدر. هله یکنی یا- یلوب ده کیرج و بویالری هنوز لایقوله قورومامش اولان اوطه لرده اوطورمق، اصلا جائز دگلدر.

اوپلەر، دایما سیلینوب، سوپورولوب تەقن پیدایده جک شیار براقیلامالی. جاملار، دیوارلر، تاواناردخی آره صیره سیلینغه لیدر. طباغ، صحرا، دکنر هواسی، پک فائده لیدر. خصوصیله طباغ هواسی، قوراق، خفیف، صاف اولدینی ایچون بزى غایت مستفید قیلار. هله ضعیف، قانسز کیمسه اره طباغ هواسی، اودرجه نعمتبخشدر. که بالجله معالجات، آنک قدر مؤثر اوله ماز.

مشروبات

مشروباتک باشلیجه سی، صودر. صویک اڭ ایسی، خفیف، برّاق، طابلی اولانیدر. آقان صولرده بوخاصه لر، آز، چوق بولو- نور. گؤل، صهرنج و امثالی طورغون صولردن ایچمگه مجبوریت حال اولورسه مضرتنی تخفیف ایچون اولاقایناتمالی؛ بعده کومور اوزرندن گچیروب سؤزدکن صوگره برمدت هوا آلله جق بریرده طور دورمالی. ترلی ترلی صغوق صوایچمک، طؤندورمه ییمک، مضر، مهلک خسته لقلری تولید ایدر.

علی السویه صیحاچ ایچیلن مشروبات، قهوه، چای گبی شیاردر. بونلرکده کثرت اوزره استعمالی، مضردر. باخصوص قادینلر ایله چو جو قلر ایچون؛ زیرا آنار نازکدر؛ سیکیرلرینه طوقونور.

هله انسانی سرخوش ایدن: راقی، شراب و امثالی مسکراتدن کاملاً صاقینمالی؛ چونکه بومثالی مسکرات، قانی زیاده قایناتیر؛ ذهنی تشویش ایدر؛ عقل و فکیره ضعف گتیریر؛ وجودی خراب ایدر.

سرخوش - اکثر دفعه گورولدیگی گبی - یورودیگی وقت صا- للائیر؛ دیواردن دیواره چارپار. آرا صیره دوشر، قالقار. اوته کینه بریکینه صارقینتلیق ایدر. حاصلی: عالمه گولونج اولور. ناموسی، اعتبار-

رى گيدر. هر كس كنديسندن نفرت ايندر. بالاخره تدريجاً اشتهاى
كسيلمگه باشلار. ما كولا بدن لذت طؤويه ماز. بيدكارينى هضم اينده-
مز؛ حتى بعضاً اعاده ايندر. وجودينى حرارته ابتلا ايندر. تسكين
حرارت ايجون كثرته صو ايجمگه مجبور اولور. بو ايسه معده بوزغو-
نلغنه باشقه جه بر سبيدر. الحاصل: مسكرات، هر نوع امراضى
توليد مساعد در.

بوندن باشقه سرخوشلق يوزندن اكثر دفعه غوغا، صُرب،
جرح، قتل گي جُرملر، جنائتلر وقوع بولور.
سرخوشلق، بر قدح تشرتدن باشلار؛ آهسته آهسته بو درجه لره
گليز. ايسته بو سببدن ناشى او بر قدحدن ده صاقيمتا ايندر.

اويقو

طاطلى، راحت اويقو اويومق ايسته ين آدم، معده سى بطولو ايكن
ياتما مالى. دماغ، مستريح اولملى؛ بر گونا دوشونجه بولونما مالايدر.
انسانه، بويله بر راحت و طاطلى اويقو لازمدر؛ زيرا هم وجودى تقويه
ايدر هم ده صفا بخش اولور.

ياتاق او طه سنك تاوانى يوكسك اولملى. ياز موسمنده صيحاقت
گونلرنده گوندوزين پنجره ار آچيق قالملى. قيشين ده ياتمان اول
بر مدت آجيلوب هوا سى تبديل ايديلمه لى. ياتاق و قاريوله اوزرينه:
يا هيچ چيبيينلك قونولمالملى، يا خود قونولورسه پك سيرك اولماليدر؛
عكسى حالنده تنفس ايله بوزولان هوا لك تبديلمه مانع و بوزوق
هوايى تنفس ايمگه مجبوريت حاصل اولور. بو ايسه غايت محلل
صحتدر.

قوش تويى ايله طولو ياتاقلر دخی مضردر؛ زيرا چوق كره نزله،

باش و دیش آغریلری و علل سائرہ نی دعوت ایدر ؛ فقط اختیار لر ایچون ضرری یوقدر . گنجبلر ایچون انک ابی یاتاق ، قیل ، مصر بوغدا . بی قابوغی و پک آتیلماش پاموق ایله ملو او لاندر در . بوگی یاتاق لر ؛ یازین هفته ده بر کرّه چؤ بؤق ایله چیرپیله رق بر مدت گونشه قونولمالی ؛ قیشین ده صیق صیق چارشاف دگیشدیر یلمه لیدر . بو خصوصده علیل وجود ، اختیار و خسته لرنک یاتاق لرینه دها زیاده دقت لازمدر .

انسانک او یقوسی ، یاشی و ایشی ایله متناسب اولمالیدر . صحت و عافیتی یرنده اولان بر گنج آدم ایچون یگر می دورت ساعتده یدی سکز ساعت او یقو کفایت ایدر . نامزاجلره ، اختیار لره ، چو- جوقلره سکز اون ساعت او یقو الزمدر .

برده تجارب عیدیده ایله مجربدر ، که گوندوز او یقوسی هیچ بر وقت گیجه او یقوسنک یر بنی طوماز ؛ بناء علیه انسانه - هر نه یاشده بولونور ایسه بولونسون - گیجه ، اوزون مدت اگله نه رک و یا بر شیله مشغول اوله رق وقت گچیروب ده گوندوزین او یومق گبی بر عادت مضرّه بی اعتیاد ایتمه مه لی ؛ زیرا بو حال ؛ وجوده ضعف گتیریر .

حاصلی : انسان ؛ لزومندن اکسیک و یا زیاده او یقو او یوما مالیدر ؛ لزومندن اکسیک اولور ایسه وجوده ضعف گتیریر ؛ زیاده اولدییی حالده ده فکره غیباوت و یریر . او یقوی چوق سون تنبل آدم لره ؛ بعض کرّه او درجه بر او یوش و قلق گلیر ، که بولنرک بویوزدن فجاءه * وفات ایتدکلری ده واقعدر .

اخلاق فی دین است

اطائف

بر خسیس، جاده اوزرنده بر خانه ساتون آلمش . پک چوق
 دینجیلر گلوب صدقه ایسته رمش . خسیس، هیچ برینه برشی ویرمه یوب
 « عنایت اوله ! » دییه رک صاوارمش . برگون زوجه سی : « یا هو ! بو
 خانه بی صاته لم ؛ دینجیسی پک چوق » دییه تعجیز لگنی بیان ایدینجه
 خسیس : « دینجیسی چوق ایسه بنده ده عنایت اوله دها چوق ! »
 دیمش .

§

بر فقیر، احبآسندن بر صاحبِ ثروتک خانه سنده یمک بیرکن
 خانه صاحبی : « بلاو غایت لذیذ بر طعام ایکن نیچون سو فرایه اک صو -
 گره گلیر » دییه مسافرینه سؤال ایدر . فقیر جواباً : « بزم اوده اک اول
 گلیر . » دیر . « صو گره نه گلیر ! » دییه صورونجه فقیر، « لگن ابله
 ابریق گلیر » جوابی ویرمش .

§

بر آدم، تراش اولمق ایچون بر بره مراجعت ایدر . بر بره
 حریفک باشنی تراش ایدرکن بر قاج یرینی کسر . مرقوم، تراش او -
 لوب بیتینجه چیقاروب ایکی قات اجرت ویریر . بر بره مشتری نک یوز -
 ینه باقینجه مرقوم : « نه تعجب ایدیورسک ؟ بری، تراش، بری ده
 حجامت پاره سی » دیر .

فنی کلاس

زراعت - چغتجیملک

ایکینچی مقاله

اراضی واسعہ خالیہ مزى زرع ایده رك محصولنی آلمق قدر ممدوح ، احتیاجمز اولان ذخیره نك ممالك اجنبیه دن جلب ایتمه مك گبی حسن تدبیر ، ممالك سائرہ یه فروخت ایتمدیگمز محصولاتك مقدارینی تزئید ایله مك قدر مقبول برشی اوله ماز .

صنعت زراعیه نك اساسندن بری، صاباندر . صابان، قوشوئومك طوپراق طرفنه گلن او جنك آلت طرفنه ربط ایدیلمش دمیردن برآ- لندر. صابانك سیوری اوجی طوپراغه گیره رك اوافق آر قلمر آچار . صابان، بر چفت اوکوز ، یاخود ماندا ویا بارگیر ایله چکیلیر . بو عملیاته { چفت سورمك } تعبیر اولونور . حیوانلرک یاننده بو- لونان آدمه ده { چغتجی } دینیر . چغتجی، حیوانلرک آرقاسندن یورور . صابانه ایسته دیگی استقامتی ویرمك ایچون آنك صاپنی طوتار . آچیلان خندقاره تخم اکیایر . حفریاتدن سوگره { طاپان } نام آلت واسطه سیله تخملا اورتولور . طاپان، بر قالاصدن عبارتدر . چغتجینك ایلك مساعیسی، بوراده ختام بولور . آرتق او، تار- لاسنی، جناب حقك لطف وحمایه سنه ترك ایله خانه سنه عودت ایدر؛ بر اعتقاد نام ایله ثمره مساعیسنك حصول پذیر اولماسنه انتظار ایله . چغتجی، اکثر دفعه شن و بشوشدر؛ چونکه آنك یگانه آرزو-

سى، تار لاسنى سور مكدن، اُكيني بچمكدن عبارتدر؛ وارلنى ايسه :
تار لاسى، او كوز لرى وَ تخماق دانه لرندن مركبدر. چفچيلرك كىقلى
زمانلر نده كنديلرينه مخصوص شمر قيلرى، مانيلرى واردر، كه آرا
صيرا ترشم ايدە رك اعلان مسرت ايله رلر .

چفچي شمر قيسى

ايسته طوغدو پارلاق گونش ،
صبحاق براقدير هوا من ؛
حؤ ! چككز او كوز لرم .
ايرله سون صابانمز .
نخمزى صاچق ايجون ،
خندق آچالم تار لاده ؛
اؤراق ايشى ييتديگنده ،
دانه ييفارز حرمانده .
قىش گلبنجه قايفومن بوق ،
چونكه بؤلدر آرزاقز ؛
تداركى يازدن كوردك ،
بوندن گلير هپ صفامن .
حؤ ! چككز او كوز لرم،
صابان يوروسون ايلرى ؛
ديمه سونلر : «تنبل درلر ،
ممش دابي نك او كوز لرى » .

اُكين موسمى، موقعك اقليم و هوا سنه گوره دگيشير ؛ ممالك
محرر س ماها نك اكثر قسمنده، اقليم قاعده سجه صوك بهاره تصادف
ايدر . موسم زرعى خبر و ير ن بر حال ده ياپراق دو كومى ايله طوپراق
اورو وچكلرينك آغ اورمگه باشلا مالريدر . ديمك كه دانه لر، بش آلتى
آي طوپراق آلتنده قالير . بو مدت نظر فنده نزول ايدن ياغمورمه طو-
پراغى ايصلاتير ؛ تخمى يوموشاتير . بعدد دانه لر فيلزلنمكه باشلار .
طوپراغك نملگى ايله گونشك حرارتى سايه سنده فيلزلر بويويه رك
يوكسه لير ؛ فدان حالنه گلير ؛ يشيل و اؤزؤن صاپلرله او زانير ؛

اوچلرندہ باشاق باغلا نیر . دانه لرہ ایشته بو باشاقده بولونور .
باشاق ضاریلانینجه بوغدای کاله ایرمش ، حصاد زمانی گامش
دیمکدر . رنجبر لرہ او راقار له بیچمگه باشلار لر . حصاد زمانی دخی
کویلو ایچون بر موسیم شطارتدر .

بیچمک عملیاتنک اکیانده اکیانر آرا به لرہ وضع ایله { خرمان }
دینیان محله نقل اولونور . بونلر ، اوراده یاییلدقن صوگره حیوانلره
قوشولو اولان { دوگن } نام آلت ، اکیان دمتلری او زرینه گز دیریلیر .
گز دیریلدکجه صاپلر کسیلوب اوفالیر . اوفالده بجه بوغدای ، صاپلردن
آیریلیر . دوگن ، تحته دن یاییلمش قانی یه بکزه بر آلتدر . دوگنک آلت
طرفنده کنارلری کسگین چاقق طاشلری چاقیلیدر . اوفالمش صاپلره
{ صامان } دینیر .

چفتجیلر ، آرتق روزگاری بکلر لر ؛ روزگاردہ ، صامان ایله قال
ریشیق بولونان بوغدای { یابا } تعبیر اولونان چاتاللی کوره ک ایله صا -
وؤرؤر لر . روزگار ، خفیف اولان صامانی اوزاق محله گوتوروب
بیغار . دانه لر دخی کندی استقامتنه طوغرو دوشه رک ییغیلیر .

صامان ، ایرته سی سنه یه قدر حیوانلره یم اولور . بوغدای ایسه
دگرمنده اوکودیله زک اون ، اوندن ده اتمک و خموز ایشلری یاییلیر .
بالجمله یینیلن حبوبات ایله سبزه نک اکثریسی ، تار لالرده ،
چفتلکلرده حصوله گلیر . آرپه ، چاودار ، یولاف ، بوغدای جنسند -
ندر لر . بونلرده بوغدای گبی ا کیلوب بیجیلیر . تار لالرده : باقلا ، نخود
پاتاسن ، یر الماسی گبی حبوبات سارہ دخی زرع اولونور . چفتجی ،
حبوباتنک ای جنسندن گله جک سنه ایچون تخملق صاقلار .

اخلاقى كلاس

لطائف

ایکی خیر سز، چال دقلری اشیایى مناصفة تقسیم ایتک اوزره اور تاق اولور لر . بری، برگون برشی سرقت ایدوب دیگرینه: «آل شونی؛ بازاره گوتورده سات! نه طوتارسه گتیر پایلاشه لم.» دیر . آرقه داشی آلوب گیدر . اوزاده ناصسه بریان کسیمی یه قایدیریر . خیر سز، ملول، محزون، تودت ایدر . رفیق: «قاجه صاندک؟» دییه سؤال ایدنجه: دیگرى جواباً «آرقه داش! باقدم که اوزته لق پک کساد؛ سرمایه سنه ویروب گلدم.» دیر .

§

طفیلیجه یا شامقده اولان بر آدم، بر باغچه یه گیدر . باقار که بش آتی کیشی اوراده اوطوروب آگله نیور لر . همان آنارک یا لرینه صوقولور . ایچلرندن بری، مرقومی ایستشقال ایدرک: «شو باغچه ده بر هفته اوطوروب اگلنسه ک.» دیر . دیگرى دیرک: «پک گوزل اولور بر هفته لک یمک بنم اوزریمه اولسون.» او بری: «چالغی ده بنم اوزریمه اولسون.» «دها او بری ده «باغ اجرتی ده بنم اوزریمه اولسون» دیر . صیره طفیلی یه گلیر . آگا: «سن نه بی اوزریکه آیرسک؟» دییه صور ولدقده: مرقوم جواباً: «اگر بر هفته بورادن بریره گیدر سه م اللهم لغنتی ده بنم اوزریمه اولسون.» جوابی ویریر .

فنی کلاس

جغرافیادان معلوماتِ مجملہ:

کرۂ ارضک قارہ اولان قسمی، بش قطعہ یہ تقسیم اولو نمشد۔
 بو قطعہ لڑک اسماری شونلر در: آوریہ، آسیا، آفریقا، آمریکا،
 آسترالیا.

قارہ بی احاطہ ایدن بویوک دگزلرک اسماری ده شونلر در:
 بحر منجمد شمالی، بحر محیط اطلسی، بحر محیط کبیر، بحر محیط ہندی،
 بحر محیط جنوبی.

دنیا ده کوچوک دگزلر واردر، کہ آنلرک اسماری ده
 باشقہ در.

ذکر اولونان قطعہ لردہ کی: مملکتلر، طاغلر، آووالر، دگزلر،
 گوللر، کور فلر، بورونلر، آطہ لر، یانار طاغلر، اسماریلہ برابر
 جغرافیایا کتابلرندہ وخریطہ لردہ گوستریلمشد.

دنیا ده، کوچوک، بویوک ایکی یوز قدر طاغ موجوددر، کہ:
 سائر طاغلرہ نسبتاً حرارت: مرکزیہ ایلہ طوغرودن طوغرویہ ارتبا-
 طلری واردر.

بو سببلہ تپہ لرندن آلو و دو مان چیقار. { لاو } دینیان بر مادہ
 سیالہ، نہرگی آقار. شدت حرارتدن کیج حالہ گلش طاشلر چیقارہ:
 صیجاق کول، قووم، قاینار چامور و بعضاً صیجاق صوفیشقیرر. بویلہ:
 طاغلرہ { یانار طاغ } دینیر.

آروریا قطعہ سندھ دورت مشہور یانار طباغ وارد در . برنجیسی :
 ہضرا در ، کہ اسیلہ آجہ سندھ در . ایکنجیسی : اتادر ، کہ سولیا آجہ -
 سندھ در . اوچنجیسی : وہ زور در ، کہ ایتالیا دہ نابولی شہرندن بر بچق
 ساعت قدر اوتہ دہ در . دور دنجیسی : امتر و مبول در ، کہ لیباری آجہ -
 لرنده در . بونلر دن باشقہ بر طاقیم کوچوک یانار طباغار دہا وارد در ، کہ
 اعضاری ، وقت وقت یانوب سوگرہ دن سونمشلر در .
 بویانار طباغارک تاثیر یہ جوار لرنده صیجاق صو قایناقلری
 ظهور ایشدر .

دنیا نك بش قطعہ سندھ ساکن اولان انسانلر : لسان ، مذہب ،
 طبیعت ، عادات ، سیمای و رنگ جہتلیریہ بری برندن تفریق اولونورلر .
 انسانلر ، باشلیجہ دورت جنسہ تقسیم ایدیلمشدر :

۱ - بیاض ، یاخود قافقاس . (عرقِ بیض)

۲ - صاری ، یاخود موغول . (عرقِ اصفر)

۳ - سیاہ ، یاخود زنجی . (عرقِ أسود)

۴ - قیرمزی . (عرقِ أحمر)

بونلر دہ تکرار بر چوق جنسلرہ آیریلمشدر .

بویاض جنس ، کاملاً آروریا قطعہ سیلہ آفریقا نك شمال جہتلر -
 ندہ ، آسیانك غرب و غرب جنوبی طرفلرنده در . صاری ، یعنی :
 موغول جنسی ، آسیا قطعہ سنك وسطی ایلہ شروع و شروع جنوبی
 طرفلرنده و آوسترالیا قطعہ سنی تشکیل ایدن ہزار بحر محیطك بر
 قسمنده در . زنجی جنسی ، آفریقا نك همان ہر طرفندہ و آوسترالیا نك
 قسم اعظمنده ساکندر . قیرمزی جنسی ایسہ آفریقا قطعہ سنك اہالی
 اصیلہ سندن عبارتدر .

دنیانك همان هر طرفنده انسانلارك بویاری، عادتاً بر مترو ایله آلتمش یدی سانتیمترو قدر در؛ فقط بعض محللر جه مستثنأ در. مثلاً: رایونیده بولونان انسانلارك بویاری، علی السؤیه بر مترو ایله اوتوز سانتیمترو دن زیاده اولماز. بونك ایچون بونلره: {قیصه بویاؤ} دینیر. بعض محللرده ایکی مترو دن زیاده بویاری بولونان آدملرده وارد. بونلره: {دیزمان} تعبیر اولونور. بویاری، بعضاً بر مترو دن آشاغی اولان آدملرده وارد، که {جوجه} دینیر. بونلر، دنیانك هر قطعه-سندہ آز، چوق بولونور.

طاغلرده، یونلرده آواتی بیکله و حیوانات بسله مکله گچینلره، یازین باشقه و قشین باشقه یرلرده اقامت آیده رك یاشایانلره: {بدوی} دیر لر. بونلره: «گوچه» دخی تعبیر اولونور.

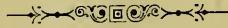
زراعت، تجارت، صنعتله مشغول اولان و اوقویوب یازمق بیان، یکدیگریله حسن معاشرتاری بولونان و نظامات، قوانین ایله مملکتلرینی اداره ایدن انسانلره ده: {مدنی} تسمیه آیدیلیر.

نظاماتی، قوانینی وضع ایتک و مطیع اولمایانلری، داخل دأرۀ اطاعت ایله مک ایچون دولتلر، حکومتلر وارد؛ بونلرک هر برینه ممالکک وسعت و اقتدارینه گوره: «پادشاه»، «ایمپراطور»، «قرال»، «شاه»، «أمیر»، «پرنس»، «بگ»، «قونت»، «دؤقه»، «رئیس حکومت» ناملری ویریلیر. بونلرک حکملری جاری اولان محللرده کی هیئت اداره لرینک مجموعنه ده: «دولت»، «حکومت»، «آمارت»، «قؤنتلق»، «دؤقه لق» دینیلیر.

زامان اداره سی ید و اجدده بولونوب مستقلاً اداره اولونان و تحت اداره سندہ غیر مستقل اوله رق: بگک، دو قه لق، قونتلق

بولونان دولتله ده: «پادشاهلق»، «ايمپراطورلق» دئيلىر. بونلرك
حكمدار لرينه ده: «شهنشاه»، «پادشاه»، «ايمپراطور» تسميه او-
لونور.

بونلردن برينك تحت نفوذنده اوله رقى آريجه اداره اولونان
يرلره ده: «بگلك»، «دوقهلق»، «قونلق» تعبير اولونور. امتيا-
زلى بروالى اداره سنده بولايترله دخی: «ايات ممتازه» اطلاق
اولونور، كه بگلكدن كوچوك واليلكلر دن بويوكدر.

اخلاقى درس

جمل حكيميه

هر كسك فكرى، همتنه گوره اولور. **مانظ سيراى**
حكمت حقيقه، تربيه حسنه ايله اخلاق جيله دن عبارتدر.
علم ايسه روحك بر زينتى مقامنده در. **افروطوه***
حكيم كامل اولمق ايجون مطلقا چوق شى بيلك لازم دكلدر؛
بالكز ضبط نفسه جهد و اقدام كفايت ايدر. **افروطوه**
انسان؛ شوبش شى ايله محاربدر: امراض، جهالت، شهوات
نفسانيه، اغفالات انسانيه، نفاق و شفاق زوجين.

فيماغور

اخلاق فی دین

واقفانه و متبصرانه محاکمه

ایچمه تدقیق* و تحقیق ایتمکسزین و حقننده وقوف تام حاصل ایله -
 مکسزین بر شیئه حکم ویرمه ملیدر . عالمده هرگون ظهوره گلمکده
 اولان خطیئاتک* چونغی، بو یوزدن نشأت ایدیور . اکثری صورت
 ظاهره ده مجرم* ، مُتهم گورون بر آدمک احوالنی بعد التدقیق بی
 گناه و محق* اولدینی ظاهره چبقار .

•••

آتوره اُنْفیه قرطوسی - جنرالار دن بری، برگون بعض ضابطان
 ایله برابر طعام ایتمکده ایدی . آلتون اُنْفیه قوْطوْسنی چبقاروب
 آنلره گوستردی . قوْطوْ غایت گوزل ایدی ؛ رُفقاسی پک زیاده
 بگندیلر . جنرال، قوطویی جیبینه قویدقدن بر از سوگره اُنْفیه چکمک
 ایچون چبقارمق ایسته دی ؛ فقط جیبلرنده بوله مادی . ایشی رفقاً -
 سنه آکلار ^{معدوم} ایچمه هرکس آیاغه قالدیلر ؛ جنالی تأمین ایچون جیبلر -
 نی عرض ایتدیلر ؛ ایچلرندن ، یالکیز آلایک سانجاقداری جیبینی
 عرض ایتمه دی ؛ حتی یرنده قاله قلمش ، یوزنده ده تغیرات عظیمه مشا -
 هده اولونمش ایدی . مع مافیه سانجاقدار، جیبینی عرض ایتمکن
 امتناع ایله مکله برابر قوطویی آلاما دیغنی تأمین ایچون ناموسی اوزرینه
 بر یمین کافی اوله جغنی بیان ایله دی . هرکس قوطونک آنده اولدیغنه
 ذاهب* اولدیلر . . .

ايرتهسى گون، جنرال، سانجاقدارى حضورينه جلب ايله ديدى، كه
 « انفيه قوطوسنى بولدم. جينيم* دليغش؛ قوطى البسه مك آستارى آرا-
 » سنه دوشمش؛ فقط بگا مراق اولدى؛ طوغرونى سويله؛ بوتون
 » ضابطان، جيبلىنى چويروب گوستردكلرى صيراده سن نچون
 » امتناع ايله دك؟! » .

سانجاقدار، جواباً: « افنديم! بن، بر فقير عائله يه منسوبيم؛
 » تعييناتمك* نصفى* آنلره ترك ايتشمدر. بگا قالان تعينيم كفايت
 » ايتيور. تصرفه* پك زياده رعايت* ايدم. لوقانطه لره گيتم. بو-
 » نك اچون دون قولكيزى طعامه دعوت بويوردنكز ده بنده گز
 » ييه جگمى آلوب جيبه قويوش ايدم. بوده بر مقدار صوجوق ايله
 » بر پارچه اتمكدن عبارت ايدى. اكر او صيراده جيبمى چويومش
 » اولايديم بونلر گوروله جك ايدى. بنده گز ده محجوب اوله جق
 » ايدم. « ديدى .

جنرال، بو افاده دن غايت متأثر* اولدى. سانجاقداره: « سنده
 » بر اصالت* گورويورم. عائله گزه دهها زياده معاونته مقتدر* اولمق
 » اچون سنى هر زمان سفره مه قبول ايدم. « ديدى. بالآخره
 » ضابطانده حكاية* حال ايدم رك سانجاقدار حقتنده حاصل اولان سوء
 » ظلملىنى ازاله* و مذكور انفيه قوطوسنى آگاهديه ايتدى.

فتی کلاس

رساملق

رساملق، انسانلره خدمت عظیمه سی اولمشدر. کائنات، غایت واسع اولدیغندن انسان، گورمه دیگی، عمرنده گورمه سی ممکن اوله مایه جنی پک چوق: شهرلری، انسانلری، رنگا رنگ حیوانلری، آناجلری، چیچکلری و سائر هر نوع شیاری، هپ رسم سایه سنده گورمش اولور.

نیجه سنه لر اول گلوب گچمش و عالم انسانیتنه بویوک بویوک ایملکر ایتمش، آثار خیریه بیراقمش اولان مشهور کیسه لری گورمگی نه قدر آرزو اینده یز! ایشته گرک بو ذاتلری، گرک آبا و اجداد منری؟ هپ رساملق سایه سنده عیناً گورمش گبی اولویورز.

{ صنایع نفیسه } تعبیر اولونان بش صنعت وارد، که بالمله صنعتلرک گوزلریدر. ایشنه بونلرک بری، رساملق در. دیگرلری ده: موسیقی، شعر، معماری، حکاکلک و هیکلتر اشلقدر.

رساملق، قدیمدر. بناء علیه موجودی مجهول ایسه ده ترقی ایتدیرنلر معلومندر.

میلادک ۱۷۳۹ تاریخنده ضیا واسطه سیله رسم آلمق اصولی ایجاد ایدیلدی. بوکا: { فوٹوغرافیا } نامی ویریلدی. بونک موجودی، نیسی، اصلاح ایدیمجیسی، راکر نام ذاتدر.

ماهر رسامك برى، بر مملكته داخل اولدى . اوراده كيسه يني طانمازدى . بر محله گيدوب او طوردى . بعض كيسه لرله صحبت باشلادى ؛ بالاخره محبت و عشرته طالدى . ايجه سرخوش اولدى . ياننده نه قدر پاره سى و ذى قيمت اشيا سى وار ايسه جمله سنى بونلره خبر و يردى . او آدملرده آقشامه قدر برابر او طور ديار . نهايت رسام، بوتون بوتون صيزدى .

بونلر، فنا كيسه لردى . رسامى آلوب ديگر بر محله گوتورديلر . اوراده صويوب قاچديلر . رسام، صبا حلين باقدى، كه بولوندينى ير باشقه ؛ ياننده كيسه لر يوق . پاره و سائره سى محو اولمش . چاره سز حكومه گيدوب وقوع حالى عرض ايله دى . صورتيلر، كه: « ايلك بو- لونديغك ير نره سى ايدى ؟ برا بر او طورديغك آدملر كيملر ايدى ؟ » رسام جوابنده ديدى، كه: « نه محلك اسمنى بيليرم ، نه ده او كيسه لرى طانيرم . آنجق شكل و سيمالرينى ايجه خاطرلا يورم ؛ رساملرينى تما ميله ياپه بيليرم . »

رساملرينك يانما سى امر ايديلدى . ياپوب حكومه تقديم ايتدى . حكومت، بونلر ك بولونما لرى ايچون رساملرى شهر ك مناسب بر محانه وضع ايله دى . نهايت كيلر اولدقارى طانيلوب بولوندى . مگر بونلر صواحي عمله سى ايمشله . همان جلب و احضار اولوندى . رسامك آچه و اشيا سى استرداد ايديلدى كنديلرى ده دوچار مجازات اولديلر .

اخلاق فی دسترس

حکمت آمیز سوزلر

- ۱ - مسعود اولمق ایچون اوج شی لازمدر: صحت وجود، سلامت فکر، صفوت قلب.
- ۲ - عالمده اڭ زنگین آدم، اڭ زیاده ناموسلی اولان کیمسه در؛ اڭ قوتلی آدم، اڭ زیاده قابی پاک اولاندر؛ اڭ ای آدم، اڭ زیاده ایملک ایتمگه میلی بولوناندر.
- ۳ - انسانک، مسعود، غنی اولماسی ایچون ایکی طریق واردر: بری، مراق ایتمدیگی شیلرک جهنه سنه دسترس اولمق، دیگری ده بو آرزولرینی تعدیل ایتمکدر. برنجیسی، بو عالمه قابل اجرا اولمادیغندن ایکنجیسنه تشبث ایتمکدن باشقه چاره یوقدر.
- ۴ - اڭ ای گورولن ایش، کندی الیه اجرا ایديلندر.
- ۵ - ضایع اولان وقت، فوت ایديلن فرصت، إعادة ایديلنر. بناء علیه هر شیدن زیاده اضعاء اوقات و افاة فرصت ایتمکدن صافینالیدر. انسانک عمری، وقتک دقیقه و ثانیه لرندن عبارتدر. وقت، عمرک سرمایه سیدر. بوشسنه گچیریلنه ین وقت، آنک کاری، ضایع ایديلن وقت ایسه ضرری دیمکدر؛ بناء علیه: «اگله نه لم»، «وقت گچیره لم» دیدیگمز زمان کندیمز آلداتمش اولورز؛ زیرا بز، وقتی دکل، وقت بزى گچیرمش اولویور.

فنی و اخلاقی درس

انسان

انسانك، يالكز عقلی وَ نطقی ایله دگك، اعضای بدنیه سنجه ده حیواناتدن فرقی واردر؛ مثلا: اللریله بر طاقیم احتیاجاتی استحصال ایدر. پارماقلىرى، اوزون، متعدد، سریع الدور وَ سریع الحركه در. اؤجلرى ده طیرناقلرله محاطدر. باش پارماقلىرى، گرچه دیگر پارماقلىر-دن قیصه در؛ لکن سائر پارماقلىك اوگنده وَ باشنده بولوندىغی ایچون آنلرك یازدیمله اوافق ماده لری بیله قولایجه طوته بیلیر.

اللرك، پارماقلىك، انسانه نه قدر فائده سی، نه درجه لزومی اولد-یغی آشکاردر. ال واسطه سیله در، که انسان، حیات بدنیه سنه ألزم اولان شیلری تدارك وَ اجرا ایدر؛ مثلا: یازی یازار؛ رسم یابار؛ دیکیش دیگر؛ تخم اکر؛ تیمار ایدر؛ محصول بچر، ألحاصل: هر نوع صنعتی اجرا ایلهز. اللر ایله اجرا ایدیان شیلرك حدی، حسابی یوقدر.

انسان، صداجه دخی حیوانات سائره دن چوق فرقلیدر. واقعا هر حیوانك کندینه مخصوص صداسی واردر؛ لکن آنلر، صدای طبیعی وَ اصلیسندن باشقه دورلو برسس چیقاره مازلر.

انسان، أنواع صدای تقلید وَ تشکیله مقتدر اولور؛ هراسته دیگنی سویلهز؛ هر نوع مقاملرله تغنی وَ ترتم ایدر؛ نطقیله، لسانیه، افکارینی مطالعه سنی وَ کافه حسیاتی وَ میلیاتی، همجنسنه بیان ایدر. ألحاصل: اشرف مخلوقات، اکل موجودات، ممتاز حیوانات اولان انسان،

تعلیم و تربیه سایه سنده زیاده سیله کسبِ کمالات ایدر. عقل و فکری، ترقی و تعلی ایلهر. اخلاقی، تزین و تهذیب اولونور. افکاری، تنویر و توسیع ایدیلیر. برشی ایجاد ایدر. بالجمله تصووراتی، تقریراً و یا تخریراً بیان ایلهر. زمانک الجآتنه، حال و موقعک ایجاداتنه گوره اطوار و مشوارینی تبدیل و تغیر ایلهر. ما کولاتی، مشروباتی، ملبوساتی، وقت و زمانه اویدورور. سائرلرک تجارب و معلوماتندن استفاده ایدر.

اسلافک معلوماتی، مخترعاتی اوزرینه، کندی ملاحظاتی، مطالعاتی علاوه ایلهر؛ بونلرله: معارفی، صناعی توسیع و اوصورتله ده اخلافه تودیع ایدر. جنابِ حَقِّک، انسانه اولان لطف و عنایتی بی پایاندر. بناءً علیه الله تعالی حضرتلرینک احسان بویوردیغی نعمت جلیله نك قیمتنی اینی بیلله لی یز.

اخلاق و آداب

محبت ابوين

پدر و مادره اطاعت و احسان؛ انسان؛ خالقنه عبادت ، والدينه حرمت
 « اعمال صالحه نك افضايدر . » و محبت ، اشر ايله اختلاطدن * مجانبت
 [امام على] ايمه ايدر . [صولون]

پدر و مادرينه حرمت ، و جيبه ذمتمدر . بر كيمسه ، ابوينه نه دور
 لو معامله ايدر سه كندى دخى اولادندن او دور لو معامله به مظهر اوله
 بيلير . اولادك ، ابوينه محبت و اطاعتلرى ، او امر الهينه اقتضا سندن
 اولدقدن باشقه عقلاً ، طبعاً دخى اونى ايجاب ايدر . اولادلر ، ابي
 ملاحظه ايمه ليدر لر ، كه : سبب وجود و حياتلرى بولونان پدر و مادر لر ،
 چو جو قلرينك يديوب ايجمه لرى ، گييينوب قوشانمالرى ، تعليم و تربيه
 گورمه لرى ، الحاصل : استقبال لرنده بولونه جق اولدقلرى حال
 و موقعلرى ، هب ابرينك اولاد او غورينه هر نوع فداكارلنى دريغ
 ايمه مه لرى سايه سنده در .

والدينك : مشغوليتى ، مسروريتى ، راحت قلبى ، هب اولادلرينك
 ابي اولماسنده در . چو جو ق خسته اولور ايسه ابوينى گيجه گوندوز
 يانى باشندن آريملاز ؛ چيپلاق اولور سه والده سنك فضله گيه جك بر
 شئي بولونماز سه بيله كنديسنى دوشونمه به رك البسه سنى چيقاروب
 چو جو غنه گيدير ير .

ابوينك ، اولاد او غورينه گيجه گوندوز خواب و راحتنى ترك

ايله گوناگون محنت و مشقتلر چكديگي ، بعضيسنك انواع سبيلرله محبسده ياتديغي ، ديله ننگه قدر تنزل ايله ديگي ، حتى جاتي تهلكه يه القا و فداي عمر ايتديگي واقعدر .

بدر محبتی

وقتيله آتینه ده ساکن کیری یترر نامنده بر تاجر وار ایدی . بو ذات ، ناصی ایسه ضرره اوغرا یوب تجارتنه خلل گلیر . ناپاره به محتاج اولور . زوجه سیله اولاد لرینی انفاق ایچون اسکیمک ایتمگه قراز ویریر . اوته کینک بریکینک آباق قابلرینی دیکه رکه عائله سنک نفقه یومیته سنی تدارکه مجبور اولور .

عیال و اولاد صاحبی اولماش اوله ایدی او قدر کدر ایتزدی ؛ لکن زوجه سی و دورت نفر چوچوغنی وار دی . ایشته بوندن ، زیاده سیله مکدر اولویوردی .

برگون ، تجار دن واسکی دوستلرندن بری ، بی چاره کیری یترربی گورور . « اسکیمی می اولدک ؟ ! » دیه سؤال ایدر . او دخی : « نه یا به یم دوستم ! اولاد و عیال صاحبی یم . آنلری گچیندیر مک ایچون چالیشوب چابالامالی یم . ظن ایدم هیج بر صنعت عیب دگلدر . عیال و اولاد آجلقدن اولمک درجه سنه گلدی . بوش می طور یم ؟ بر ایش بولوب چالیشه بیلدیگم حالدله ديله نه یممی » جوانی ویریر .

کیری یترره ، عارلی ناموسلو ، چالیشقان بر ذات ایدی . هرکسک حسن ظننی قازانمشدی . بر زمان اوته کینک بریکینک آباق قابلرینی تعمیر ایدمک علی کل حال گچینیردی . تجار دن بعضیلری آرا صیره اعانه دخی ایدر لردی ؛ آنجاق صوگره لری یاواش یاواش اعانه دن چکیلدیلر ؛ مرقوم آرتیق یالکوز اسکیمکله گچینه مز اولدی . چوچوقلر :

«بابا! قارمز آجدر . بزه اتمك ویر!» ديهه باغیر لرلردی . زوجه سی ایسه : «افندی! بویله لکله حالمز ناصل اوله جق؟» ديهه آغلاردی . بی چاره آدم، عادتا چیلدیر مق درجه سینه واردی . هیچ برشی گوزینه گورونمز اولدی؛ چوجوقلربینه اتمك تدارك اتمك ایچون نه یایه جغنی بیلزدی . کندیسی ده ایکی گوندن بری آج اولدیغی حالده یالکمز چوجوقلربنك و زوجه سنك آجلغنی دوشونور، کندی آجلغنی خاطرینه بیله گلزدی .

بی چاره آدم! عزت نفسی طانیر، عار و حجاب طاشیر، وقارلی بر ذات ایدی؛ لکن نه چاره که چوجوقلر : «بابا! آجیز! اتمك ایسته . رز!» ديهه باغیر یشتمده ایدیلر . کیری پترو ناچار حجاب پرده سنی بیر-تاز؛ خانه دن طیشاری فیرلار؛ قومشولر دن برینك قاپیستی اؤرور : «رجا ایده رم؛ آله عشقنه بکا بر پارچه اتمك ویرك؛ چولوق چو-جوغم او ده آجلقدن بایلیسیورلر!» دیر .

«ایکی گوملگی اولان، برینی اولمایانه ویرسین» ديهه کئب مُقَدَّسه ده امر اولونمش، صدقه نك درجه لزومی صراحت گوستریلش ایکن قومشوسی - خیرسز، مرحمتسز بر آدم اولدیغندن - : «اتمك یوق!» ديهه رك رجاسنی رد و قاپی بی شد تلخجه سد ایدر .

بیچاره آدم! گوزلری یاشلی، الی بوش اولدیغی حالده خانه سینه عودت اتمکه بر دورلو جسارت ایده مز؛ گلوب گچلر دن دیله نمکه باشلار . بونلر دن چوغی هیچ دیکله مه یوب گچر؛ بعضیلری ده : «الله ویرسون!» ديهه رك گیدرلر؛ کیمیسی ده بی چاره نك اولدن ناصل آدم اولدیغنی بیله دکلر ندن : ، بیله گه ده اهمیت ویرمه دکلر ندن «ألك آياغك صاغ! گیدوب چالیشسهك آ! دیله نمکدن اوتانمیورمیسك؟» دیرلردی بونلرک

بو اوق گبی سوز لری، بی چاره نك قلبی جزیحه دار ایدر؛ آرتیق
تمیشندن قطع امید ایلر دی.

اوگونده آقشام اولور؛ قارا کاتاق باصار. گوز گوزی گورمز،
اوکنه دکز و یا قوئوگلسه دوشوب بو غوله جق درجه ده اولوب کیری
یترو، آله بیلدیگنه قوشته باشلار. یوله کندیسینی بیان و طانیاناردن
بری تصادف ایدر. کیری یترویه: «دلی گبی نه قوشو یورساک؟ نه
اولدک؟» دیر.

بی چاره نك عقلی باشنه گله رک: «صورما برادر! چولوق چوجو-
» غم دوندن بری آجالتدن هلاک اولویورلر. صدقه ایستهم؛ ویرن
» اولمادی. بر اتمک تدارکی ایچون شاشیردم قالدیم؛ نه یاپه جغمی بیله -
» مییورم. الله رضاسی ایچون بر اتمک پاره سی ویر! «دیه رجا ایلر.
دوستی: «آل شوپاره بی! تأسف ایده رم، که اوستمه بوندن زیاده
» آچه یوق. بن ده شیمدی بر از فقیر دوشدم؛ سکا بوندن زیاده معا-
» ونت ایده مییورم؛ فقط طور! خاطریمه بر شی گلدی. سکا بر ایش
» وار، اما بر از گوجدر؛ یاپار میسک؟» دیر. زواللی آدم ده: چولوق
» چوجو غمه اتمک پاره سی چیقسون ده نه ایش اولورسه اولسون
» چکینم.» جوانی ویرر.

دوستی: «اویله ایسه شیمدی شوراده چنار دیننده کی قهوه ده
» بَرَبَرک بری قان آلمنی اوگر نتمک ایچون برینی آرایوردی، که بر قاچ
» غروش ویرسون ده بر قولندن قان آلسون.» دیر.

کیری یترو، همان طوغرو اورایه قوشار. بر قاچ غروش زیاده
آلمق ایچون ایکی قولندن ده قان آلدیریر؛ یگرمی بش غروش اجرت
آلیر. بو پاره نك بر مقداری ایله اتمک آلیر؛ سوینه سوینه اوه قو-

شار . حيفا كه گيد بجهه قدر اوزرينه ضيف گلير ؛ باييلق درجه لرنده
گوج حال ايله خانه سنه دوشر .

زوجه سي ؛ بو حالي گورونجه : « نه اولدك ؟ بوقان علامتي نه در ؟ »
دير . ديگر طرفدن چوجوقلر : « بابا ! بابا ! » ديه رك آغلاشه ، صيز-
لاشه اوزرينه دوشر لر . كيري يترو : « قورقايك چوجوقلرم ! قورقا-
يك ! » ديه رك حال و كيفيتي نقل ايدر . زوجه سي ايله اولاد لري ،
گوزلرندن اينجي دانه سي گي ياشلر دو كه رك كنديسي قوجاقلار لر ،
باز استراحت اتمك ايچون ياتير لر .

آجاري طويورمق ، چيپلاقلري گيدير مك ، صوسزلري قاندير-
مق ، خسته لري زيارت اتمك ، بورج ايچون محبوس اولانلري قور-
تارمق ، گي فضيلتلر ، فرائض دينيه و وظائف انسانيه دنر

والده محبتي

اييليا نك مركز حكومتي بولونان مادريده شهرنده ، احتياجات
گوج حال ايله تدارك ايديه بيلن بر فقير وار ايمش . برگون
گلش ، كه اقوات يوميه سني تدارك ايديه بيله چك ايش دخي بوله مامش .
بو صيراده برخسته لق ده ظهور ايمش اولاد و عيالي ؛ بويوك بر ضرورت
و سنالته دو چار اولمش . اتمك سز ، آتشمز قالمش لر . ياشامق ايچون
مصر بغدادينك صاپلرني اتمكه باشلامش لر . اون ايكي گون دخي بو حال
اوزره گچير مشلر ؛ صوگره چوجوقلر آجلقندن باييلوب : « اتمك !
اتمك ! » ديه فر ياد قوپار مشلر . پدرلري ، خسته و حال ما يوسيتده
اولديني حالده والده لري ، چوجوقلره باقه رق جگري پاره پاره اولور ؛
بي چاره آدم ، چوجوقلر ك هلاكني گورمه دن اول اولمگي تمي ايدر .
والده لري ايسه آجلقندن بي تاب اوله رق جگر پاره لر ينك

اوزرینه دو شمش و گوز یا شلری ایله شدت جو علینی تسکین
ایتمگه چالیشیر ایتمش . بر آراق چو جو قلیینه : « براز دها تحمل
ایدک ؛ شیدی بن سزه یدیه جک بولورم . » دیه رک قاپیدن طیشا-
ری چیقار . بش اون دقیقه گچر گچمز قوجاغی یدیه جکله طولو اولدینی
حاله عودت ایدر . آجلقدن باییلان چو جو قلیر ، در حال والده لرینک
اوزرینه اوشوشه رک یدیوب بیتیر لر . بی چاره والده ! بوییه جگی
نه صورتله تدارک ایتمش بیلیر میسگن ؛ بویجه برابر اوزون ، گوزل
صاچلرینی ، اولادلی اوغورنده کسوب یوق بهاسنه صاتمقله .

والدینه محبت

جمال ایله همشیره سی جمیله ، پدر و والده لرینی غایت سورلر ، هر
امرلرینه اطاعت ایدرلردی ؛ ابوینی ده کندیلرینی پک سورلردی .
ایکیسی ده ذکی ، اوصلو ، چالیشقان ایدیلر ؛ لکن بر قاق گوندن بری
طور و حرکتلرینی دگیشدیروب قهوه آلتیلرینی بیتیرینجه باغچه یه فیرلار-
لر ، بر چاریکدن زیاده اوراده قالیرلر ایدی . اوللری ایسه قهوه
آلتیلرینی بیتیرمکسزین درس لرینه چالیشمغه باشلارلر ایدی . عادت لرنده-
کی شو تبدل عظیم ، پدرلرینک نظر دقت و مراقفی جلب ایتدی .
برگون والده لرینه : « یا هو ! چو جو قلیرک اخلاقی دگیشدی ؛ عجا
بونک سببی نه در ؟ چو جو قلیر ، بر کره کندیلرینی عطالت و بطائت*
ویریرلرسه بوتون امیدلرمن محو اولور . » دیه بیان تأسف ایله دی .
والده لری ده بونی تصدیق ایتدی . چو جو قلیرینی نزدینه چا-
غیردی : « بو قدر ایرکن باغچه یه گیدوب نه یاپیدورسگن ؛ براز بکله یوب
ده درس لر یگزی آلدقندن سوگره گیدوب اگلنسه گز اولمازمی ؟ » دیه
تکدیر ایله دی . چو جو قلیر ، سکوت ایتدیلر . ایرته سی صباح قهوه

آلتيلر نذن سوكره اطرافه باقوب كيمسه بي گورمه دكلر نذن ينه باغچه يه
گيتديلر . والده لري ، كنديلرني گيزليچه تعقيب ايتمكده ايدى . چو-
جوقلر ، آصمه نك آلتنه وارنجه همان دعايه جورديلر . والده لري بونى
گورونجه مسرور اولدى ؛ جناب حقه عرض تشكر ايله دى .
جمال ايله جميله نك ايتدكلرى دعا شو ايدى :

« يارب ! اوينمك عمريني مُزداد بويور . آنلرى چوق سوه رز . بو-
« يودىگمز زمان آنلرى مسعود ايدە جك اولور ايسه ك نه قدر سوينه -
« جگز ! بزى عنایتِ الهیه گدن بر آن دؤر ايله مه ، كه دائماً : اوصلو ،
« عقللى اولوب والدينزه خير الحلف اوله لم . آنلرى سوينديره لم . بزه
« پدر و والده اولدقلرينه بشيمان اولماسونلر . يارب ! دعائى قبول
« ايله ! بالجمله أوامر الهیه كى اجراده قصور ايمه مگى وعد ايدە رز .
بودعا اوزرينه يكدیگرينى اوپه رك اوه عودت ايله ديلر . والده لري ؛
شو منظره يى ؛ پدرلرينه خكايه ايتدى . ايکيسى ده جناب حقتك
كنديلرينه بويله خيرلى اولاد احسان بويور مش اولديغندن طولايى
متشكر اولديلر .

§

هارونه الرشيدك وزيرى يميانك اولادندن فضل ؛ پدرينه بك زياده
شفيق ايدى . قيشين آتش بولونامايان بر موقعده ؛ پدرينك صفوق صو
ايله آبدست آلمقده دوچار اضطراب اولماماسى ايچون ابريقى ؛ گوملگنك
ايچنه آله رق وجو دينك حرارتيله صويك برودتى تعديل ايتمگى وظيفه
ايدنمش ايدى

§

اون دردنجى لوتى نك اردوسنده ، اديب ، ييگيت بر ضابط وار

ایدی . مومی ایله، فقیر برکویلونک اوغلی اولدینی حالده اردوده هرکس کندیسینی مشهور وورا نام اصیل فامیلیا منسوباتندن ظن ایدر ایدی .

برگون، بغته، پدیری آنی گورمگه گیلینجه وورا، کال حرمت و مسرت ایله قبول ایله ر؛ اوستی، کویلولک البسه سیله ملبس، آباغنده چاریق اولدینی حالده قوماندانه تقدیم ایدر . وورا نک بو حرکت عاقلانه سی، قیرالک مسوعی اولدقده حضورینه جلب ایدر؛ لندن طو- نهرق دیرکه: « وورا! ضابطانمدن اکمحرمی ایله معارفه پیدا ایتدیگمدن « طولایی مسرورم . سکا آریجه معاش تخصیص ایتدم . تاهل ایت . اولاد لریکنی بن حمایه ایده رم . اولاد و عیال صاحی اولمغه مستحقسک .

جسم انسان

ایکینچی مقاله [*]

قَوْلِكَ ايجنده، او مؤزلردن دیرسگه قدر و دیرسکدن بیلگه قدر
ایکی کمیک واردر. او و جلرمز ایسه بشر کمیکدن عبارتدر؛ بونلرک بهری،
برر پارماغه طوغرو ممتدر. اللرده بشر پارماق واردر. هر پارماق،
اوچر کمیکدن یابیلمشدر. یالکیز باش پارماغک کمیکگی ایکیدر. یان پارما-
قلر، گرچه دیگرلردن قیصه در؛ فقط سائر پارماقلرک اوکنده، باشنده
بولوندینی ایچون آنلرک یاردیمیله اوفاق ماده لری قولایجه طوته بیلیرز.
پارماقلرک اوچنده طیرناقلر واردر. آنلرک زیاده طیرمانمغه،
ایجه جک شیلری طوتمغه یارار. اللرک، پارماقلرک، انسانه نه قدر فائده-
سی، نه درجه لازم اولدینی آشکاردر. بونلر معرفتیه در، که انسان،
حیات بدنییه سنه اۆلن شیلری تدارک و اجرا ایدر؛ ایسته دیگنی
طوتار، ایسته دیگنی یره آصیلیر. پارماقلر، سریع الدور، سریع-
الحرکه در. یازی یازار؛ رسم یاپار؛ دیکیش دیکر؛ تخم اکر؛ محصول
بچر. حاصل: هر نوع صنعتی، هر نوع هنرلری اجرا ایلهر.
انسانک گوگس بوشلغی، آندن یابیلمش مکمل بر پرده ایله یکدیگر-
ندن آریلمشدر.

آق جگر، صاغلی صؤللی ایکی دانه در؛ آرالرنده قلب واردر. قلب،
کیسه یه بکزه ر سیکیرلی بر آندر؛ ایچی بؤش اولوب دورت ده لیکلیدر.
[*] ایلك مقاله، کتابک ایکنجی قسمنده محرردر.

بودورت ده لیگك، یكدیگرینه إرتباطلری وارد ر - قلب، وجودمن ده بولونان قانلرك طوپلاندىغى، اورا دن ده هر طرفه طایغیلدىغى یر در . او، عادتاً بر طؤلؤلومبايه بگزه، كه شاخ دامارلر واسطه سیله قانی، جسمك هر طرفنه سوق ایدر. بعده دیگر دامارا، واسطه سیله قلبه طوغرو گلیر. دیمككه شاخ دامارلر، بر طرفدن، قیرمزی رنكده اولان تمیز قانی، قلبدن آلوب بدنك هر طرفنه تقسیم ایدرلر؛ دیگر طرفدن، عینی زمانده سائر بعض دامارلر واسطه سیله سیاه رنكده اولان پيس قانی اعاده ایلرلر. گری گلن بوقانلر، جگره گیدوب تنفس واسطه سه او راده بولونان هوانك مولد الحوضه سیله إمتزاج ایدررك تجدد و تصفیه اولونور .

آق جگرلر، بزم آلات تنفسیه مز در. بونلر، آجیلوب توسع ایتدیجه آغز و بورن واسطه سیله تنفس اولونان هوا، جگرلر ده دخول ایدر؛ جزئی بر مدت او راده طورور؛ قانك تصفیه سنه لزومی اولان مولد الحوضه نی آیر؛ فضله سنی طیشاری یه چیقاریر. ایشته بوندن سهولتله آكلا شیلیر، كه نفوسی کثیر بر محلك هوا، صاف اوله ماز . بناءً علیه هوایی تبدیله مدار اوله جق بنجره لری اولمایان، یا خوديك آز مقدار ده بنجره سی بولونان محللر ده اقامت ایتك، مضرر صحتدر .

قلب و دامار ضربه لری، باشقه برشی اولمایوب قلبه قانك طوبوب بوشانماسدن نشأت ایدر بر عملیه در . بو ضربه لر، انسانك صحت بدنیه سی نسبتینجه بر دقیقه ده، آلتشدن سكسانه قدر در. آندن زیاده و یا اكسیك آتماسی، علی الاکثر، نامزاجلغه دلالت ایدر. اطبانك، ایلک اوکجه خسته نك نبضی نه در جه آندیغنی آكلامق ایسته مه - لری، ایشته بونك ایچوندر .

انسانك حرارتي، درجه سني تجاوز ايد. نجه قاندين مایع حالنده برشي آریلوب مسامتندن طبشاری چیقار. بوگا {تر} تسمیه اولونور. صفرا، گوزیاشی، صالیا، بول، بلغم، سؤمؤك، هپ قاندين آریلان فضلاتدر. کیفیت هضم، بر حرکتدر، که معده یه گیدن یملکار اوراده حل او- لونور؛ بعده، وجودیمزی بسله مگه خادم اولان ماده مغذیه یه تحویل ایدر. بونك ایچون ماگولات نه قدر مغدی، معده نه قدر قوی اولور. سه تغذیات ده آکاگوره اولور. معده، آدای حیاتمه سبب اولان الك مهم اعضا مزدن بریدر. دروننده {عصاره معده} نامیله مایع بر ماده واردر، که طعاملك سهولتله هضمینی موجب اولور.

آجلق، صوسزاق، جسمك - حرکت دائمه سی جهتیه - غائب ایتد- یگی قوتك یرینی طولدور مق لازم اولدیغنی خبر ویرن برحالدرد. یید- یگمز شیلر، چیگنه نوب صالیا ایله ایصالاندقندن صوگره یوتولور؛ یعنی: بوغازدن معده یه اینر؛ اوراده کیفیت هضم حصوله گلیر؛ معده، آنلری حل ایدوب ماده مغذیه بی دامارلر معرفتیه جسمك هر طرفنه تقسیم ایدر. فضلات دخی باغیر صاقلر واسطه سیله خارجه چیقار.

دماغ، انسانك الك نازك، الك مهم اجزای جسمیه سیندندر. شویله که دماغ، جزئی جریحه دار اولسه ویا بوجه ایله هیئت و صحته خال گلسه اکثر دفعه موتی موجب اولور.

انسانك بالجمله عمل و حرکتی، سیکیلر معرفتیه در؛ سیکیلرلك مر- کنزی ده دماغدر. سیکیلر اولمازسه بینك کندی کندینه اصلا طویغوسی اولماز. سیکیلر دن هر هانگی پارچه کسلوب ده بیندن آریلیزسه کسملن او پارچه نك طویغوسی ده، حرکتی ده اوله ماز.

بین ایله مُردار ایلیکدن چیقان سیکیلر، ۴۳ حیفتدر. بونلرک

۱۳ چیفیتی، اوزون ایلیکن، ۳۰ چیفیتی ده مُردار ایلیکن پیدا او-
 اور. وجود مزك سائر بر طاقیم سیکیرلری ده وار ایسه ده بونلر، او بر
 سیکیرلرگی آرزو لادیغمز ایشی گورمزلر. بونلره { مشترک کبیر } دینیر.
 سیکیرلر واسطه سیله در، که: حس ایدر، گورور، قوقو طویار،
 طات آلیر، ایشیدیر، لمس* ایده رز. سیکیرلر، آرزو ایندیگمز شیرلر،
 اعضا مزدن آلدینی اثرلری، همان بیدمز گوتورور. سیکیرلرک اوزا-
 نوب قیصا لمغه قابیتی واردر. سیکیرلر واسطه سیله در، که بز، ایسته-
 دیگمزگی بدنمزک هر قسمنی قیلدا تیرز. سیکیرلر، داخل بدنده هر طرفه
 تمدید* ایدیلش تاغراف خطرینه مشاهدیر*.

سیکیرلر، دماغک آلت قسمندن، تلگی صیرت کمیگی ایچریسندن
 آشاغی یه طوغرو اینر. ایسته بو، او مؤرغه کیگنک سیکیرلری در، که
 آشاغی یه طوغرو ایندکجه بدنک هر طرفنه اینجه اینجه یاییلرلر. او مور-
 غه کیگنک سیکیری، برخسته لق، یا خود بر قضا اثری اوله رق اینجینیر
 ایسه اونک تحت اداره سنده بولونان باجمله حس و حرکت قوتلری
 محو و زائل اولور. بوکا { طاملا* } دیرلر.

قارنده کی باغیر صاقلرک، بری: اینجه، دیگری قالین در. قالینلر،
 اورمه گی بوغوم بوغوم باغیدر. معدده ایله اینجه باغیر صاق، بیدگمز
 یملرک هضم اولونماسنه، اریمه سنه خادمدر. اریمه مه ین، یا خود قسماً
 ارییوب ده بۆسه حالنده قالان یملرک، قالین باغیر صاقلر دن گچرک
 طیشاری چیقار.

قارنک ایچنده برده قارا جگر واردر، که صفرایا پار. صفرای،
 { اودکیسه } سنده طویلا نیر. آغیر آغیر اینجه باغیر صاغه آقار. بودخی
 یملرک اریمه سنه خدمت ایدر.

قارنده صاغلى صوللى ايكي دانه {بۇبرەك} واردر. بونلر، سىدىگى قاندىن آيىريرلر؛ مخصۇص بريول ايله منانه يە گوند ريرلر. اورادن طيشارى آقيديلير .

قارنك صول طرفنده {دالاق} واردر. بونك وظيفه سى نه اولد-
يغى هنوز بيلينه مه مش؛ فقط دامارلر آقان قانك ايچنده {گريوات} دىنلن غايت كوچوك ويثوار لاق مادەلر واردر، كه دالاعك خدمتى، بوكريواتى يانمق اولدنى ظن اولونور .

قارنك ايچنده و معدە نك آرقە سەندە {بانقرە آس} دىنلن بر بز واردر. بونك حاصل ايتديگى توكرروك گى صولى مادە دخى هضمه خدمت ايتمكده در .

قارندن صوگره: با جاكلر، بالديرلر و قالچە كيميكرى گلير . صيرت كيميكنك آلت اوجى، آكلى و بويوك بر كيمك پارچه سەنە مر بوطدر . بدنك باجلماه اعضاي سفليه سى، بوكيمگە بيتيشيكر . با جاق ايله آياق كيميكرى، بدنك آغىر لغنى طاشيمغه مجبور بولوندىقلندن ايرى و قوتلى درلر .

با جاق ايله بالدير كيميكنك بر لشد يگى يره {ديز} دىنير . ديزلر، آگيلير، قاتلانير بر محلدر . آنك اوزرنده او طور اولور . عضولرك اويناقلرى، حيرت افزا بر صورتده تشكل ايتمىدر . آياقلرك هر برى، بشر پارماقلىدر . انسان، آياقلرى واسطه سياه يۇرۇر، قۇشار . انسا-
نك، بدننى، طيشاريدن درى ايله قاپليدر؛ وجودك بعض يرلرنده قىلر چيقار .

اخلاق فی حدیث

آدابِ اِسْمَاعِ وِاسْتِماعِ

اِسْمَاعِ وِاسْتِماعِ ده آداب و ارکانی وار در. سوز دیکله تمک ده ده، دیکله مک ده ده اصول و نظام دائره سنده اولتی گریک؛ آندن خارج بر سوز، نه دیکله تیایر، نه دیکله نیر.

مثلاً: مجلسِ مصاحبتده حاضر بولونانلردن بعضیلرینه ویا برینه طوقونه جنی ملحوظ اولان سوزی سویله مه مه لی. حال و موقعه مناسب اولمایان کلام، مسموع دگلدرد. متصل سویله ن سوز، دیکله نمز. بداهته قارشی اولان، خلاف واقع بولونان سوز، اِسْتِماع ایدیلر.

اظهاری، متکلمه و یا مخاطبه بر فائده بی مفید اولمایان، صدددن خارج اولان، اضمازی لازم گان، سویله مه سی عبث و یا مغایر آداب اولان سوز، سویله نمز. سویله نیر ایسه دیکله نمز. رد و قبولده سامعینی تردده بیر اقمقدن باشقه بر فائده سی اولمایان سوز، نه سویله نیر، نه ده دیکله نیر. بر سنده، بر دلیل مستند اولمایان، کذب و صدقه احتمالی اولان کلام، نه دیکله نیر، نه ده دیکله تیایر.

سؤال واقع اولمایان بر شی حقیقده، جواب مقامنده بر سوز سویله نمز. بر سؤاله، ایکی دورلو جواب ویریلر. سؤال جائز اولمایان بر خصوصده و یا محله بر آدمه بر شی صورولماز. بر شیده، مسئولیتی ظاهر اولمایان و یا جوابه مجبوریتی بولونمایان آدمه بر شی صورولماز. الحاصل: هر سوزک، هر سؤالک، وقتی، صیراسی، یری واردر.

محاورة و مصاحبه آراسنده لطيفه پرداز آمار قلیدر؛ فقط گوه.
زه، هرزه گو آمار کثیردر. بعض کیمسه لر، صغر سنلرندن بدأ سترگذر
شتلرینی هر راست گانه نقل و حکایه ایدر لر. مخاطبک کندیلرینی دیکله
مگه وقتی وارمی؟ یوقی؟ اورالرینی دوشونمز لر.

بعضیلرینک ده: سوزی، صحبتی، دائما، کولاته، مشروباته دائر
اولور. «شوطعام شویله نفیسدر، بوطعام بویله لذیذدر؛ گچن گون فلان
» یرده شویله بریمک بیدیک؛ آمان افندیم اویله نفیس شی اولماز! طا
دندن طوقو یولماز!» گبی سوزلر سویله لر.

بعضیلری ده: حاضر و ناک مزاجلرینی، صاحب خانه ناک اقتدار
مالیسنی نظر اعتباره آلمسزین «فلان یمک شویله یاپیلیر، بویله حاضر
لانیر؛ بن اکثریا اوندن یاپدیریرم» دییه بر طاقیم طعام ترتیباری
تعریف و باخصوص سوفرا اثناسنده سوکنه قدر طعامدن، بوغاز دن
بحث ایدر لر.

بعضیلری ده دائما اوتیه کینی، بریکینی فصل ایتمکدن تلذذ ایدر لر.
«فلان، شویله آدمدر؛ شویله عقامسزدر، بویله بدالادر؛ فلان یرده
شو دورلو بر مناسبتسز لیکده بولونمش» گبی لاقیر دیلر ده بولونور-
لز؛ یاخود تمدح ایدرک: «شویله ایتم، بویله یایدم.» دییه بر طاقیم
مبالغه لره، هذیانلره قویولور لر. بولار، هپ زوز کلکدن، گوه-
زه لکدن نشأت ایدن شیردر.

بومثلاو مسالکه سلوک ایتمکدن، بویولده کیمسه لر ایله الفت و مصاحبت
ایله مکدن غایت حد ز ایتمه لی؛ زیرا بویله لر ایله رفاقت و مصاحبت
ایدن لر، نهایت آنا رگی اولماسه بیله هر کس کندیستی تعیب ایدر؛ بناء
علیه آز چوق آندن متضرر اولور. بر آدم، اول امرده قونوشدینی

آدمك افكار و مزاجنی آ گلا یوب آ گلا گوره صحبت ایتمه لی . موضوع بحث نه یه دار ایسه آنك خارجنده سوز سویله مه مه لی . واقعا مصا . حبتده لطیفه جاژدر ؛ لیکن : « لطیفه ، لطیف گرك ! » فحوا سنجه اولیه اوزون ، طانسز لطیفه لر ، اصلا جاژ دگلدر . مخاطبك سوزنی قطع ایتمك ده غیر جاژدر .

برده « آ گلا دیکز می بگم ؟ » ، « فرقنه وار دیکز می افندیم ؟ » دییه رك مخاطبی تحمیق ایتمه یوب بو مقامده : « عرض ایده بیلمدی افندیم ؟ » یولنده اداره لسان ایله مه لی . متصل سویله مه یوب دیگر - لرینه ده لاقیردی ایتمگه میدان ویرمه لیدر .

برده مخاطبه برشی سویله ندیگی وقت « سن » ، « سز » دییه جك برده آرککلره ، - او آدمك حالنه ، صفتنه ، سننه گوره - : « ذاتکز ، ذات عالیکز ، ذات برادرانه کز ، ذات عالی پدرانه کز ، ذات اُستا دانه کز ، افندیمز ، ولی نعمتم ، ذات دولتکز » کبی تعبیرات مناسبه قوللانمالی .

« بن » دییه جك محله ایسه : مخاصکز ، بنده کز ، ثناوریکز ، ثنا کارکز ، عبد عاجز ، عاجز لری ، کمتر لری ، لطفدیده کز ، ذات کر مکا . کز ، گبی تعبیرات تعظیمیه قوللانمالی .

قادیئلر آراسنده دخی « سن » برنده - مخاطبه گوره - « همشیره ، همشیره جگم ، گوزه لم ، الماسم ، گلم ، کوزم ، ملکم ، جوانم ، نازلیم ، و ذات خواهرانه لری ، ذات مشققانه لری ، ذات ناز گانه لری ، ذات بلقیسانه لری ، ذات عصمتانه لری ، ذات عفت پروریلری ، ذات ملاکانه لری ، ذات فرشتانه لری ، ولیة نعمتم الخ . . . و « بن » برنده دخی ، جاریه کز ، مخلصه کز ، محبه کز ، گبی جلب قلوب ایده جك تعبیرات جمیله ایراد ایله مه لیدر .

ابوين، برادر، اقربا و تعلقات حقنده دخی سوز سویا بندیگی
 صیراده برای تعظیم « بگ پدر گز »، « افندی برادر گز » گبی تعمیرار
 استعمال ایتمه لی. هر بجنده، کمال تواضع ایله تکلم ایتمک، مقتضای
 نزاکتدر. سوزنده عناد و اصرار ایتمک ایسه غایت مذموم بر عادتدر.
 انسان، بر خصوصده، کندی مخاطبندن زیاده عالم اولسه بیله دیگر
 خصوصلر ده آندن جاهل اوله بیلیر. بعض خصوصده آگا غلبه ایتسه
 بیله، اگر بر لکده تواضع ایدیلر سه هر حالده آنی قیرمش اولور. بناء علیه
 مصاحبت آرا سنده او یله مخالفت گوستر مکدن ایسه ناز گانه تصحیح افکار
 ایتمک، هم معقول، هم ده مقبول اولور. برده دیانته، اعتقاداته متعلق
 بجنلر ده، کندی دین و مذهبی خلا فسنده بولونان آدماری علناً
 تعییب ایتمه مه لیدر.

اخلاق فی دانش

ترجمہ امرا ل مشاہیر

مؤلف قاموس فیروز آبادی

فیروز آبادی، حدتِ ذکا سی عقلارہ حیرت و یرن آعظیم علمائے
دندر . وجودِ نادری، علوم و فنونِ شتائک، کتبخانہ ذی حیاتی
و عصرینک ہر وجہ ایلہ فریدی ایدی .

فیروز آبادی، قوۃ حافظہ، وسعتِ فکر، سرعتِ انتقال،
جودتِ قریحہ، جزالتِ مقال: گئی ہر بری، بر عالی ترین ایدن بر
چوق فضائل و مزایات برگزیدہ بی جامع بر بحرِ بی نظیر ایدی
مؤلفات و تصنیفات جلیلہ سی یک چوقدر؛ آثار مذکورہ سنک
اک مشہوری اولان قاموس، جناب علامہ نک نام عالینسی دنیا نک
ہر طرفنہ ایصال ایتشدرد .

کنیہ لری، ابو طاہر، لقب لری، محمد الکریم در . سلسلہ نسب لری،
حضرت صدیقہ بیوستہ در .

مسقط رأس لری، ایرانک شیراز آیاالتندہ واقع فیروز آباد
بلدہ سی ملحق تندن بازروہ قریہ سیدر؛ ہجرتک ۷۲۹ سنہ سندہ
دنیا یہ گلشدر .

شارح قاموس اولان ابو الفیضہ محمد رضی الحسینی نک روا .
یتنہ گورہ، یدی یاشنہ وارینجہ یہ قدر قرآنہ کریم ی از برلہ مشدر .

بویاشده بولونان بر چو جو قده بویه ذهناره طور غوناق ویرن بر قوه حافظه نك وجودی، حقیقه غرابدن معدود در .

پدر لری، چو جو قده کی بو استعداد خارق العاده بی گورونجه کندیسنی، او وقت «دارالتعلیم» و «منشأ علمائ» حکمنده اولان شیرازہ گوتور مشدر .

چو جوق، سکز یاشنده ایکن مقدمات علمی، ابتدا پدرندن تدیس و تعلم ابتدی . مؤخرآ مشاهیر علمادن قوام الدیمه عبد الله محمود و محمد ابره یوسف الزرنجی دن و سائر متبحرین فضلا دن تحصیل علوم متنوعه ایله دی . گنج فاضل، بو تحصیل ایله شدت هوسنی بر دورلو تعدیل و توقیف ایله مز دی . اکمال تحصیل ایله مک او زره اقطار و دیاری کشت و گذار ایله مگه قرار ویردی .

بو قرارک نتیجه سی اوله رق شیرازی ترک ایله بغداده عزیمت ایله دی . بغداده «نظامیه مدرسه سی» دینان قاضی شرف عبد الله بکناسه - که علومک مراتب عالیه سنه واصل اولمش بر فاضل بی عدیل آیدی - فیروز آبادی بی مجلس استفاده سنه قبول ابتدی . فیروز آبادی، قاضیدن خیلی مدت علوم نقلیه و عقلیه تحصیل ابتدی .

اوقه دینی شیرازی از بر ایتمک معتادی آیدی . هر کیجه ایکی یوز سطرلق مسئله علمییه از برله مه دجه او یومازدی .

بو زمانه قدر فیروز آبادی نك تحصیل، کندیسنی بحق علمای زمان زمره سنه ادخال ایتمش، هر طرفده مشار بالبنان اولمشدر . بغداد حالکی این اویس، جناب علامه نك مفتون فطانت عا لمبسنده سی اولانلر دن آیدی .

بو مثلونوا در روزگار، علی الاکثر بلاد متعدده یه سیر و

سیاحت ایلہ کالات مکتسبہ لربنی توسیع ایتک اعتیادندہ بولونمشلردر۔
 فیروز آبادی دہ علمای ایرانہ و عراق و ک ریاض تدریسندہ اجتناب ایتد۔
 یگی گلدستہ معارف ایلہ بر دورلو قناعت ایدہ مدی؛ بر سفر دورا
 دوری تصمیم ایلہ بغداد دن چیقدی۔ شرق، هند، سوریه، مصر، حجاز
 قطعہ لربنی گزدی؛ مکتسبات جدیدہ سیلہ مرقات علوم و فنونک صوٹ
 قدمہ سنہ صعود ایلہ دی۔ اثنای سیاحتدہ حکمداران زمانک فوق۔
 العادہ احتراملربینہ، اعزازلربینہ مظهر اولور ایدی۔

آزربایجانہ حکمداری شاه شجاع و مصر سلطانی اشرف، فیروز
 آبادی یہ زیادہ سیلہ توقیر لر گوسترمشلر، عطیہ لر ویرمشلردر۔

نیمورلنک بیلہ جناب فاضلک عظمت کائنہ حیران اولمش و مستغرق
 انعام و اکرامی ایتمشدر۔ یلبیرم بایزید دورندہ بررہ یہ گلدیگی وقت،
 پادشاه قدر دان، علامہ بی بالدقعات حضورلربینہ جلب ایلہ بذل عطایای
 فراوان ایلہ مشلردر۔ هانگی حکمدار ایلہ گوروشمنش اولسه یانلرنده
 قالماسنی رجا ایدر لر ایدی؛ آنجاق جناب علامہ، تبععات و تعمیقات
 علمیہ سنہ خلل گله بیلک اعتذارینی بالتمہید سیاحتندہ دوام ایلہ ردی۔
 حجازدہ ایچہ زمان قالمش؛ قاموسی اورادہ تالیف ایتمشدر۔ عاصم
 افندی مرحومک ترجمہ کردہ سی اولوب بوگونکی گونده آیادی استفا۔
 دہ ذہ گزمکده اولان قاموس، اصل قاموس دگلدر۔

اصل قاموس، آلتمش جلد دن عبارت اولہ رق حجازدہ تالیف ایلہ۔
 دکلری کتابدر۔ بویلہ بویوک بر کتابک تداولی مش۔ کل اولہ جفنندن
 بعض علمانک واقع اولان نیازی اوزربینہ مؤخر آ کتاب مز بوردن
 شیدی المزدہ بولونان قاموسی تلخیص ایتمشدر۔

صوکرہ لری فیروز آبادی، حجاز دن بمنہ کچدی۔ نہامدہ واقع

زبید شہرینہ مواصلت ایلہ دی . او زمان اور انک حکمداری ، ملک اشرف اسماعیل ایدی .

ملک ، غیاباً فضل و عرفانہ عاشق اولدینی فیروز آباری نك ورو دندن بطولانی فوق العادہ ممنونیت گوسترمش ؛ عہدہ سنہ زبید نیابتنی بالتوجیہ « قاضی القضاة » عنوان موجب المنخرہ سیلہ قدر و منزلت لرینی ترفیع ایشدر .

بعده سلطانہ اشرف ، علامہ دن تحصیل علمہ باشالادی ؛ گون گچمزدی ، کہ علامہ یانندہ بولونماش اولسون .

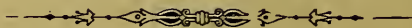
بونک نتیجہ سی اولہ رق سلطانہ ، کریمہ سنی فیروز آباری یہ تزویج ایش ؛ مؤخرآ دخی شیخ الاسلاملق موقعنہ گچیر مشدر .

فیروز آباری ، متتادیا نشر انوار فضل و معرفت ایلہ آز زمان ایچندہ زبید شہرینی مرکز کالات ابتدی . پمہدہ معارف مفقود گی ایکن زبید شہرندہ مقتدر علما بولونماسی ، علامہ نك فیض تدریساتی مائر مشکورہ سندندر .

زبید دن بر قاج دفعہ ایفای حج ایچون صبارہ گیدوب گلشدر . متواضع ، حلیم ، کریم ، لطیف المزاج ایدی .

مال و منال دن ، حب جاہدن غایت متنفذ ایدی ؛ عندندہ اذواق حیات ، نشر علمدن ، تالیف و تصنیفدن عبارت ایدی .

کتبخانہ جهانی ، یوز قرق ایکی جلد تالیف جلیلی ایلہ تزیین ایشدر .

اِحْتِلاَقِي كَدَسْتِه

چالیشمق - چالیشقانلق

عالمده هر ایشك روحی، چالیشمقدز. انسان، چالیشمق ایچون طوغمشدر. جان صیقینتینسك، احتیاجك، یأسك، ضرورتك اوکی، آنجاق چالیشمقله آینه بیلیر. چالیشمه ثمره سی گبی طاتلی میوه یوقدر. چالیشمق، انسانك کلال و ملالنی دفع ایدر؛ اشتها سی آچار؛ اویقوسنی طاتلیلاشدیریر؛ تعیشنی، ثروتی تأمین ایدر. چالیشقان بر آدم ایچون اك بویوك جزاء ایشسز قالمقدر.

چالیشقانلر ایچون وقت، نقددر. تئبل ایچون وقت، بر بار گراندر. چالیشمایان کیسه، بشر آراسنده مضر عد ایدیلیر. حقتده انواع شبهه لر عارض اولور. «شیطان، ایشسز لره دائماً فنانلق یایدیره. جق ایش بولور، سوزی، انگلیزلرك مشهور ضرب منلیدر.

فقر و ضرورت، چالیشقان آدمك قاپسندن باقسه ده ایچری گیره. من. چالیشقان آدم، دنیا و آخرتده بر خویولر، تئبل ایسه هر یرده دوچار ذلت و سفالت اولور. بر خوردا.

عطالت، مفطور اولدیغمز خصائص و خصائل ممدو حه مزی بوزار؛ قلبیزده طبعاً مرکوز اولان فضیلت فایز لرینی قیرار. اراضی خالیته خار و خاشا کدن باشقه برشی حصوله گتیرمه دیگی گبی عطالت. ده فکر من اراضیسنده: فائده سز، مضر امملر او یاندیرر.

انسان، چالیشمق و او سایه ده قازانمق ایچون یارادیلشدر. هر

کیم کہ بو آرزو و بو نیتلہ چالیشیر، تعیشنی ده مشرو عیت دائرہ سنہ بنا ایدر سہ جناب حقّ ده سعادتنی اوگا احسان ایدر . راحت قلبہ امرار حیات ایتہ نک، مظهر احترام اولما نک طریقہ ده بو در .
چالیشیق، انسانیتک بر رکنی دز . بوراسی تقدیر ایدیلز، نبللمک التزام ایدیلیر، اقتدار وار ایکن بویون اکلیرسہ حیثیت انسانیتہ نرہ .
ده قابلیر ؟

حاتم طائی نہ: «عالمده کندیکدن زیاده عالی ہمت گوردگمی، یاخود ایشیتدگمی؟» دیہہ سؤال ایتدیلر . جوابندہ: «برگون قرق ده وہ قربان ایتمش و امرای عربلہ صحرا نک بر طرفنہ گزمگہ گیتمش ایدم .
«گوردم، کہ بر آدم بر آرقہ یوکی چالی طویلا مش . بو آدمہ دیدم کہ:
«ہاتمک بو کورہ ضیافتی واردر؛ بر طاقیم ظہر آنک مسافر لکنہ کیتمش؛
«سن نیورہ حاضر بولونمییورسک؟ او آدم جواباً شو بیتی سؤیلہ دی:
کندی کسبیلہ تدارک ایلہن اقوانی

حاتمک احسانہ ایتز جهانہ التفات

«حق ویردم؛ زیرا بن او آدمی، ہمت و سخاوتدہ کندیمدن اعلا
«گوردم . دیدی . §

کبار اولیاء اللہن: ابوالحسن ضرقانی حضرتلری بویور مشلر، کہ:
«قبلرک خالصی، آندہ ہیج سیات اولمایاندر . عملرک اعلاسی، آندہ
«سوء نیت بولونمایاندر . نعملرک ایسی، جہد و سعی ایلہ حاصل
«اولاندر .»

ارض - معدنیات ۳

طوپراقده بولونان، بزه بررگونا خدمتی اولان باشلیجه معدنیاتدن بری ده {طاش} در. طاشک نوعلری، اوج یوزی بجاوز ایدر .
 قالدیریم، چاقیل، مالطه، غرانیت، دگرمن، مرمر، صؤماکی، کیرج، قوم، آلچی و سائر برطاقیم طاشلر واردر، که: دیوار، دوشه مه، مردیوان، دیرهک، قالدیریم گبی شیلر ده قوللانیلیر .
 چاقاق، گوز، محک، لیتو غرافیا، بیله گبی، رسم، سونگر ناملر - نده کی طاشلر، صنایعده مستعملدر .

الماس، یاقوت، زمرؤد، فیروزه، زبرجد، لعل، بلغمی، نجف، یشیم، عقیق، عین الشمس، عین الہر ناملر نده اولانلر، تز - یینانده استعمال اولونور . بونلره، علی الاکثر {مجوهرات} نامی ویریلیر .

شاب، کیرج، آلچی، کیل، تباشیر، زاج قبریس، سؤدا گبی بعض معدنلر دخی طاشدن معدود در .

الماس: ائ پارلاق، ائ سرت، ائ قیمتلی، ائ نادر بولونور بر جوهر در . هیچ بر جسم ایله چیز یلنز، کندیسسی هر جسمی چیزه بیلیر .
 حامضاتک هیچ برنده حل اولونماز . کندی تۆزی ایله جلاله نیر .
 الماس، اکثر یا آلتون و بیلاتین ایله برلیکده بولونور . ائ تمیزی، ائ پارلاخی، هندستانده و بره زبیلدا ده در؛ امید بوروشده دخی

بولونور. رنگی بیاضدر. نادر اوله رق: سیاه، صاری، یشیل و کول رنگنده دخی اولور. بونلرک بعضیلری پک قیمتلیدر.

قیز و قادینلرک: کویه، یوزوک، بیله زیک، گردانلق و ایگنه گبی زینته مخصوص یاپیلان شیلرک ائک مقبولی، ائک قیمتلیسی، الماسدر.

ساعت دروننده دؤنمکده اولان بر جسمک محوری مقامنده بولو- نان بر آلتک، الماسدن یاپیلدیغی و جاملر، الماسله کسیددیگی ایچون بو طاش، ارباب صنایعدن جامیلره، ساعتچیلره باشقه جه خدمتی واردر.

دنیا ده ائک بویوک، ائک آغیر و بناء علیه ائک قیمتلی الماس، بر قاج دانه در. الماس، اون بشنجی عصرده کشف اولونمشدر. ائک بویو-

گنک حجمی، جویز قدر در؛ آغیرلغی، یگر می درهم راده سنده- در؛ قیمت، الی میلیون غروش قدر تخمین و تقدیر اولونور. الماسلرک،

اخیراً ده بویوک حجملیسی، بناء علیه ده زیاده قیمتلیسی بولوندیغی مر- ویدر. الماس، قیراط ایله حساب ایدیایر. الماس ایله کومورک طبیعتی

بردر؛ یعنی: الماس، خالص بلورلانش کوموردر.

بیر لایته: بو طاش، الماسک آلتی، اؤستلو تراش اولونمش، کوشه لیجه یؤنتولمش، فوق العاده بر پارلاق در جه سنه گمش اولان نوعیدر.

روزه، فرمک نام طاشلر، الماسک اورت و عادی درجه ده برر نوعلیدر. الماسک بو ناملری آلماسنک بر سببی ده عملیات صنایعه- دن ده آاز و یا ده چوق گچمش بولونماسیدر.

یاقوت: یاقوتک شفاف اولانندن، درجه درجه غیر شفافه قدر بر قاج جنسی واردر. ماوی، قیرمزی، لعل، پنبه، زعفرانی،

سیاه و اسمر رنگلرده اولور. ائک مقبولی، پارلاق، براق اوله رق

گوك و قۇيۇقىر مىزى رىنگدە اولانلار در. طۇنوق و بۇلانىق اولانلار،
عادىدر. بعض نەر قۇملرى اىچىندە و قايالار آراسىندە ظهور ايدر.

زىرر: باشلىچە يىشىل رىنگدە اولور. صارى، ماويسى اولانى
دخى واردر. بونك، شفاف، غير شفاف جنسلرى دە بولونور. پار.
لاقلغى، زۇجايىدر. يىشىل و شفاف اولان جنسلرى، مجوهرات مقبو-
له دندر. قولومبىيادە، اورال طاغلرندە، آسترىيادە، مصر دە چوقچە
چىقار. بونك عادى جنسى، رىنگىز، غير شفاف اولور؛ ا كثر تيا كير-
لى حالده اوله رق صارى و يىشىل رىنگلى ظهور ايدر.

فىروزه: گوك ماويسى و يىشىل رىنگلر دە، بال مومى پارلاقلىغىندە، غير
شفاف بر طاشدر؛ بَنَك بَنَك صاجىلىش و يا اوراق چاقىل حالندە بو-
لونور. آعلا جنسلرى مقبولدر. عجمستانە دە كائىن: مشرە نام محلدە، طور-
سینا شبة جزیره سنده و بحر احمر سواحلندە و برده «سىام» دە چىقار.

بشم: نجفك غير شفاف اولان نوعيدر. قيرمىزى، صارى، سنجال-
بى، اسمر رىنگلر دە اولور. بزده: كوموشخانە دە، كوتاهیه دە، ارنیه دە
و بودوروم دە ظهور ايدر. بونك بر نوعنك محل ظهورى، بر جنس
آغاچك مادە قمتججره سيدر؛ بوسبىدن: «آغاج طاشى» دە دىنيلير.
عين الشمس: معروف، مقبول، قيمتدار مجوهرات دندر. الك ايسى،

مجارستانە دە چىقار. رنگى، بياضدر. بعض جنسلرى، نيم شفاف
اولور. آعلا نوعى، گونش و علام سمان رىنگلر نىك انواعى ارا نە
ايدر؛ بوگنا بناء «عين الشمس» نامنى آلمشدر.

زىرر: شفاف، نيم شفاف نوعلى واردر. رنگى، ا كثر تيا
زيتونى و ياشىل يىتمىز اقدر. پارلاقلىغى، جامه بگزر. گوزل جنسلرى، بلور
حالندە اوله رق: مصر عليادە، سيبلاطه سنده، بره زىليادە بولونور.

محلک طاشی: یشیک سیاه نویدر. آلتون و گوموشک عیارینی
آکلامق ایچون قویو مجیلقدہ مستعملدر .

نجف: بو طاش، بعضاً پک بویوک اوله رق: اسو بجرده ، فرانسه-
ده ، اورال باغلرندہ و سیمرونه آبله سنده بولونور . ممالک شاهانه دن
ده روم ایلمیه آلب لہرنیک و آنا تولیمہ بالقار ، قوسہ طاغ ، قاز طاغ ،
آلا طاغ ده چیقار . پک اعلاسی ایسه لازستانہ ویتہ ناحیہ سنده بولو-
نور . هر جہتی بلورلی ، براق و گوزل نجف، مجارستانہ ده مارما-
روسہ نام محلده و ممالک شاهانه دن بفرادہ کائن نجف نام محلده
چیقار . نجف شہری، بو طاش ایچون مشہور بر موقعدر . «نجف طا-
شی» نامی ده اورادن آلتیشدر . بر نوعی ده یمن و سمرنیک ولایتلر-
ندہ ظہور ایدر . بونلر، شفاف و غیر شفاف اولور .

عقبی: بو طاش، نجف طاشلرینک اک عادیسی ، بلغمینک ده مهم
جنسیدر . انواع رنگلرده اولور . اک مشہوری یمن دن گلیر . اوستندہ
بعضاً: آماج ، دال ، چچک بولوط رسملری بولونور . «عین البقر» تسمیہ
اولونان طاش دخی «اونیکس» نوعنددر . تراش اولوندقدہ اینک گی
پارلار . عادی ، نوعلری جام اعمالندہ مستعملدر .

بلغمی: بو طاش، یشیک، نیم شفاف ، بیاض ، اسمر ، ماویمتراق و
یا صاریمتراق اولان نوعنه دینیر . قیرمزی نوعنه: «سلیمانی» تعبیر اولو-
نور . قویو یشیل اولور ایسه ده بعضاً قیرمزی لیکه لری بولونان نوعی
واردر . عادی اولان بعض نوعلری ایسه «مکھ طاشی» ، «بکتاش
طاشی» ناملریلہ معنوندر .

آلی: بونک جنسی ده ، اشکالی ده متنوعدر . بلورلی و شفاف
جنسلرینہ: «مریم جامی» نامی ویریاپر . دانہ حالندہ و نیم شفاف

اولان جنسنه ده: «صومرمری» و نام دیگر «قایمق طاشی» تعبیر اولونور. اشبو ایکنجی جنسی، قدیمدن بری بعض تزیناتده، هیکلتراشلقده قوللانیلیر. عادی و غلیظ جنسی دخی: «آلی طاشی» نامیله معروفدر. اکثریا قایاطوزی ایله برلنکده بولونور.

آلی طاشی، آزاجق یاقیلینجه ترکیبنده کی صو اوچار. بویله یانمش آلی، صو ایله یوغرولورسه تکرار امتزاج و چابوق تصلب ایدر. بو خاصه لرینه منبی یانمش، تاوان و سائر تزیناتده، مرمر صیوارل-یله صنعی طاشلرده و طاباق، کاسه، لامبه گبی قابلری یاپیشدیرمقده، صیوا صیوامقده مستعملدر. ممالک شاهانه نك: طربزونه، دیار بکر، روسه ولایتلرنده چیقار.

بکناشی طاشی: نیم شفاف، گوزل رنگلی، معتبر برطاشدر. اکثریا کمر طاشلرنده، چوبوق و سیغاره آغیز لقلرنده قوللانیلیر. کیرج: رنگلی، رنگسز، شفاف، غیر شفاف نوعلری واردر. اڭ مهممی برآق و شفاف اولانیدر. طبیعتده اڭ چوق بولونان معد-نلردن بریدر. منفرداً بویوک طاغیر تشکیکیل ایلهر. کیرج، عادی طاشلرک ترکیباتنده ده بولونور. ملکمزک همان هر طرفنده چیقار. کیرجک یانمش، صیوا جیلقده، ابنیه خرچلرنده، دفع تعفنده، طبای-بتده مستعملدر. بونک بر نوعی ده یاقیلقده چیمنتو اولور.

لیطوغرافیا طاشی: اینجه، صیقی، کیرجلی، دوزگون بر طاشدر. ممالک شاهانه نك: آبوالو جوارنده، هبل لهنانه ده، استانبول ک همنه-ره بوغازنده چیقار. اوستننده: کتاب، دفتر و سائر طبع ایدیلیر.

مرمر: بر قاج نوعی واردر. اعلاسی، «اسلاندا اسپاتی»، «قارارا» و «صومماکی» ناملریله معروفدر. بونلر، هیکلچیلنکده،

ابنيه نك جليش يوزيني سوسله تمكده ، ثابت مرديوان يايتمكده و ماصه ،
قونسول اوستنه قونمكده ، حولي دوشه مكده و ثربه ، چشمه ، هوان ،
قورنه و دها سائر تزينات و ادواته متعلق شيلر اعمالاتنده كثير-
الحاد مدر .

رسم طاشي : نيم شفافدر . رنگي ، سنجابي ، صاري ، يشيلتراق و
قيرمزي اولور . آردو يانك برچوق محالرنده چيقار . هيكل يايتمكده ،
تزينا ته متعلق سائر گونا تصويرلر ترسيم ايتمكده قوللانيلير .

اخلاق في درسي

ضروب امثال - آتالر سوزلري

<p>عجله ايشه ، شيطان قاريشير . غوفاه ، « سن سن » ، « بن بن » ديمكدن چيقار . كرمسز كبارك فقرادن فرقي نه ؟ كشي كنديني گورسه ابلي قينا ماز . كشيناك باشنه گلن ، آغزندن چيقاندر . صوه هر شيئي تميزلر ؛ يوزقاراسني تميزله نه منر . كيمكده گزرسه ك انكله آكيلير سك . برنده تكديره ، باش آغرمناز .</p>	<p>چيركينه : « گوزل » ديديكجه بردها صاللانير . حسابي پاك اولانك ، يوزي آق او- لور . صاقال بيغه دنك اولمايجه بربر نه يا بسون ؟ طوغرو سوزه ، يمين ايسته منر . طوغرو يولده ، دوشن ، چابوق قالقار . طوغرولوق ، صوقا باغي گيدير ؛ بئتماز . طوق ايكن ييك ييين ، مزاريني ديشيله قازار .</p>
---	--

اخلاق في كندیس

هارون الرشید

تاریخ و تراجم احوال مشاهیر

خلفای عباسیه نك بشنجیسی و شهرتجه برنجیسی اولان هارونه الرشید، هجرتك ۱۴۸ و برروایتده ۱۴۹ سنه سنده دنیا یه گمشدر .

مشار الیهك پدری مهردی، رى أیالتنده والی ایکن کندیسینی بحیاء برملی نك دست تربیتنه تودیع ایله مش؛ بحیی ایسه بر زمان مقام خلافته جلوس ایده جك اولان بو طفل عالی فطرتك مشربنده بر میل معالی حَس ایله مشدی . بو میلی توسیع ایله یه جك یولده تربیه سنه او درجه اقدام و اهتمام ایلردی، که هارونه رشیدی محبوب عموم ایتمش یدی .

مشار الیه، هنوز اون بش، اون آلتی یاشلر نده اولدینی حالده خلقتنده مفظور و مستور اولان جوهر جلادت و شہامتک آثارینی اظهار ایتمگه باشلامشدی . بوگا بناء پدری مهردی خلیفه، کندیسینی ۹۵ بیك کشیدن مرتب بر اردو اوزرینه سردار نصب ایله مشدر . خلیفه مهدیدن سوگره بویوک اوغلی هاری، مقام سلطنته گچمشدر .

هاری خلیفه، صیده موصل نام محله عزیمت و بر از وقت اوراده اقامت ایله دی . عودتی صیراده بغدادك جانب شرقیسنده واقع عباباد کبری دینیان مسیره یه وصولنده ارتحال ایتدی .

هارونه الرشید، سریر خلافته جلوسنده هم کندیسنك صرّبی

محترمی، ہم دہ پدربنک^۱ مستشاری اولان بجایا بر مکی بی حاجب، یعنی وزیر اعظم تعیین ایتدی.

مشار الیہک عہدِ خلافتی، سلطنت آل عباسک دور اقبال و شوکتی^۲ اولمشدر؛ چونکہ ہارونہ الرشید، فطرۃ^۳ ذکی، فطین^۴ بردات اولمقنہ برابر دولتسک ترقیات مادیہ و معنویہ سنجہ محتاج اولدینی و ساہل^۵ تادی^۶ تدارک و استحضار ایدر ایدی.

اوزمانہ قدر خراب حالده بولونان طرسوس شہر قدیمنی مجدداً بنا ایلہ ممالک مفتوحہ سندن پیدر پی مهاجر سوقیلہ فوق الغایہ معمور^۷ و آبادان^۸ قیلدی. برمدت صوگرہ ہارونہ، بجایا عزل و مہر و زارتی، اوغلی فضلہ تسلیم ایتدی.

مشار الیہ، منصب وزارتدہ اوج دورت سنہ دوام ایتمش و بو مدت ظرفندہ اخلاق حسنہ، فضائل و خصائل ممدوحہ سی سایہ سندن ہر کسی وایہ دار عدل و احسان ایلہ مشدر. بوصیرا دہ سمجستانہ طرفلرنده بعض حرکات غیر مناسبہ ظہور ایتمکله فراساہ ولایتنی دخی ضمیمہ مأموریت ایتدی. فضلہ، محل مذکورک اعادہ اسایشی امرینہ مأمور تعیین بویوردینی گی فضلک جعفر نام برادرینی، مسند وزارتہ نصب ایلہدی.

ایستہ نیچہ آثار فتوت و کرمی دیلرہ داستان اولان جعفر بر مکی نک شجشعہ فر و اقبالی، او تاریخدن بدأ ایتمشدر.

ہارونہ الرشید، طرس دہ ارتحال دار بقا ایلہ مشدر. مشار الیہ، حال احتضارندہ دخی قرآن سندن برینہ: «شاعرک شو قولی خاطر مہ گلدی» دیہ رک:

«بن بر قوم کرامدنم، کہ شدت حوادث دہر، صبر و تحمل لرینی

تزیید ایدر . * مألنده اولان عربجه بریت او قویه رق تسلیم روح
ایتمشدر .

هارورہ، عِلْمًا وَ اَدْبًا ایله مجالسه دن ، مباحثه دن پک چوق ذوقیاب
اولماسندن ناشی سرایی، برانجمن دانش حالنی کسب ایتمشدی .
مشار ایله، کندیسندن اول گن خلفانک جمله سندن زیاده جود و
احسانه مائل ایدی .

کندیسنه مراجعت ایدن ارباب حاجاتی فوق المأمول عطا یا ایله
منون و مسرور ایله مک خصوصنده شهرت شعار ایدی .
مشار ایله، مقام خلافت و وصولدن اعتباراً ایکی سنه ده برگره
حج شریفه گیدر ایدی ؛ بر مانعه ملکیه سببیله کندیسکی گیده مه دیگی
حاله اوچ یوز نفرک لوازمی تسویه ایله حجه اعزام ایدر ایدی .

اخلاق فی دروس

موجب نفرت و ذلت اولان حاللردن اجتناب

انسانلر آراسنده موجب نفرت اولان حاللردن بری ده زوز کک
وَ خفیف مشربلیکدر . زوزک آدملردن، کیمسه خوشلانماز . زیرا
آنلر، مخاطبنی اوصاندیره جق ، تعجیز ایده جک مرتبه هم چوق ، هم
ده صیق سویله لرلر ؛ آدمک بوزننه گیرجه سنه ده یا قلا شیرلر .

خفیف مشربلی اولان کیمسه، الینی مخاطبک او موزینه قور ؛ سو-
زینه تقویت* ویرمک ایچون آیقلرینی یره اورور ؛ اللرینی او گنده
بولونان شیرله ایلششیدیره رک طاقیر طوقور سسلر چیقاریر . الحاصل:
انواعی تربیه سز لکلرله هرکسه نفرت ویریر .

زَوْزَكُ طبيعتلى اولان آدم، هر ايشنده ، هر سوزنده بر دورلو
 خفيفلك گوستير . مثلا: يولده گيدرکن النده کى باستونى ، ياخود شمسيه-
 يى گاه سالار ؛ گاه او مؤزينه آتار ؛ گاه قولتوغنه آلير . آرقه سنه ،
 او گنه باقماز ؛ يانندن گلوب گچنلره چار پار . گوزيني دورت طرفه
 ديكر . بييقلى نى بۇرار . قيريله ، دوکوله و ساللانہ ساللانہ گيدر .
 بويوك آدمرايله معارفه و انتسابى بولونماسندن بحث ايدر . « شيدى
 فلان بگك يانندن گلييورم ؛ فلان پاشانك قوناغنه گيده جگم ؛ دون
 » فلان ضيا فتنده ايدم ؛ بوگونينه برضيا فتنه دعوتلى يم ؛ فلان ايشى بن
 » ياپدم ؛ او ايش بنسر باشه مى چيقاردى ؟ . گى سوز لرله کنديكى
 مدح ايدر بطورور .

بونلره صحیح بيله اولسه او ته كينه ، بر يکينه سويلنمه سى ، خفيف
 مشر بلسکن ، زوزکلكدن نشأت ايدر .

صحت و عافیت ۳

مسئلہ

اقامتگاہدن* بحث اولوندینی صیرادہ کویلرک، شہر لره تر جیحی*
طبیعیدر؛ زیرا کویلر ده آز غلبه لك، بناءً علیه آز تعفن* اولور؛ اورا۔
لرده هوانك صفوت و جیادتی*، شہر دن زیادہ در۔

اقامتگاہلر، قاعدہ حفظ صحتہ موافق اولمق ایچون گنیش، تمیز
سو قاقلر ده اولمالی۔ دره، قبرستان گبی محللر دن و تعفن پیدا ایدہ رک
هوایی بوزہ جق شیلردن اوزاق بولونمق لازمدر۔

اقامتگا هك اطرافی، اوپله پك یوكسك دیوارلر، صیق آغا جلرله
محاط اولمالی؛ زیرا دیوارلر، مسکنك هواسنه ثقلت ویریر۔ آغا جلر
ایسه رطوبت ایراث آیدر؛ صاف هوانك دخولنه مانع اولور۔

برده اولجه ذکر ی سبق ایتدیگی اوزره اوپله لر، گنیش، نا۔
وانلر، یوکسك، بنجره لر، بویوك اولمالی۔ آلت قاتده بولونان اوپله۔
لر ایسه زمیندن بر مقدار یوکسك بولونمالیدر۔

اوپله لر، هرگون سیلینوب سوپورولملی؛ قیشین، معتدلجه ایصیتمالی۔
هله یاتاق اوپله لرینی زیادہ ایصیتمدن، گیجه گوندوز صوبا و یامانغال
یانسه یاقین بولونمقدن حذر ایتمه لیدر۔ الینی، آیاغنی آتسه طوتما یوب
بری بریله اوغوشدیره رق ایصیتمالی۔ باخصوص یاش اولدینی حالده آتشدہ
ایصیتمق کلیاً مضر در۔

کویلولرمز، قواعد صحیّہ یی هیچ بیله دکلرندن ناشی اویله شیلر یاپار-
 لر، که مسکنلری، شهرک هواسندن دها زیاده مخل صحت اولور؛ مثلاً:
 اولرینک اطرافنه، حتی خانه لرینک ایجریسنه اویله شیلر بیغارلر، که
 تعفن پیدا ایدر؛ هوانک جیادتی بوزار. بعضیلری ده آخورلرده یا-
 نارلر؛ دها سار او مثللو شیلر یاپارلر، که انواع علل و امراضک ظهو-
 رینه میدان ویرلر. اکثریاً صیته، حماگی خسته لقلره هدف اولورلر
 بونلرک جمله سی ده حفظ صحته آز، چوق مضر در؛ لیکن آویلو
 لرک حفظ صحته بو قدر اعتنا سزلقلریله برابرینه شهرلیلردن زیاده
 صاعلام اولملری، مجرد خارجی هوانک یاردیمی، مشغولیتلرینک ریا-
 صت بدنیه قاعده سنه موافق دوشمه سی سایه سنده در.

گیجه، اوفاق بر او طه ده بر و یا ایکی آدمدن زیاده یاتمی، گوندوزین
 قاپالی بر او طه ده غلبه لک ایله متمادیاً اوطور مق، مغایر صحتدر؛ شاید
 حسب المجبوریه یاتیلیر ایسه صیق صیق پنجره لری آچوب قاپامالی.
 او طه لرده، با خصوص یاتاق او طه لرنده چیچک، بولوندور مالمایدر.

حرکت بدنیه

حرکت بدنیه نک ایسی، چالیشمقدردر؛ بدن، حر کتده بولو-
 نورسه انسانک صحت و عافیتی یرنده اولور. مع مافیه بونک ده چونغی
 مضر اولدیغندن سوگره بر از استراحت ایتملیدر. چوق یورولمانک،
 زیاده قوشوب اوینامانک، ترله دکدن سوگره بردن بره اوطوروب
 طول مدت حر کتسز بطور مقلغک ده بعض گونا محاذیری واردر.
 با خصوص بو صیراده سرینله نمک ایچون نه روز گاره قارشنی بطور مالی،
 نه ده چار چابوق صوغوق صو ایچمه لی. بر از صبر و آرام اتمک،
 آهسته آهسته ترینی صوغو تمق اقتضا ایدر.

برگونا مشغولیتلری اولمایانلره ، علم ایله اشتغال ایدنلره ، حرکت بدنیّه الزمدر . بو مثللی آدهلرک هیج اولماز سه گونده بر ایکی ساعت قدر حرکتده بولونمالری ، امور ضروریه دندر .

خسته لره

وجودده بر خسته لك اثری گورولونجه درحال طیبیه مراجعت ایتمه لی . اگرهکیم جلبنه سهولت ، اقتدار یوق و خسته نك ده ایسته گی وار ایسه بر مقدار یاوان چوربه ایچیره لی ؛ یا تاغہ یا تیروب ترله تمه لیدر . بو واسطه ایله کسب عافیت اولونماز ایسه مطلقا طیبیه مراجعتہ لزوم اولدیغنه حکم ایتمه لی .

بر چوق آدملر ، بر خسته لق حس ایدینجه صحت و عافیتده اولد . قلمری زمانلرده کی عادتلرینی ترک ایتمزلر ؛ ینه ایسته دکلمری شیلری بیر- لر ، ایچرلر ؛ خسته لق آماره لر ینه اصلا اهمیت ویرمزلر . خسته لق ، خانه لر ینه ایجه چوکمه دجه طیبیب جلبنه لزوم گورمزلر . بعضیلری ده طیبیبک ویردیگی علاجلری استعمالده قصور ایدرلر . بونک ایچون ایش یر ینه قونولما یان نیجه خسته لقلر بالا خره قوتلشیر .

خسته نك یاننه صیق صیق گیتمه مه لی . یاننده چوق لاقیردی ایتمه- مه لی . خسته بکجیسی ، گوندوز بر قاق دفعه یاننه گیده رک خسته نی ایجه اورتمه لی . ایچنده خسته بولونان او طه نك هوا سی چابوق بوزولا- جغندن آلك او طه سی ، باشقه او طه لردن زیاده تبدیل هوا یه محتاجدر .

خسته لر ، اکثر یا تیتیز اولورلر ؛ هر شیئه حدت ایدرلر . نه قدر گوزل خدمت ایدیلسه ، نه درجه ای باقیلسه ینه آز گورورلر . بونلر ، هپ خسته لگک ایجاباتندندر . ایمدی اصلا گوجیله یوب

آنره دائماً ملامتانه معاملہ ايديلمه لي ؛ يوقسه اوزۇلۇرلر ؛ خسته۔
 لقري تشدد ايدر . بوگون خسته يه باقان بزصاغ آدمك، يارين باشقه۔
 سنك يارديمينه و بلكه ده بالذات او باقديني خسته نك معاونتنه محتاج
 اوله جق درجه خسته اوله بيله جگني، گوز اوكنه گتيرمه لي ده اوگما
 كوره طاورا نماليدر .

اخلاقى كلاس

بعض حكمت آميز فقره لر

حضرت على* (رضى الله عنه) بويور مشدر، كه :

« ادب: زنگينلكده، زينت، وقت حاجتده، توكنمز بر خزينه،
 مرآت اچون، معين و شفيق، مجلسلرده، رفيق، و حدتده مؤنس
 صد يقدر. ادب ايله قلوب واهيه، معمور اولور؛ عقول ميمه تازه
 حيات بولور. »

§

جناب على (رضى الله عنه) بويور مشدر كه :

« رفيق، تواضعده، رياستى، علمده، مودتى، صدقده،
 نصرتى، صبرده، غنائى، قناعتده، شكرى، رضاده، راحتى، ترك
 حسده، بركتى، سخاده بولدم. »

§

برگون امين بن قيس جنابلرينك مجلسنده بولو ناملرندن برى :
 « فلان آدم جاهلدر؛ او قومق يازمق بيليبور. » ديمش . مشاراليه ده:
 « انسان، يالكنز او قويوب يازمقله جهالتن قور توله ماز » جوابنى
 وير مشدر .

§

وزرای ایرانیه دن بزرگمهر، برگون اوغللریله برلکده اوطور-
مقده اولان کسری یه: « اوغللریگزدن هانگیسنی چوق سورسگنز؟ »
دیهه صورار. کسری جواباً: « اڭ زیاده تحصیل ادبه راغب، مو-
رث عار اوله جق شیردن مجتنب، احراز در جات عالیته یه طالب
اولانی سوه رم. » دیمش.

§

حکمای یونانیه دن تالس: « عالمده اڭ گوج شی ایله اڭ قولای
شی نه در؟ » دییه سوال ایتشار. « اڭ گوج شی، بر آدم کنندی کنندیسنی
طانیق، اڭ قولای شی، خلقه نصیحت ویر مکدر. » جوابی ویرمش.

ارض - معدنیات ۴

یازی طاشی : اکثریا: ماوی و کول رنگنده اولور ؛ یومو - شاقه در . تخته حالنه گتیر یلوب اوستنه یازی یازییر . قلمی ده طاشدندر . بو طاش ، مکرر آ سیلینوب ینه یازیلمغه الویریشلیدر . بو مناسبتله : « یازار بوزار تخته سی » ده دیر لر . طام اوستلرنده کیره - مید مقامنده قوللانیلیر . بونک سائر رنگده اولان نوعنه : « قایاغان طا - شی » اطلاق اولونور .

ایپک طاشی ، و یا یاموق طاشی : لیفلری * اوزون و ایپک گبی اولماسندن در ، که { ایپک طاشی } نامنی آلمشدر . رنگنه ، پارلاقغنه ، سرتلگنه ، یوموشاقغنه گوره برقاچ نوعی وارددر . اکی ای جنسلری ، تزیناتده ، مهر یا بمقده قوللانیلیر .

یوموشاق نوعی ، ایچنه کتن و یا پاموق قاتیله رق قماش یاپیلیر . بو قماش ، آتسه آتیلسه یالکیز ایچنده کی پاموق و یا کتن یانوب کندیبی سالم قایر . اکی ای جنسلری : هینده ، ترکستانده ده چیقار . بزده : آیدیه ، ارضروم ، سوریه ، حلب و بانیه ولایتلرنده بولونور .

سونکر طاشی : سونگر گبی دلیکلی اولماسی ، آغاج گبی صوده باتمایوب یوزدیگی ایچون بو نامی آلمشدر . جامی چیزه جک قدر سرتدر . صو و زیتون یاغیه ایصلا تیله رق بعض یوموشاق معد - نلری جلالاندیرمغه یارار . « یانار طاغ » لردن اخراج اولونور .

پیلوه طاشى: ابى جنسى، جلا اولونهرق تزیناتده قوللانیلیر .
 آتسه غایت دایانقلی اولدیغی ایچون فرؤن یایمقده دخی مستعملدر .
 بزده اعلا جنسى، امضروم و یانیه ولایتلرنده و مهردده چیقار .
 قایهوه کوزى: ماوی و اسمر رنگلرده اولور . اسمر نوعی، جلا
 ایدیلینجه قاپلان گوزینه بکزه دیگی ایچون بو نامی آلمشدر . بوده
 تزیناتده مستعملدر .

لوله طاشى: ممالک شاهانه ده اسکی شهر جوارنده چیقار . بوتون
 آوروپایه اورادن گونده ریلیر . اکثریا چوبوق و سیغاره اغیزلقلری
 یایمقده قوللانیلیر .

صابونه طاشى: قورشونى ، صاریمتراق ، قیرمیزیمتراق و بیاض
 رنگلرده اولور؛ یاغلی بر ماده در . ماکینه لری ، آغا جلری ، مشینلری
 یاغلامقده ، دوزگون یایمقده ، حساب تخنه لری ایله برده چوقه و
 ایپک اوستنه یازوب چیز مکده ، یاغ لکه لری چیقارمقده و سائر بعض
 صنایعده مستعملدر . «اسیایا صابونى» و یا «ترزى صابونى» ناملریله
 ده معروفدر .

غرانیت: بیغین حالنده و یادامار لرده بولونور . ممالک شاهانه ده
 طربزوه ولایتی دا خلنده باظار و زیفانه طاغلری ایله قایى طاغی ، طور-
 سینا و ده سائر بعض محللرده چیقار . اگ مهممی ، اگ اعلاسی ، مهرد
 ده بولونور . اسکی مهرد لیلر بونی ، دیکیلی طاشلرده ، عبادتخانه
 بنالرنده قوللانیرلردی . استانبول ده سلطان احمد میداننده کی دیکیلی
 طاشه ، اورادن گله بر غرانیتدر .

غرانیتک بر نوعی، صلابتی زیاده جه اولماسی ، تضدیقات و
 تأثیرات هوائییه دایانقلی بولونماسی ، گوزل جلا قبول ایتمه سی ،

يېكاره و بويوك حېمده* دىر كلنكلر كسىله بىلمه سى جهتلىرىله مقبولدر. استانبولده آيا صوفيه، سليمانيه، سلطان محمد، سلطان بايزيد جامع شريفلىرى بويوك غرانت دىر كلرى وارددر. استانبولك بعض سوقا- قلىرىنىڭ قالدېرىملىرى، بو طاشدنددر.

قوم و بىلكى طاشى: قوئك حىن تىلىنىڭ، خىرىنى تىركىب ايدن مادده لىك: جنسنى، بولوندىغى اراضىنىڭ نوعى، رنگى، سىرتلىكى، يوشاقلىغى، دانى لىرىنىڭ اىرىلىكى و اوقالغى گورە متعدد نام و نوعلىرى وارددر. بولردن بعضىلىرى، اىنى اىچون مقبولدر. سىرت و اىرى دانى لى نوعى، دىرمن طاشى اولور؛ دانى لى اوقاق و نىم يوشاق اولان نوعى ده بىلگى طاشى ياپىلىر.

زىمپاره: بىلكى بىر مقدار مقناطىس دىمىرى اوله رىق ظهور ايددر. طاشلىرى بىلە مكدە قوللانىلىر. آيدىن، گوزلك جاملىرى و عادى جاملىرى، باورلىرى كىسوب يوشمىغە خىمت ايددر. مىرمر، چىلىك و دىمىرە چىلا وىر مكدە فائىدى سى وارددر. زىمپاره، مىملىك عىملى- نى نىك اىمهم معدنلردن بىددر. مىرمرلە بىلكى بولونور. آيدىنە ولايتىندە كوموسە طاشنى اوتوز قدر، سىزىك ولايتىندە اون قدر موقىلردە چىقار. عموم آرىزىلە اورالردن گوندى رىلىر.

تاشىر: كىرچ طاشى انواعىدنددر. ضىعىسى دىخى وارددر. بونىكلە، سىاه و قويو رىكلە بوىلانمىش تىختە لىر اوستىنە يازى يازىلە بىلىر. تاشىرىك بىر نوعىدە، «استوچ» ياپىلىر؛ چوق بولونان مىللەردە بىنارە دىخى قوللانىلىر.

تاب: رنگى، بىاض، سارىمىراق، قىرمىزىمىراق اولور. لىتى، ئورۇش دۇر بىچىددر. سىواسى ولايتىندە كىلىتلى چىقار. طبابتدە،

قاشلرک رنگلرینی محافظه ایتمکده ، صویه بر اقلق ویزدیر مکده
مستعملدر .

کهر با طاسی : بعض نوع چام آغاچلرینک ضمیمه در . مُرؤر
زمانه { کهر با } حالنی کسب ایدر . اکثر یا صاری ایسه ده بیاض ،
اسمر و قیرمیزیمتراق رنگلرده ده اولور . شفاف و نیم شفاف نوعلری
واردر . چوقه گبی شیلره سورولدکده الکتربکله نیر ؛ ۲۸۷ درجه
حرارتده آنجاق اریز . آرویانک بعضی محللرنده بولونور . بالطیب
دکزی سوا حلی ، کهر با ایچون اک مهم بر موقعدر . دکز کنارلری
قازیلهرق اخراج اولونور . ممالک ساھانه ده جبل لبنان ده چیقار .
بعض صنایع و تزیناتده و سفاهه ، چوبوق ، نارگیله آغزلقلرنده ،
تسبیح دانلری یا مقده و بعض ترکیبات کیمیوته ده استعمال اولونور .
توتسی ایچون یا قیلدقده پارلاق برضیا ، گوزل بر رایحه نشر ایدر .

هپوا : معدنلر ایچنده حیواندن باشقه طبیعی صحیقلقده ریسوب
صو حالته گلن معدن یوقدر . رنگی گوموشمی اولور . گوزل بر پار
لاقلنی واردر . حیوان سا تیغرادده صفر دن ۴۰ درجه آشاغی اینجه
قاتیلا شیر ؛ ۳۵۰ درجه یه چیقینجه قاینامغه باشلار . حیوانک : بو-
غوسی ده ، ترکیباتی ده غایت زهر لیدر . بزده حیوا چیقان یر ، سد-
یک و سیواس ولایتلیدر .

حیوان آلتون و گو موشی ، جوهرلرندن آیرمقده ، { زنجیره }
دینلن بویانک یا بیلماسنده ، آینه لری صیرلامقده ، آلتون و گو-
موش یالدىزلامقده ، میزان الحراره ایله میزان الهوا آلتلرنده خد-
متی واردر . طبابتده و دهاسا بر بعض شیلرده قوللائیلیر .

یترویل غازی : صاری ، اسمر ، قیرمیزی رنگده اولور ؛ اکثر

دفعه دخى يشيلتراق رنگلرده بولونور . مخصوصى قويلور دن چيقا . ريباير ؛ قايلقلر آراسدن فيشقيرير . پترول غازى ، بعضاً ارضده او درجه چيقار ، كه عادتاً پيگار لر تشكيل ايدر ؛ ۱۶۴۰ سنه ميلاديه سنده ايتالياده كشف ايديلش ؛ ۱۸۵۴ سنه سنده ده آمرىقاده استعمال . لنه بدأ اولونمشدر . اڭ ايسى ، آرور ياده واقع غاليجباده چيقاندر . آمريقا و بحر مزر سوا حلنده دخى كاشيتلى بولونور . ممالك شاهانه ده آناتولى نك بر چوق محللرنده پترول غازى كشف اولونمشدر . على . العموم تنويرات ، تسخينات* ايچون استعمال اولونور . صنايعده ده مستعملدر . بوگا : نفت ، يا خود طاسمه ياغى دخى دينير .

پيلاتين : رنگى گوموشمسيدر . غايت : آغير ، سرت ، يايباير ، رطوبتدن بوزولماز ، نادر بولونور ، گوج آرير بر معدندر . پيلاتين ، قوملو طوپراقلرده ، دمير و باقير ايله قاريشيق ظهور ايدر . اينجه صنعتلرده و خصوصيه ساعتميلكده ، مداليه اعمالنده ، زاج ياغى قايناتمغه مخصوص قابلرده ، جراح آلترى ياقمده قوللانيلير . { سپر صاعقه } آلتنك تپه سنه قونور . بو خاصه لرى ايچون پيلاتينك هر يگى قيه سى ، بش بيگدن يدي بيك غروش قدر قيمتى واردر .
 صودا : { صود } دينيان نباتك كولندن يايباير . اكثر يا بياض ويا صاريمتراق رنگده اولور . بعض بركان طاشلك اوستنده ، برطاقيم گوللرده حاصل اولور . لذتى طوزه بگزه ؛ فقط براز ياقچيدر . صودا . نك استعمالى متنوعدر : صابون ، كاغد و جام ياقمده ، انبسه يه دو . كولن بويا لىكه لرني چيقار يلقده ، بويا جيلقده ، چاماشير لك كير ني قولايجه اخراج اتمكلكده ، آينه لرى صير لامقده مستعملدر . صودا طبابتده دخى قوللانيلير . اڭ زياده دگزر كنار لرنده ظهور ايدر .

طونج ، پرنج ، بافونہ : بونلر ، باشلی باشلرینہ و آیریجه معدنلر
 دگلدر . ترکیبلرنده آز چوق باقیر بولونان سائر معدنلردن حصوله
 کلیر . مثلاً : باقیر ایله قالایک برلشمه سندن ، « طونج » حاصل اولدینی
 کجی چینقو ایله باقیرک قاریشدر ایله سندن ده ، « پرنج » ، حصوله کلیر .
 باقیر ، توتیا و نیکل نام معدنلرک برلشدر ایله سندن ایسه « بافون »
 وجوده کلیر .

بافون ، بعض اولکه لرده سکه یایمقده ، چاتال ، بیچاق ، قاشیق ،
 لامبا اعمارنده و سائر بر خیلی صنایعه مستعملدر . بزده : « یکنی گو-
 موش » نامیله ده معروفدر .

پرنج دن : شمعدان ، ترازو درهملری ، هاون و هاون الی یاپیلیر .
 مطبعه و سائر فابریقه ده ایشله تدیریلان ما کینه لرک ، زیاده طایانقلی اولما-
 سی لازم گلن بعض پارچه لرینی یایمقده ده مستعملدر .

اخلاق فی کمال

ثبات - استقامت

ثبات قلبه و استقامت افکاره مالک اولاندره، هر حالده، هر محله نائل مرتبه امتیاز و آبنای جنس لری میاننده هر وجه ایله سر فراز اولورلر .

بوصفت جمیله ایله متصف اولانلرک، حالا، استقبالا ترقیات مدنیة نك درجه علیا سنه واصل اولدقلری گورولور؛ تلون افکار و عدم ثبات ایله متخلق اولانلر ایسه بالعکس تدنیات منفوره نك درکه سفلا سنه نازل اولدقلری، بالتجربه مشاهده اولونور .

نظر امان ایله باقیلیر سه خصائل انسانیة نك الك مهمی، الك مؤثری، ثبات اولدینی گبی اوصاف جمیله نك ده الك معتبری، استقامتدر. یکدیگرینه لازم و ملزوم حکمنده بولونان بو ایکی صفت جمیله، گبی عالمده هیچ بر رهبر طریق سلامت یوقدر . مثلا: بر آدم اوقومق آرزو سنده اولوب ده ثبات و دوام ایله سه اوسایه ده کسب معلومات ایدر. معلوماتی سایه سنده ده: صاحب شهرت و شان، و بین الاقران مشار بالبنان اولور .

طریق تجارتی سلوک ایدوب ده او یولده ثبات ایده رک مستقیمانه ظورانیلسه، نائل ثروت و سعادت اولونور. بر آدم، خفاف چراغی بیله اولسه ایشنده دوام و ثبات ایدینجه، صداقت و استقامت ابراز ایله اینجه آز و قنده قالفه، آز زمان سوکره ده اؤسته اولور .

بو اوصاف جمیله سنی سایه سنده برگون او اصنافه کتخداده انتخاب ایدیه-
بیلیر. الحاصل دنیا ده ثبات و استقامتدن بویوک برمزیت، اوندن بو-
یوک بر رهبر موقیقت یوقدر.

انسان، اخلاق حسنه و فضائل انسانیّه ایله ترین ذات و صفات
ایدوب ثبات و استقامتدن سر مو آیریلما مالی. دایما اوزنده، سو-
زنده، ایشنده ثبات و استقامت اوزره چالیشوب چابا لامالی.

اخلاق فی ادریس

حق شناسلق - منتدارلق

بر آدم، یارس ده دروننده ۴۷۵ بیک غرو شلق بانقه قائمه سنی
بولونان جزو دانی ناصلسه دوشورور. بی چاره نك اولانجه تر-
وتی بوندن عبارت ایش؛ منافع صندوقنه گوتوریورمش. زواللی
آدمك، آرتیق نه قدر محزون، مکدر اولدیغی آ کلاشیله بیلیر.

اوگون، اقربا و احببانی ده خانه سنده طعامه دعوت ایش
ایش. بوکدرینی آنلره بیان ائمه مگه چالیشیر؛ سو فرادن قالقیله جنی
ائزاده خدمتچیلردن بری گلیر؛ بطیشاریده کویلو بر قیز جغزه، خانه
صاحبنی بش دقیقه گورمک رجاسنده بولوندیغنی بیان ایدر. صاحب
خانه، دیوانخانه یه چیقار. قیز جغزه، خانه صاحبنی گورونجه همان
یاننه قوشار: « ناصیه حالکندن آ کلاشیلیر، که کدرلیسک؛ سنی
سویندیرمگه گلدم. » دییه رك جزو دانی چیقاروب وزیر، زواللی
آدم، سوینجندن چوجوغنی در آغوش ایدر.

قیزی، مسافر لرك حضورینه گوتوره رك: « مسرور اولیکنز

دوستلرم! زيرا غائب ايتمش اولديغيم سعادتمى، بو قيز جغز بگا اعاده ايله دى. ديه رك وقعه يي حكايه ايله ر.

بو قيزه فقير و طول بر قادينك كريمه سى ايتمش. يارسه ياقين بر كويده اقامت ايدر مش. برايش ايچون يارسه گلديگي صيراده جزؤ- دانى بولديغنى، آچوب باقديغنده دروننده يوز بيك فرانقلق قائمه* ايله برده مکتوب ظهور ايتديگنى، مکتوبك اوزرينى او قويه رق گلوب اصل صاحبك خانه سنى بولمغه موفق اولديغنى بيان ايله ر.

جزؤدان صاحبي، قيز جغزك صداقتنه مكافات اوله رق سنوى اوچ يوز فرانق ويره جگنى وعد ايدر. حيفا، كه بي چاره نك بو بختيارلنى اوزون مدت سور مز. كنديسنه برخسته لك عارض اوله رق وفات ايدر؛ فقط او ذات، مذکور علوفه يي قيد حيات شرطيله مز- بوره نك والده سنه تخصیص ايدر؛ ماتمزده قادينك تاثيراتنى تعديل ايله ر.

فنی و اخباری دیر

تاریخ و تراجم احوال مشاهیر

آمریقا نك كشی - قیریستوف قؤلومب

عالم انسانیته ایتمش اولدقلری بویوک بویوک خدمتلیله شان قازانان، وفاتلرندن سوگره تاریخلرده، لسانلرده ناملرینی ابقا ایدن مشاهیر عالمدن بریسی ده آمریقا قطعه سنی کشف ایدن قیریستوف قؤلومب در.

قیریستوف قؤلومب ك، هر نه قدر تاریخ تولدینجه روایتلر مختلف ایسه ده تاریخ میلادك ۱۴۳۶ سنه سنده ایتالیا نك جنورا ایالتنده* طوغدینی قبول ایدیلشدر.

کندیسی، جنورا ده برچوقه فابریقه جیسنك اوغلی ایدی. پدری، اوغلنك تحصیله هوسکار اولدیغنی گورونجه مکتبه دوام ایتدیردی. جغرافیا، حساب، هیئت علملرینی گوزلجه تحصیل ایتدی. جغرافیا کتابلرندله اسملرینی او قودینی بیگلرجه ممالکی گزوب گورمك آرزوسنه دوشدی. بو املنك حصولنه اڭ گوزل طریق، کمیجیلکی بولدی. مکتبدن چیقار چیقماز بر کمیچی یاننه صوقولدی. بومناسبتله همان باجمله دگزلری طولاشدی؛ سوا حلدله بولونان ممالکك کافه سنی گزدی.

بر آراق، ایچنده بولوندیغنی کمی قضایه اوغراددی؛ شیمدی بور. تکیمر دولتتک مقرر حکومتی بولونان لیزبوره شهری سوا حلدله دوشدی.

قولومب، اوراده تأهل ايله دی. او ائشاده بور تکیز گمیجیاری، هفده-
سنانه یول بولمق ایچون بوتون آفریقا سواحلنی طولاشمقده، بر
چوق آطه لر بولمقده ایدیلر.

أز جمله آصور آطه لرینی کشف ایدن گمیجیلر، بو آطه لارک بعض
سواحلنده بر چوق صندال پارچه لری ایله باقیر رنگلی انسان حسد لری
بولوندیغنی سویله مکره ایدیلر.

قولومب، بونی ایشیدیر ایشیتمز آوروپا نك جهت غربیه سننده
بحر محیط اطراسی نك اوته لرنده بر چوق قاره بولونه جنغنی و بر طریق
ایله هفده سنانه قدر گیدیله بیله جگنی تصوؤز ایله دی.

بو فکر، گیتدکجه تقویت بولدی. یگر می سنه قدر ذهننی اشغال
ایتدی. تصوؤر ایله دیگی بو قاره، عین الیقین مشاهده ایدرجه سنه
گوزی اوکنده مجتتم ایتمکده ایدی. نهایت کشفیات اجرا سنه قرار
ویردی؛ بو ایسه عظیم مصارفه محتاج ایدی.

قول امرده، هیندیوریزلره، صوکره، بور تکیز قیرالنه مراجعت
ایتدی؛ معاونت رجاسنده بولوندی. بونلردن جواب رد آلینجه سائر
حکمدارلره مراجعت ایله دی. هیچ بری، بو فکرینی تصویب ایتمه دی.
«تحف فیکرلی آدم!» دبییه رة ایتدیلر. نهایت اسپانیا قیرالی فرودیناند
و قیرالجه سی ایزابلاریه عرض مرام ایتدی؛ سکز سنه بو اذعا، بو استمد-
عاسنده ثبات ایله دی؛ استمدعاسی گوج حال ایله قبول اولوندی.

لوازماتیله اوچ گمی تدارک اولوندی. معیتنه یوز یگر می طائفه
ویریلدی: «بو یوک امیرال» و «دولت و کیلی» عنوانلریله تاریخ میلادک
۱۴۹۲ سالنده آغستوسک اوچنجی گونی آنلس ساحلنده واقع یالوس
لیماندن کمال احتشام ایله یوله چیقدی.

طوقوز هفته متادبا گیدیلدی؛ قاره دن اثر گوروله مه دی. گونلر گچدکجه طائفه لره یأس گلدی؛ میریلدایمغه باشلادیلر؛ اشتکارلر چو- غالدی. عودت ایدیله سی، قولومب ه اخطار اولوندی. غیرتلی، نباتلی آدملر، صحتینه، سلامتینه حکم ایتدکلری فکرلرندن دوزلرمی؟ قیریبستوف ده آز وقتده املنه قاووشه جغنی قویاً حکم ایتمش ایدی؛ بناء علیه یولنه دوامده اصرار ایله دی. طائفه لره، بالافاق عودته قرار ویردیلر؛ قولومب ی ده کندیلرینه اؤیمغه اجبار ایتدیلر. بی چاره قولومب، طائفه سنک کندیسنه و قومانداسنه عادتاً اطاعت ایتمه دکلرینی گورونجه جانی صیقیلدی؛ اوج گونه قدر بر اثر موتقت ظهور ایتمه یه جک اولورسه عودته مجبور اوله جغنی وعد ایله دی. بو وعدک ایکنجی گونی آقشامی ساعت دورت قرارلرنده اوزاقندن اوزاغه بر ایشیق اثری گوروندی. ایکی ساعت سوگره طائفه لر: «قاره! قاره!» دییه باغریشمغه باشلادیلر.

صبح اولوب گونش طوغنجه کندیلرینی یشیل اورمانلرله محاط بر آطه اوکنده بولدیلر. طائفه لر همان یره قاپانوب جناب حقه حمد و ثنا ایتدیلر. قولومب کده آیقلرینه دوشوب عفودیله دیلر. مذکور آطه- یه قولومب طرفندن: سانه الوارور نامی ویریلدی.

اوسنه نك مارتنده اسپانیایه عودت ایدیلدی. قولومب، لیربونه ساحلنه واصل اولونجه هرکس استقباله قوشوشدی. بر آلائی والا ایله حضور قیرالی یه قبول اولوندی. کشف ایتدیگی ممالک اوزرینه: «قیرال وکیلی» نصب ایدیلدی. حضور قیرالیده اوطور مق شرفه ده مظهر اولدی. بوشرف، یالنگز قیرال خاندانه منسوب ذواته مخصوص ایدی.

قولومب ڏک بوشان و شرفني چڪه مه ين بعض رفيقلري : « او طر-
فلر ده اويله برقاره بولونه جنفي هر كسجه ذاتاً متصور ايدى . » قيلقلى
سوزارله آنڱ بوكشفي اهميتدن دوشورمك ، بوجه ايله مظهر
اولديني شان و شرفني قارارتمق ايستهرلردى .

برگون ، بولوندينى برسوفرا باشنده ينه بويولده سوزلر سو-
يله نديگنى گورونجه قولومب ، همان ماصه نڱ اوستنده بولونان يومور-
طه لردن بريني آلدى : « ايچيگزدن كيم شو يومورطه يي تپه سى اوستنه
طور دوره بيلير ؟ » ديهه صوردى . هيج برى طور دور مغه موفق اوله-
مادى . قولومب ، يومورطه نڱ تپه سنى قيروب طور دوردى . مجلس :
« بوياله هر كس ده طور دوره بيلير . دينجه : « اوت ! بن يولنى بولدقن
صوگره هر كس ده طور دوره بيلير . » جوا بيله آنلري محجوب قيلدى .
قوجه قولومب ! ايكي اوچ دفعه دها او طرفه اجراى سيز و سفر
ايتدى ؛ خيلى محللر دها كشف ايله دى . بوناردن ، هابيتى آطه سى
وحشيلارنى تحت اطاعته آلدى .

رشك آور جهان اولان بو موفقيتى ، رقيبارينڱ بوتون بوتون
عروق حسدئى تحريك ايتدى . نهايت : قولومب ، بعض بليه لره دو-
چار اولدى . ميلادڱ ۱۵۰۶ سنه سى مايسنڱ يگر ميسنده تيمش ياشنده
اولديني حالده ترك سفينه عالم دغدغه ايله دى .

قولومب ، بوكشفياتندن باشقه اوسايه ده برطاقيم ترقيات بحريه يه
دخى سبب اولمشدر . از جمله گيمارڱ ، طؤل و عرض جهتيه ساحلن
نه قدر آچيقده بولونديغنى تعين ايدن : { اسطراب } نام آلت ، ايلك
دفعه اوله رق قولومب طرفدن استعمال ايدلمشدر .

اخلاق فی حدیث

فقره لری

سلطان محمود غزنوی حضرت تلی برگون گورور، که بر اختیار آدم، آرقه سنه بریوک آماش گیدیور. حالنه آجیبوب دیرکه: «اختیار! سنی بوزحمدن قورتارمق ایچون سکا براز آلتون می؟، بر مرکب می؟، بر قاچ قویون می؟، یوقسه بر باغ می ویره می؟»
 اختیار جواباً: «افندم! آلتونلری ویره، بله باغلام؛ مرکب ویره، بینه می؛ قویونلری ویره، اوکمه قاته می؛ باغی ویره، اقامت ایده می.» جوابی ویرمش. اختیارک بوسوزی، سلطانک پک خوشنه گیده رک او وجهله اجراسنی امر بویورمش.

§

رویه ایمر اطوری بویوک یتره، برگون آوه چیقار. عودتنده یوله براز تنفس اتمک اوزره معیتنده بولونان قزنا سندن گری قالیر. اطرافنه باقینه رق گیدرکن بر باغچه نک قاپیسنده بر چوجوق گورور. باقارکه چوجوق دقتله دورت طرفنه باقینیور. «نه آرایورسک اوغلم؟» دیر. چوجوق: «شو گیدنلرک ایچنده ایمر اطور هانگیسی اولدیغنی آکلامق ایچون باقییورم.» جوابی ویریر. چوجوغک بوسوزی، ایمر اطورک خوشنه گیدر. «پک ایی اوغلم! ترکیه بین ده بن سکا ایمر اطوری گوستره می.» دیر. چوجوق، همان قوشوب ترکیسه بینر.

ایلی یہ طوغر و گیدر ایکن ایپراطور : « او غلم ! ای دقت ایت ؛ شیدی قاوشه جغمز آملر، باشلرینی آچوب ده کیمه تمنا ایدر لر سه ایپراطور اودر » دیر . آنلره قاوشد قلی صیراده هرکس باشنی آچوب ایپراطوری سلاملار . مشار الیه بو صیراده چو جوغه : « شیدی ایپراطورک کیم اولدیغنی آکلادکمی ؟ » دییه سورونجه چو جوق ، « کیم اوله جق ! ایکیزدن بریمز ، اما هانگیمز اولدیغنی فرق ایده مه دم ؛ زیر سن ده باشنی آچادک بن ده » جوانی ویرمش . بو جواب ، برقات دها ایپراطورک خوشنه گیدر ؛ آنی حمایه سنه نائل ایهر .

§

بر خسیس ، سوزی ، صحبتی دیکله نمز اولدیغنی حالده پک چوق سویله رمش . بویله دائما کیسه سی ، قاپالی ، آغزی ، آچیق اولدیغندن برگون کندیسنه : « آلتونلریکی ، آغزیبگه آل ؛ دیلگی ، کیسه گه قوی ! » دیمشار .

محصولات

کرۂ ارضک ہر طرفندہ، اقلیمہ گورہ محصولات حصولہ کلیر۔
 شویہ کہ: ہیج قیش اولمایان اقالیم حارہ دہ، جو قلق صو بولونماز؛
 لکن اوگی یرلر دہ انسانک حرارتی تسکین ایدہ جک: لیون،
 پورتوقال و بونلرہ مماثل میوہ لہ حاصل اولور۔ فیل، دہ وہ گی اٹک
 زیادہ صیجانہ، صوسزلغہ طایانان حیوانلر دخی اورالردہ بولونور۔
 اقالیم بار دہ دہ ایسہ سنہ نک ہان ہر فصلندہ صوغوق حکمفرما
 اولدینی ایچون چوقلق محصولات ارضیہ یتشمز۔ اورالردہ: نباتات،
 حبوبات، صیجاق مملکتلرہ نسبتلہ آز اولور؛ لکن بالق، آو حیواناتی
 چوق بولونور۔ از جملہ گییک نوعدن و اسمنہ: «رہن» دینیان بر حیوان
 واردر، کہ اورالر اہالیسنک پک چوق احتیاجاتی دفع ایدر۔ بو
 حیوان، قیزاقلرہ قوشولہ رق قارلرک، بوزلرک اوزرندن ہر نوع
 یوکاری چکر، گوتورور۔ سودی، لذید، اتی، نفیسدر۔ دریسندن
 اثواب یاسیلیر۔ خانہ لرک: طاملری، باجہ لری، آنککہ اورتولور۔ بو
 دریدن گمی یلکنی دہ اولور۔ بو حیوان، قورؤ یایراق ایلہ یو صؤن
 ییر۔ کندی ییبہ جگنی، قارلرک، بوزلرک آلتسندن بولوب چیقاریر۔
 بولوندیغمز اقلیمک، صوغوقلنی، صیجاقلنی معتدل اولدینی ایچون
 پک چوق نباتات، حبوبات و اثمار متنوعہ حصولہ کتیریر۔ بناء علیہ
 بز دہ، زراعت، تجارت و ہر نوع صنایع میسر اولور۔

اخلاق فی دین

ممتداریق - نانکور لک

ممتداریق، گورولن ایلیگی اونوتماق در، که بروظیفه انسانیتر.
نانکور لک ایسه نعمته قارشی شکران ایله متحسس اولماق، ایلیگی فرا-
موش ایتک دیمکدر. بو ایسه انسانغه کاملاً مغایر و بوتون اهل انصاف
زردنده منفور برحر کندر.

هله بعض نانکور لر واردر، که گوردیگی ایلیگه مقابل اظهار ممتدا-
ری ایتک شوپله بطورسون ولی نعمته قارشی فنالق بیله دوشونورلر.
بونلر، آرتیق انسانلرک ایباغیسی، ایچاغانی عد اولونور؛ کلب قدر
بیله حیثیتلری اولماز. کلب، بر حیوان اولمقله برابر نعمت حقی اونوتما-
دیگی، فعلاده ابراز ممتداری ایله دیگی مبتدر.

نانکورلرک بو طبقه سندن، آرتیق هر نوع فنالق اومولور. اوگیلره
ایلیکده بولونمق، یا کیش بر تدبیر اوله جنی گی اولنرله انسیت، اُلفت
ایتک دخی معقول اوله ماز. شوده وار، که اگر بونلر، اقربا، اودا،
معیت ماموری، یازیحی و خدمتچیدن ظهور ایدر ایسه دهها زیاده مضرته
معروض بولونولمش اولور. ایشته بو سبیدن ناشی سوزدن زیاده اوزه
دقت ایتمه نک، مستحق معاونت اولانلری، نامستحقلردن احتیاطکا-
رانه تفریق ایله مه نک اهمیتتی آرتدجه آرتار.

مثلاً: بر تاجر، معیتنه یازیحیلر، معاونار آلیر. آنلری، تجارتگا-
هنک ایشارینه، تدبیرینه ودها سائر بعض مشروع اسرارینه واقف

ایلهر . بونلر، اوراده ایشلهرکن بر طرفدن معاش آلمقده ، دیگر طر-
فدن معامله اوگر نمکله ایکی جهتدن مستفید اولورلر . بوکا مقابل
بونلرک، آرتیق مستقیمانه حرکتده بولونما لری لازم گایر ایکن و فاسز-
لقلری تظاهر ایدیوریر .

حسن خلق صاحی اولانلرک ملاحظه سی، آلدقلری پاره یه ،
اوگر ندکلری ایشه مقابل کمال شکران و صداقتله سی و اقدامده بولو-
نمقدن عبارت اولور . دهها زیاده سنی ده خدمتلرنده تدریجاً ممارسه پیدا
ایدهرک ، یازارقلرینی آرتیره رق تجارتخانه نك فیض بولماسندن انتظار
ایدرلر . آمرلری ایسه بر طرفدن مأمورلرینک شو حسن حرکتلرینی
گوره رک ممنون قالیر ، دیگر طرفدن آنلرک سی واقتدارلری نسبتنده
کیمینک معاشنی تزید اتمک ، کیمینی مدیر امور یایمق ، بر دیگرینی شریک ،
دهها او برینی شعبه مأموری تعیین ایله مک صورتیله ترفیهلرینی دوشو-
نور . بعضاده تجارتخانه سنک سنوی وارداتدن مأمورلرینی باشقه جه
حصه مندمنفعت ایدر . بووجه ایله آنلرک سرؤرینه ، کندینک ده مفخر-
تنه خدمت ایتمش اولور . نه گوزل معاشرت !

ای ایسرلر ایله ای مأمورلرک، بویله یکوجود اولمالری سایه سنده آله
ایدیله جک سعادت، او یله اجراسی غیر قابل بردا کارلغه ده توقّف
ایتمز؛ بوسعادتک سببی، یک ساده اولوب آوده حسن نیتدن عبارتدر؛
لکن مشربسزلر، و فاسزلر، بد اندیشلر، بویله گوزل شیلری دوشونمز-
لر؛ زیرا سوء تربیه نتایجندن اوله رق ای شی دوشونمکده فکرلری کور-
لشمش اولور. آنلر، فکرلرینی فنالق یولنده بیلمش اولدقلری ایچون
موجود اقتدارلرینی او یولده صرف ایدرلر. واقعا بوگبیلر فلاح بولماز
لر؛ حرکتلرینک جزای سزالرینی ایر، گنج چکرلر. نه چاره که بر کره او

مسئلہ سلوک ایتش ، خیانت یولنہ صایویورمش اولدقاری ایچون یا۔
قہ لرینی قولایجہ قورتارہ ماز اولورلر .

بونلر ، خدمت ایتدکلری یرده بر ازش اوگرہ نیر اوگر نمز انوا۔
عی فنالغہ قویولورلر . یالان سویلہ رلر ؛ حیله یاپارلر ؛ تجارتگاھک
رقیبایلہ گوروشمگہ ، آنارک دسیسہ لرینہ آلت اولغہ ، سبب فیضاری
اولان مغازہ نك اسرار مشروعتہ تجاریہ سنی غرضکارلرہ صائمغہ قدر
تنزل ایدرلر . حتی اویلہ لر بولونور ، کہ تجارتخانہ نی ، افندیسنک لندن
آلغہ قدر ارتکاب ایدرلر . بونلری اجرا ایدہ جک اقتدارہ ایسہ بو۔
لوندقلری تجارتخانہ دہ نائل اولمشلردی ؛ اواققداری ، او اعتمادی ،
اوعمتی ، سلاح اولہ رق افندیسنہ قارشئ استعمال ایتک درجہ سندہ
کفران نعمتدہ بولونورلر .

عزیز افندیلر !

بونلری او قود یغکز زمان قلب معصومانہ کز اقتضا سنجہ تویلیریکیز
اؤر پرہ جک ؛ قانکیز غایانہ گلہ جک . حتی ۔ سنکیز ایجابجہ ۔ بلکہ
نانکور لیکک بودر جہ سنہ احتمال ویرمہ یہ جککیز ؛ لیکن حال بویلہ در ؛
سببی دہ آنلرک بولوندقلری ، بویو دکلری محیطدر ؛ چونکہ مدت حیا۔
تلرندہ ، با خصوص صغر سنلرندہ کندیلرینی احاطہ ایدنلر ، بد اخلاق
اولدقلری ایچون اونلرلہ هم مشرب اولوب قالمشلر در .

سنکیز ترقی ایتدکجہ ، معاملہ ایچندہ بولوندقجہ ، طبقہ انسان حقندہ
وقوف پیدا ایلہ دیکجہ نظریکیزہ بر چوق مجہولات چارہ جق ؛ ہم نو۔
عکیزک بر طاقیم عقلہ ، خیالہ گلہ یں وفاسزلقلرینہ دوچار اولہ جقسکیز .
ایشته سزہ بہالی یہ مال اولہ جق بو آجی حاللردن وارستہ قالماکیز
ایچون پیدا اولونہ جق : دوست ، شریک ، احببا ، معاون ، و استخدام

ایده جک خدمتکار لر ایله تودیع اسرار ایله به جک کیسه لره، حین انتخابده زیاده سیله اعمیت ویرمه گز و اولباده دقت ایله مه گز لازم کلیر. بد مشربلر، کر مکارلغک و جودینی بیله انکار ایدرلر؛ آنلر، منتدارلق و وظیفه سندن قور تولق ایچون «انسانلرک یابدق لری ایسلکلر، هپ کندی منقعلری ایچوندر» دیرلر. «هر ایسلک تحتنده، مطلقا بر منفعت شخصیّه وار» دییه رک انسانلرک وجداننه ده قاریشیرلر. او مبا. رک موقعه منفعتپرستلک اثری آرایه رق فضائل انسانیه یی انکاره قدر کستاخ اولورلر.

حالبوکه ارباب دقتک، اصحاب انصافک مستیدر، که نیجه کریم ذاتلر، صرف همنوعی سفالتدن قور تارمق، آنک ضرورتی تخفیف ایله مک مقصدیله یار دیم ایدرلر. علی الخصوص او یله علو طبع صاحبی ذاتلر واردر، که کرم و احسانلرینی هر کسندن مکتوم طوتارلر؛ بناء علیه حسنات واقعه لری، کندیلر یله جناب الله میاننده قالیر.

او یله مکارم اخلاق صاحبی کیسه لرده واردر، که: عار و حجاب صاحبی محتاجینی محجوبیت آلتنده ازوب بوزمه مک ملاحظه سیله کندیلرینی آنلر دن گیزلرلر؛ احساندیده لرینک خبرلری اولماز که الطاف واقعه کیمدن متوار ددر.

مع مافیه شوراسی ده جای ملاحظه در، که ایسلکلرک، هر دایم مستور قالماسی ده معقول دکدر؛ زیرا سائرینه عبرت و اصلاح نفسه مدار اولمق ایچون آرا صیرا بیلمه سی ده هم جائز، هم ده مقبولدر.

کره ارضک بر طرفنده قحط و غلاگی، زلزله گی، سیلاب گی بر آفت ظهورنده وجدانلر را حتمز اولویور؛ آفتزدگانک هانگی قوم و مذهب دن بولوندینی آرانمقسزین معاونته شتاب اولونویور. ایمی

يوز لريني گورمه ديگي، ابدتاً ده گورمه يه جگي انسانلره عائد اولان شو
معاونتک قسماً عقائد دينيه اقتضا سندن، قسماً ده محبت انسانيه ايجابا-
سندن اولديغنه شبهه قالماز .

حتي اکثر تاء - بعض ملاحظات معقوله يه بناء - اصحاب اعانه نك
ناملري نشر و اعلان ايدلديگي صيراده بعض كيسه لره اعلان چدولنده
ناملريني كتم ايچون « بر شخص طرفندن » عباره سسيله قيد اولونما سني
شرط گوستر مكدده در لر .

تاريخ بزه اخبار ايدبور، كه نيجه كيسه لر، كندی ولي نعمت لري ،
كندی مملكت لري ، كندی مجلري اوغورينه، وارينی ، حتی حياتي
بيله فدا ايتمشر در . ايشته عدد لري بيگلره ، يوز بيگلره ، ميليونلره
واران بو ذات لرك مقصدی، يا صرف ايفای وظيفه ، يا خود هموعنه
معاونت ايچون اولديغنه قناعت ايتمكدن باشقه چاره منز يوقدر .

حمد اولسون نازكور لر چوقسه نعمت شناسلر ده اچوقدر . بونلر،
دائماً كندی ولي نعمت لريني ثنا ايله ، دعا ايله ياد ايدوب طور ور لر .
مقابله على قدر الامكان فائده مند اولمغي ، برگونا خد متلرنده بولونمغي-
ده جانه متت بيلير لر .

في الواقع علو جناب اصحابي، نعمت واقعه لرينه مقابله اولونمه سنه
انتظار ايتمزلر . آنلر، ضرورت لريني تخفيف ايديه بيلمك ايچون، كيمي،
اعانه نقديه ده بولونمكدن ، كيمي، كندی ايشنده استخدام ايتمكله تا مین
معيشتنه سبب اولمكدن كيف طويدق لري گي بونلرك كندی ايش و ما مو-
ريت لرنده ترقی ايتدك لريني گورمكله ده صفلا نير لر . مكارم اخلاقيه اصحاب-
نيجه بونلر، حد ذاتنده بر اجر و مكافات ايسه ده بوضورت له لطفديده
اولان تميز يوركليلر دنخي عرض مستداری ايتمكدن گيري طور مازلر .

انسانلغك شأني ده بودر؛ چونكه تجديتِ نعمت، بر وظیفهٔ مقدسه در. بعض كيمسه لرك «بالنسبه نانكورارلك مقداری دها زیاده در» ديه واقع اولان بیانلری تدقیق ایدیلسه یا گلش اولدینی تظاهر ایدر. شویله. که: نانكورلك، حسب المناسبه موضوع بحث ایدیلسه؛ مجادله وقوعنه سبب اولور؛ خیانت واقعه بازار عامه یه چیقار و تیر تعینده هدف اولور. ده گوزه چار پار. حال بو که کر مکار لغك ده، تجديتِ نعمتک ده اوگی گورولتیلره احتیاجی اولماز. او، ساکن، ساکت جریان ایدر و قایلرده محکوک قالمق صورتیله حکمفرما اولور. او، گوکن نزول ایدن اوفاق دانه لی یاغموره بگزه ر، که سسسز، شاربتیسز یره اینه رك محصولدار طوپراغی یوموشاتیر؛ محصول ویرمك عادتق اولان طوپراق دخی اید. یندیگی نعمته مقابل فیایزله نه رك، نشوونما بوله رق اثرینی گوستیریر.

واقعا اییلکله، حسب البشریه، مرور زمانه بعضاً اونوتوله بیایر ایسه ده بوراسی عفو اولونمایه جق گناهاردن عد ایدیله مز؛ چونکه یاخاطره گلکله، یاخود اخطار ایدیلمکله ینه حکمی باقیدر.

شوراسی ده جای ملاحظه در، که نانكورلگك ضرر اتی، یا لکز کندینه، یا لکز مُحسنه منحصر اولمقده قرار قیلماز؛ منافع عمومییه ده شامل اولور؛ چونکه تشکر، بادی تکثیرِ نعمت اولدیغندن او حال، ولی نعمت لرك عددینه نقیصه ویره بیلیر. احتمالدر که زمان زمان کر مکار لرك تناقصنه سبب، بعضیلر طرفندن اییلکله سوء استعمال ایدیلمه سندن ناشیدر. فع مافیله بو حالک، متین قلبیلره، همجنسنه معاونت ایتمکله صفا لانا لره تأثیری اوله مادینی گبی مستحق معاونت اولانلری، غیر مستحقار دن تفریقده گوجلک چکمه ینلر جه هیچ اهمیتی اوله ماز.

اخلاق فی کدسترها

لطائف

اصحاب ثروتدن بری، فقیر قیافتنده حمامه گیدر. حمامجیلر، مر-
 قومی گر چکدن فقیر ظن ایدوب بر اسکی پشتمال، بر کهنه خاوی گتیر یر-
 لر. حریف بیقائیر، چیقار. گیده جگی وقت آینه یه بر آلتون براقیر.
 حمامجیلر مع التشکر قبول و استغفای قصور ایدر لر. آرادن بر مدت
 گچدکن صوگره مر قوم ینه او حمامه گیدر. بودفعه حمامجیلر، صیر-
 مالی خاوی، ایپکلی پشتمال، چوخه لی نعلین و یروب پک زیاده حُر-
 مت و رعایت ایدر لر. حریف، بودفعه حمامدن چیقوب گیده جگی
 زمان آینه یه اون پاره بیر اقییر. حمامجیلر کمال حدتله یوز ینه با قینجه:
 «نه حدت اید بیورسکز؟ بو اون پاره، گچنکی حمام اجرتی، گچن دفعه
 ویردیگم بر آلتون ده شمدیکی حمام پاره سیدر.» دیر.

§

اشکطیر قیرالاردن هاری، ایرلانادن گلیرکن برکویه اوغرار.
 گچه کویک اوتلنده قایر. اوتلجی صبا حاین ایکی دانه خاشلانمش
 یومورطه گتیروب ویریر. هاری، گیده جگی زمان یومورطه لره
 نه ویره جگنی اوتلجی یه صورونجه مر قوم، ایکی یوز شیلین ایستر.
 قیرال: «کویکز ده یومورطه بو قدر نادر میدر؟» دییه صورونجه او-
 تلجی: «خیر افدییم! یومورطه مزول؛ فقط قیرال نادر در.» دیر.

صوک

ارضيحي قسم تعليم قرانك لغوي سي

آ

آباد شن اولان ؛ معمور .

آبادان شن اولان .

آبا و آجداد يعني ؛ بر قوئك اولكي آدملي .
ذك ، بر قوئك اولكي آدملي .

آينه لي اولان آتته شهرندن ؛
آتته ده طوغمش آدم .

آثار دھاسي و امثالي نادر
بولونان اثرلر ؛ برنجي درجه ده
ذكي ، متين فكري كيسه
طرفندن ياپيلمه ايشلر .

آثار حيزيه (مكتب ، خسته -
خانه ، عبادتخانه ، چشمه ، كو -
پري و سائر گهي انسانه الك فائده -
لي ، الك لزوملي اولان شيلر .

آثار قوت اثرلري .

آداب اسماع و استماع
سويله مگه ، ايشنگه دائر ادبيلر ،
اصوللر ، قاعده لر .

آداب حسنه گوزل تربيه لر ؛
آداب حسنه ابي خويلر .

آذر بايجان شمال ولايتلرندن
بريدر . (۸۰) بو نامله بر ده
شاعر ايراني واردر .

آرام راحت ؛ ديكلمه .

آرسطو اسگي يونان عالم
و عاقللرندن مشهور

بر ذاتدر . ميلاددن ۳۸۴ سنه
اول طوغمشدر . ۴۹ سنه يا -
شا دقدن صوغره وفات ايتشدر .
مشهور افلاطونك شاگردی و
بويوك اسكندر ك خواجه سيدر .
تارلا و بوسه تانه صو
آرقلر آقئق ايچون آچيلان
يول .

اسگي يونان عا -
آريستيب ملر ننددر . سوقرا -
طك طلبه سننددی . ميلاددن
۴۳۵ سنه اول طوغمشدر .

آسايش راحت ؛ باريشيقلق .
دنيانك بش قطعه سندن
آسيا بري اولوب آتلرك الك
بويوكيدر . « اسگي دنيا » دنخي
دينير .

آسيانه قوش يووه سي ؛ مسكن .
اسگي يونان قهرمانلرندن
آشيل ييگيتلك ايله مشهور
بر كيسه در .

اطرافتي صو قابلامش
آطه اولان قاره .

دنيانك بش قطعه -
آفريقا سندن بريدر . آسيا -
دن كو چوك ، اور و پادن
بويوكدر .

آلات تنقيسيه و ير مگه
مخصوص آتلر .
بجريه ناظري ؛ پاشا -
سي . دوغما قومانداني .

آميرال
آسپادن صوغره دنيا -
آمريقا نك الك بويوك قطعه -
سيدر . « يكي دنيا » دنخي دينير .
آفنا شيمدي ؛ يوقاريدہ ؛
شورا جقده .

بر آن ؛ (يك آز بر
آن واحد زمان ايچون دينير)
آوان ضعف نلر ؛ گوسه -
نيلمز و قتلر .
دنيانك بش قطعه -
آوستراليا سندن الك كو چو -
گهي .

ا

آبديا ابدی اوله رق صوغنه
قدر .
صودوگونمگه مخصوص
آبريق قولبلي و امريكلي قاب
« ابريك » صورتده دنخي يا -
زيلير .

آبنای جنس لان انسانلر .
بنالر ؛ معمار ، ديوار جي ،
آبليه دولكر معر قتيله وجوده
كلن مسكن و سائر ياييلر .
آبدييه اميريه حكومته
مخصوص بنالر .

ابو الحسن خرقاني صو -
كبار
فيه دندر . هجرتك ۴۲۵
سنه سنده وفات ايتشدر .

ابو الشعرا الك بويوك شاعر ؛
يونانيلرك ايلك شاعري .
قباحت اسناد ايتك ؛
ايتام تهمتلي قيلمق .

اثر ايز ؛ نشانه ؛ علامت .

آثر موقفيت ايزي ؛ برشيخي
باشه چيقارمق نشانه سي .

انواع میوہ ،
اَمَارٌ مَسْوُوعَةٌ اَنَاجٌ وَ نَبَاہُ
تا تک تخم لری حاوی اولہ رق
ویردک لری ما کول و غیرہ ما کول
دانہ لری .

اَتْنَا (برشیتک یا پیلدینی) زمان .
اَجْبَارٌ جبر ؛ زور ایتمک .

اَجْسِنَا ! میوہ و سائرہ طوبلا-
اَجْسِنَا مَقِيٌّ دہ و شیرمک .

اُجْرَتٌ بر خدمتہ قارشی
و یریلن پارہ و سائرہ .

اَجْزَايِ جِسْمِيَّہِ بر جسمک
پارچہ لری ؛
جسمی تشکیل ایدن مادہ لری .

اَجْزَايِ مُخْتَلِفَہِ باشقہ باشقہ
پارچہ لری .

اِحاطہ اطرافنی قابلا مق .

اِحْبَابٌ حبیبلر ؛ سوگیابلر ؛
دوستلر .

احترام حرمت ایتمک ؛ بر آدمی
اَحْتِرَامٌ اَغْبِرَالَمَقٌ ؛ خاطرینی
صایق .

احشام دارات ؛ دبدبہ ؛
اِحْشَامٌ طَمَطْنَهٌ ؛ پارلاقق .

احتیاجلر ؛ اَسَا-
اِحْتِیَاجَاتٌ نہ زیادہ لازم
اولان شیرلر .

(رتبہ ، بابہ ، مأموریت
اِحْرَازِ گبی شیرلر) قازانمق .

اِحْرَازِ دَرَجَاتِ عالیہ
یوکسک درجہ لرہ ایرمک . بویوک
رتبہ لر قازانمق .

حضورہ ، اوگہ
اِحْضَارٌ گتیرتمک .

تابعین
اِحْنَفُ بن قیس کرامدن
در . نجی تم قبیلہ سنک رئیس .
هجرتک ۶۷ سنہ - منده وفات
ایتمشدر .

اَحْوَالِ مَاضِيَّہِ گچن حاللر .

اختیلاط قاریشوب گوروشمہ ،
اِحْتِیْلَاطٌ (بر کیمسہ ایله دو-
شوب قالقمق .)

اختیازلی
اِخْتِیَازٌ مَوْقِعٍ مُمَازٍ بر ایدیمہ
اقراندن اوستون یر قازانمہ .
اِخْتِلَافٌ خَلْفَلَرُ ؛ صوگڑہ دن
اِخْتِلَافٌ گنل . برینک یرینہ
قائم اولان .

اِخْلَاقٌ حَسَنَہِ گوزل خویلر .

اِخْلَاقٌ جَمِيلَہِ یلر .
کوزل خو-

اِدَامَةُ حَيَاتٍ ایتیمہ سی ؛ یا ش-
مق نمزک اوزانمہ سی .
ادبیلر ؛ ابی ، گوزل اثر
اِدْبَا یازان بویوک محررلر .

اِدْبَارٌ فَلَکَتٌ ؛ عکس-
ایتمک .
اِدْبَارٌ (« اقبال » ک ضدی .)

ادخال گیردیرمک ؛
دخول ایتدیرمک ؛
اِدْخَالٌ اِزْءٌ ، اَلْاَبَا-
اِدْنَا مَلَا حَظَّہِ غیبہ دوشونش .

اذواق حیاتنی ، عمرک لذ-
تلی ؛ یا شامقلفک طادی .
اِرَائِہِ گوسترمک .

اراضی خالیہ بوش اولان
اِرَاضِیٌّ خَالِیَہُ یرلر ؛ یعنی :
اوزرینہ اکیلوب بیچیلیمین
طوپر ایلر .

ارباب حاجات اولانلر ؛
ایش صاحبیلری .

ارباب ضلالت طوغرو بولدن
اِرْبَابٌ ضَلَالَتٍ چیقوب اگمری
یولہ گیدنلر .

ارباب معارف صاحبیلری ؛
اِرْبَابٌ مَعَارِفٍ علم و معرفت
او قویوب یازمق بیلنلر .

ارتباط اولہ ؛ بری یرینہ
اِرْتِبَاطٌ اولہ ؛ بری یرینہ
مناسبتہ . ہلہ نمہ . (۵۰)

اربعین
اِحْنَفُ بن قیس کرامدن
در . نجی تم قبیلہ سنک رئیس .
هجرتک ۶۷ سنہ - منده وفات
ایتمشدر .

اَحْوَالِ مَاضِيَّہِ گچن حاللر .

اولہ ؛ گوچہ ؛
اِرْتِحَالٌ اَخْرَتَہِ گیتیمہ .

اِرْتِحَالِ دَارِ بَقَا گیتیمہ ؛
اولہ .
طوغرو بولہ گتیرمہ ،
اِرْشَادٌ یول گوسترمہ .

ارکان اصول ؛ اصللر ؛
اِرْکَانٌ اصول ؛ اصللر ؛
تمللر .

ارزائے قالدیرمق ؛ گیدرمک .
اِرْزَاہِ عَوَاظِکَ ؛ وجودینی
قالدیرمق ؛ گیدرمک .

ازجملہ خصوصیلہ ؛ باخصوص ؛
اِرْجَمَلِہِ خصوصیلہ ؛ باخصوص ؛
ہیسنندن بری .

استشقال ثقیل گورمہ خو-
اِسْتِشْقَالٌ شَلَاتِمَہِ ؛ بر کیمسہ
نک آغیرلق و یردیگی نازکانہ
بیان ایتمہ .

استحصال حصولہ گتیرمہ ؛
اِسْتِحْصَالٌ اِلٰہِ ایتیمہ .
حضورہ کتیرمہ ؛
اِسْتِیْضَارٌ حَاضِرَالَمَہِ .

استراحت راحتلانمہ ؛
اِسْتِرَاحَتٌ دِیْکَلْنَمَہِ ؛ یور-
غورلق آلہ .

استرداد گری ایستہ مہ ؛
اِسْتِرْدَادٌ گری آلہ .
قابلیت بر شیتیمی
اِسْتِعْدَادٌ یایمق و یا اوگرتیمک
ایچون بر آدمہ اولان قوت
و قدرت .

استعداد یایمق و یا اوگرتیمک
ایچون بر آدمہ اولان قوت
و قدرت .

استعمالات قصور غفورینی
اِسْتِعْمَالَاتٌ قُصُورٌ غُفُورِی
دیلہ مہ .

استعمال قوللانمہ .
اِسْتِعْمَالٌ قَوْلَالَمَہِ .

استقامت طوغرولق .
اِسْتِقَامَتٌ طُوغْرُولُق .

استقامت افکار غرولقنی .
اِسْتِقَامَتٌ اَفْکَارٌ غُرُولُقِنِی .

فکر طو-
اِسْتِقَامَتٌ اَفْکَارٌ غُرُولُقِنِی .

فکر طو-
اِسْتِقَامَتٌ اَفْکَارٌ غُرُولُقِنِی .

اِسْتِقْبَالُ بر مەلدىن گىلن بويوك
بر ذات (حره)
قار تىيلاق. (۱۱۰)

اِسْتِقْبَالًا گىلە جىك زىماندە
اولە روق.

اِسْتِنْسَاف چىكىنە ؛ قبول
اىچمە مە ؛ گىرى
طورمە .

اِسْكَان مەسكن ؛ يراشدىرمە .

اِسْكَانَدُ مەشهور فىلىپپىك
اِسْكَانَدُ اوغلى اولوب آر -
سطو نام فىلسوف نىزدندە تىلەپ
وتىرىبە جورمىشدر . يونانىستا -
نى ، آناطولۇ بى ، عجمىستانى ضبط
ايتىش ؛ حتى ھىندىستانە قىدر
يورومىشدر . مىلاددىن ۳۵۶
سنە اول طوغىش ، ۳۲۳ سنە
اول وفات ايتىشدر .

اَسْلَاف سەلفلەر ؛ كەندىدن
اول گىلنلەر .

اِسْنَاد عىزو و عىطف ايتىمە ؛
«شوا ايشو . سن ياپدىك»
دەپ بەر آدمك اوزرىنە قىباح
اىتمە .

اِسْمَال عىل ايتىمە ؛ لىنت .

اِسْتِغْال مەشغول اولمە . (بر
ايشلە) اوغراشمە .

اَشْرَا چوق كوتو حالداردە ،
ايشلاردە بواونان كىسەلر

اَشْرَافُ مَخْلُوقَاتِ اللەنىك
شەلر ك اىك شەرفلىدى . (انسان)

اِسْغَال مەشغول اولمە . اوغرا -
شىغالى شە جىق شىئى .

اِصْلَات بويوك آدم اولادىنە
لايىق حال ؛ اصلا -
دە لك ؛ كىبار زادە لك .

اَصْحَاب صاحبلەر .

اَصْحَابُ ثَرَوَات ثروت صاحبى ؛
زىنگىنىلك .

اَصْحَابُ صَنَائِع صنعت -
صا .
صناعاتى .

اَصْحَابُ فَضِيْلَتِ فضىلىت
صاحبلىرى .

اِضَاعَةُ ضايىع ؛ تلف . غائب
ايتىمە .

اِضَاعَةُ اَوْقَاتِ وقتلەر ضايىع
ايتىمە .

اِضْطِرَاب گوتكلى عىذابى ؛
راحتسىزلىق .

اِضْمَار گىزىلە مك بر شىئى
بىيان ايتىمە مك .

اِطْلَاق دىمك ؛ تىبىر ايتىمە .
اسم ويرمە .

اِطْوَار گىدىشلىر .
طورلەر ؛ طوروشلەر ؛

اِظْهَار كوسە - تىرمە . مەيدانە
چىقارمە .

اِعَادَةُ گىرى ويرمە .

اِعَادَةُ اَسَائِش بوزولمىش
اولان راھتى

اِعَاظِمُ عِلْمًا اىك بويوك عالملىر
چوق بىلىنلەر .

اِعَاثَةٌ حىتاج اولانە ، پارە و سا -
رە ويرمەككە ايدىلن
ياردىم .

اِعْتِذَار عىذر بىيان ايتىمە ؛
بىھانە بولمە .

اِعْتِرَاف انىكار ايتىمە مە ؛
« اوت ! بن ياپدىم » ،

« بن ايتدىم » دەپ بەر ك ايدىغى
بىيان ايتىمە ؛ حىق طانىمە .

اِعْتِقَادَات گوتكلى باغلامىش ،
اينانىش (شەلر) .

اِعْتِنًا چوق دقت ايتىمە (۹۵)

اِعْتِيَاد تادت ايدىغىمە ؛ ايدىشمە .

اِعْزَاز عىزت و اكرام ايتىمە ؛
عىز طومىمە .

اِعْزَام يوللامق . (انسان
حقتدە)

اِعْضَاءُ اشاغىدە بو
سەفلىمە اولان اعضا .

اِعْظَمُ اىك زىيادە بويوك .

اِعْلَامُ يوكسىتمە .

اِعْلَان مەسرت
سەو بىنجى
سەرورىنى آشكار ايتىمە ؛
مەيدانە قومە .

اِعْمَالُ كور . گورمىز (اولان) .
اِعْمَلِي

اِعْتِمَال غەسل آلە ؛ بىيقانمە ؛
خرق .

اِعْغَالَاتِ اِنْسَانِيَّةِ انسانى
جىق شەلر .

اِعْغِيَا غىتلىر ؛ زىنگىنلەر .

اِفَاتَةٌ فِرْصَةٌ فرصتى قاچىر -
مە .

اِفْتِخَار فخر ايتىمە ؛ اوگونمە .

اِفْلَاطُون اسكى يونان حكىمى
مشهورە سەندىن
سوقر اطاك شاگردى و آرسطو -
نىك خواجە سى . شايان حىرت
پك چوق اثرى واردر .
مىلاددىن ۴۳۰ سنە اول طو -
غىش و ۸۴ ياشىندە وفات
ايتىشدر .

اِقَالِيمُ بار دە اقليلەر ، دائىما
صغوق اولان مەلكىتلەر .

اِقَالِيمُ حَازَهُ اقليلەر ، دائىما
صغوق اولان مەلكىتلەر .

اِقَامَتِ او طورمە ، ساكن و
مقىم اولمە .

اِقَامَتِكَاه مەسكن ، خانە .
او تورىسلان ير ،

اِقْتِدَار بىلمە ؛ بر شىئى ياپ -
مە . گوج ايتىمە .

اِقْدَام غىرت ؛ جەھد .

أَقْطَارُ فِلسُ : اولىكە لر ؛ مەلىكەتلەر .

أَقْوَاتُ («قوت» ئىچى) : يېيە جىكلەر .

أَقْوَاتِ يَوْمِيهِ : ھەر گونۇلك يېيە جىكلەر .

أَكْبَرُ عِلْمًا : بۈيۈك ۋە كىبار غا . بىلەن كىبارلر .

اِكْتِسَابُ : ايدىنە ؛ قا . زانغە .

اِكْمَالُ مَحْصِيْلٍ : او قومغى ، علم نىمىگى تاماملامە .

اِكْمَالُ مَوْجُودَاتِ : اللىھىك يازاتىدىغى شىلر كى كى كاملى اولان (ئىنسان) .

اَلآنُ : ھىنوز . اِلْتِزَامُ : لازم عد ايتە .

اَلنِّفَاتُ : خاطر آلە جق مەماملە . جىك سوز ۋە يا ايبىلك .

اَلجَبَاتُ : اجبار . نظر بىراققە ، سوق ايلە ىشلىر ؛ وار . دىرىشلىر .

اَلحَاقُ : لاحق ايتەك . قاتمىق . اَلقَا بىراققە ؛ قويمىق ؛ آتە .

اِلَى الْاَبَدِ : دائىما ؛ نەھایتىنە قىدر .

اِمَامٌ عَلِيٌّ : بن ابى طالب (رضى الله عنه) خىلقى و اشدىنىك دورىنجىسى ۋە داماد حضرت پىرغەمبەر ىدىر . حضرت عثماندىن سوڭرە ھىجرەتكى ۳۵ سنە سىندە مەقام خىلافتە كچمىش ۋە ۴ تارىختىندە عازم دار جىنان اولمشدر .

اِمْتِدَادُ : تەمدىد ايتقە ، اوزامە ، اوزون سوزومە .

اِمْتِزَاجُ : قارىشە بىلمە ؛ بىردىن قارىشوب بىر جىسىمك بىر ىرىنە .

اِمْتِنَاعُ : چىنغە . بىر شىشى باقمىقدن كرى طور مە .

اِمْرَايُ عَرَبٍ : بىگىلى ، بۈيۈك مأمورلر .

اِمْرَاضُ لِقَلَرٍ : مەرضىلر ، خىستە . بولاشان .

اِمْرَاضُ سَارِيَةٍ : نەن دىكرىنە كچىن خىستە قىلر .

اِمْرٍ : باش . مأمور . بۈيۈك يۈك ضابط .

اِمْرِئُ الْمُؤْمِنِينَ : خىلىفە اقدس پادشاه اسلام حضرتلىرى .

اِمْتِنَابُ : منتەب . (بىر كىسە دوزگونۇلك . صىرالى .

اِمْتِنَانُ : مەعارفك بۈيۈك دانىش يۈك مجلىسى ، كە اورادە كى عالم آدملىر بولۇ .

اِمْتِنَانُ : نور . علم ۋە فنك ايلرلە مەسنە يارايە جق ايشلىر گورۇلور .

اِمْتِنَانُ : مەعارف مەزاج خىستە لىقە .

اِنظَارُ عَوَاطِفِ : مەرحەت صاچقە نظر ايتە . ايبىلك طاغىتقە كوز چۈيۈر مە .

اِنْفَاقُ : نىققە و ىر مە . كچىپىندە . ايتاق ىر مە . بىسلە مە .

اِنْقِيَادُ : اطاعت ايتە . بۈيۈك ايتاق اوزامە .

اِنْوَاعُ : نواع نواعلر . دورلورلر .

اِحْبَابُ : دوستلر ؛ احباب .

اِحْوَاثُ : ھەر طرفدىن ھوم اوشۇشتمە ايدوب بىسغامە ؛ قوشوب تۇرۇلغانمە .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

اِحْوَاثُ : ھەر گونۇلك صفتلر .

ت

تاریخ زما نك ، آدمرك احوا- لندن و وقعه لرندن بحث ایدن فن. (۵۹)

تاریخ تولد غدیقی تاریخی.

تالیف کتب یازمه ؛ کتاب و یارساله ترتیب ایته .

تأمن امنیت گتیرمه ؛ تأمین امین ایته .

تا هل اولنه ؛ او ، بارن تا هل صاحب اولمه .

تبدیل عظیم چوق و بویوک دگیشدیرمه .

تبدیل برینه باشقه سی گتیرمه .

تبعات (بر علمك) آر دینه دوشوب ایته دن ایته به آر اشدریشلر .

تجارب تجرب به لر ؛ دنه مه لر ؛ صینا مه لر .

تجارب عدیده بر چوق کار ایتمك ؛ قازانمك ؛ تجارت آلیش و یریش ایتمك ؛ تجارتلوق .

تجدد یکیلنمه .

تحت اطاعت تحتنده ؛ امری آلتنده ؛ امری آلتنده ؛ قومانده سنده .

تحریراً یازی ایله ؛ یازمه رق .

تحریری آر اشدرمه .

تحریر حرکتیه گتیرمه ؛ قیدلدا تمه . قیشقیر- تمه ؛ یاغنه قالدیرمه .

تحصیل علوم ممنوعه دورلو دورلو علملر او گرنمه .

تحمل صبر ایته ؛ دایانمه .

تحقیق عقلیه برینه قومه .

تحول بر حالدن باشقه حاله دونمه . دگیشمه .

تخصیص بر شئی برینه مخصوص قیله .

(آیلق ، ییلاق ؛ تعیینات گچی بر شئی باغلامه) .

تحقیق خفیف خفیف شدیرمه .

تحلف اختلاف . دگیشمه .

تدابیر تدبیرلر ، عقلیله تدابیر قوللانیشلر .

تداولی مشکل خلق ایچنده آلتوب و یرلمه سی مشکل او- لان ، الدن اله گچمه سی و سو- رولمه سی گوج اولان .

تدبیر عقلیله قوللانیش .

تدریس و تعلم علم او گرنمه .

تدقیق ایته دن ایته به یه تدقیق آر اشدرمه .

تدنیات منقوره صورتده آشاغیلامه لر ، نفرت ایدیله جك درجه ده گیری قایلشلر .

تدریس و ارما به رق بر تراش سینی قازیمه . یو- زدن یونتمه . (۸۷)

تربیه حسنه گوزل تربیه .

ترجمیح بر شئی دیگرندن ترجمیح زیاده بگنمه (بر- نی دیگرندن اوستون طوتمه .

ترجمه کرده ترجمه ایدلش .

ترجمه بر شئی یا پوب یا پاما- ردد مقده شبهه ده قالمه .

تایم می یا پیم می ؟ دیسه قرار سز اولمه .

ترسیم رسم ایته .

ترفیغ بوکسلتمه .

ترفه لری وفا هیتله یاشا- یاشاملری .

ترقی ایلر یله مه ؛ ایلری ترقی گیتمه ؛ اولکی حالدن ده ا بی بر حاله گلمه .

ترقیات بحریه اولان ایشلر- ده و گمیجیلکده ایلر یله ییشلر .

ترقیات مادیه و معنویه گرک علوم و فنونجه ، گرک اخلاقه اولان ترقیلر ، بو خصوصه ایلر یله مه لر .

ترقیات مدنیه عائد تر- قیلر ؛ مدنیته ایلر یله مه لر .

ترك سفینه عالم دغدغه دنیانك داغدالی كیمسی ترك ایته یعنی وفات ایتمکله شو داغدا- غه لی اولان دنیایی بیرا قوب کیتمه .

ترکی هکبه و سائره اصمق ترکی ایچون ات و بوگی حیوانلرک، اکرینک آلت طرفنده بولونان یر .

ترکیبات بر شینی ترکیب ترکیبات ایدن جزملر ، یعنی ؛ بر شینی یا پقی ایچون بر لکده قاریشدریلان بر قاچ شیلر .

ترکیبات کیمیویه کیمیاعلمنه کییلر ، یعنی ؛ بعض شیلرک کیمیاجه بر برینه قاریشدریلمه سی .

ترسم گمی شیلر سوبله مه .

ترسید زیاده ایته ، یعنی ؛ آر- ترسید تیرمه ، چوغالتمه .

ترسید تیرمه ، چوغالتمه .

تَرْوِيحٌ اولنديرمه .

تَرْوِيحٌ مَرْوِيحٌ قَيْلَه ؛ يعنى :
تَرْوِيحٌ دُونَاهُ وَ سَبُوسُ
ويرمه .

تَرْوِيحٌ سوسار ؛ سوسلى ،
تَرْوِيحٌ دوزنلى شيلر .

زَيْنِ ذَاتِ وَ صِفَاتِ
ذَاتِه ، صِفَاتِه زَيْنَتِ وَيَرْتِ
مه ، دُونَاهُ .

تَسْخِيْنَاتِ اِيصْبِتْدِر يِلَه لِر .

تَسْكِينٌ سَكُونَتِ وَيَرْمَه ؛
تَسْكِينٌ حَدَثِي يَاتِيْشْدِرْمَه
وَ طَوْر دِرْمَه . (٦٢)

تَسْكِيٌ بَرِيْنَه ؛ كَدْر اَيْجَه ،
تَسْكِيٌ « هَ بَاشِكْ صَاغِ او -
تَسْكِيٌ لَسُونَه گِي سوز -

تَسْلِيْمٌ لِر سَوِيْلَه يَه رَكْ
كَدْرِيْ طَاغِيْتَه .

تَسْلِيْمٌ رُوْحِ اوْلَه .
جان وَيَرْمَه ؛

تَسْمِيَه اوْلُونَه آدِ وَيَرْمَه .
آدِ لَانَه ؛

تَسْوِيَه دوزلته ؛ بَر اَيْشِي
لَسْوِيَه يَتِيْرْمَه ؛ بَاشَه
چِقَارْمَه .

تَسْوِيَه بَر اَيْشَه الِ اوْرْمَه ؛
لَسْوِيَه بَر شِيْئِي الهِ اَلْمَه .

تَسْوِيَه لَسْدِدْ شَدْتَلْنَه ؛ سَر تَلْشْمَه .

تَصَدِيْقٌ طَوْغُرُو اوْلدِ بَغِي
تَصَدِيْقٌ بِيَانِ اَيْجَه .

تَصَرُّفٌ اِدَارَه ؛ اِي قَوْلَانْشِ .

تَضَعْبٌ سَمُو جَلْشْدِرْمَه .

تَضَعْبٌ صَعُو بَتَلِ اوْلَه ؛
تَضَعْبٌ كُو جَلْشْدِرْمَه .

تَضْفِيَه صَافِي قَيْلَه ؛ تَمِيْر
اَيْجَه .

تَضَلْبٌ قَاتِيْلَا شْمَه ؛ قَاتِي
اَوْلَه .

تَضْمِيْمٌ بَر شِيْ يَأْمَغِي قُوْرْمَه ؛
نَيْتَلْنَه .

تَصْدِيْفٌ كِتَابِ وَ سَاْرَه تَر -
تَصْدِيْفٌ تَيْبِ اَيْتِكْ ؛ يَاسِلَانِ
اَثْرِي صِيْرَه لَاشْدِرْمَه .

تَصْدِيْقَاتِ جَايِلَه اِيْدِلْنِ
وَ صِيْرَا لَانِ بُو يُوْكْ وَ دَغْرَلِي
كِتَابَلِر .

تَصَوُّرٌ بَر شِيْئِي يَأْمَغِي ذَهْنَه
تَصَوُّرٌ صُوْر تَلْنْدِرْمَه ؛ قُوْر -
مه .

تَصَوِيْبٌ طَوْغُرُو وَ مَنَاسِبِ
تَصَوِيْبٌ گُوْرْمَه .

تَضِيْقٌ صِيْقِيْشْدِرْمَه .

تَضِيْقَاتِ صِيْقِيْشْدِرْمَه لِر .

تَضْمِيْرٌ تَمِيْرْلَه مه .

تَعْبِيْرٌ دِيْجَه ، اِسْمِ وَيَرْمَه .

تَعْبِيْرَاتِ عَظْمِيَه بُو يُوْكَاْرَه
تَعْبِيْرَاتِ عَظْمِيَه سُو بَلْنَه -

تَعْبِيْرٌ سِي لَازِمِ اوْلَانِ تَعْبِيْر لِر ؛ بُو -
يُوْلْتَه جِكْ ، حَرْمَتِ وَ رِعَابَتِ
اِيْدَه جِكْ سُو زَلِر .

تَعْدِيْلٌ اوْرْتَه وَ قَرَارِ اَيْجَه ؛
تَعْدِيْلٌ اوْرْتَه حَالَه گَزِيْرْمَه .

تَعْظُمٌ (بَر آدِي) بُو يُوْتَسْكْ
تَعْظُمٌ اِيْچُونِ ؛ كَنْدِيْسْتَه حَر -

مَتِ اوْلُقِ اوْر زَرَه .

تَعْفُوْنٌ عَفْوَنْتِ ، يَعْْنِيْ ؛ بَر شِيْئِكْ
تَعْفُوْنٌ چُوْر و يُوْبِ فَنَّا قُو قُو
صَاحِبَه سِي .

تَعْقِيْبٌ آر دِيْنَه دُو شْمَه ؛
تَعْقِيْبٌ قُو وَا لَامَه ؛ آر دِي
صِيْرَه گِيْتَه .

تَعَالِيٌ عَالِي اوْلَه . يُوْكَسْلَه .

تَعَالِيٌ يُوْكَسْكْ شَانِ پِيْدَا اَيْجَه .

تَعَالِيٌ آسِيْلِ اوْلَه ، اِيْبِيْشِيْكْ
تَعَالِيٌ وَ مَنَاسِبِي اوْلَه .

تَعَالِيٌ عَالِي اوْلَه ؛ يُوْكَسْلَه .

تَعْمِيْقَاتِ عَالِيَه عِلْمَه مَتَمَلُقِ
تَعْمِيْقَاتِ عَالِيَه دَرِيْنِ دُو -

شُوْبْجَه لِر ؛ اَيْجَه مَطَالَعَه لِر ؛
عَلْمِكْ دَرِيْنَه دَالِيْشَلِر .

تَعْبِيْشٌ گِجِيْمْنَه ؛ بَارْنَه .

تَعْبِيْئَاتِ بَر كِيْمَه يَه دَائِمِي
صُوْر تَدَه وَ بَر يِلْنِ
بِيَه جِكْ ، اِيْجَه جِكْ كَمِي شِيْلِر .

تَعْدَالَانِ اَنْشَارِ ؛ وَ جُوْدِي
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر . اِيْجَه جِكَلِر
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .
تَعْدِيَاتِ بَسَلَه بِنِ بَكَلِر .

نفس آله ، يور -
نفس غو تلىق آله .
نور لاندېر مه ، آيد -
نور يىلا تىمه .

نواضع آلپاق گو گىللك
نواضع ايتمه .

نوامت اوله رىق) وىر -
نودىغ مك ، تسليم ايتمه .

نواسع اولمه ؛ گنىش
نوسع قىلمه .

نوسيع واسع قىلمه ؛ گنىشلىتمه .

نوقف ايدىر تعلق ايدىر .
باغلى اولور ؛

نوقى چكىنمه ، صاقىنمه .

نوقير چوق حرمت ايتمه .

نوقيف آلىقويىمه .

نولد طوغىم ، برشىدىن ايلرى
نولد گىلمه ، ميدانه چىقمه .

نوليد طوغورمه ؛ چىقارمه ،
نوليد پىدا ايتمه ، وجوده
گىنيرمه .

نهدىب ايتمه ؛ اىلىشدىرمه .
(خو يلىرى) اصلاح

نهنيز و دواملى صورتده
نهنيز تترمه .

نهنسه حاضر لامه ؛ تدارك ايتمه .

نهنى جاني صىقنىتىلى اولمه ؛
نهنىز نهنان حرصه چىقمه .

نهنرتك ۷۳۶
نهنرىغىنדה تركستان .

ننگ [كاش] قىصبه سنده طو -
نغش . تانارستانى ، گررچىستان

نناطولنىنگ بو يوك قىسمى ،
نهندستانى ، فتوحاتله ضبط ايدمه -

نرك « بو يوك جهان - گىر » نامى
نآمش . نهايت چىن اوزرىنه

نهنجوى اناسنده وفات ائتمىشدر
ن۸۰۶ . علمى و علمانى دىخى

نسودى ، بوسىبدن بولدىغى

عالملىرى ، پاي تىخى اولان [سمرقند]
جلب ايله بر چوق مدر سه لىر
و كىتبخانه لر ياپدىر مشدر .

ث

ثبات قلب متين يوروك قويلگى ،
ثبات قلب متين يوروكايللك .

ثروت عظيمه بو يوك زنگىنىنگ

ثقلت آغىرلىق .

ج

جائز ايشله نىلمه سنده باس
جائز اولمايان ؛ اجرا سنده كناه
اولمايان .

جبارى گىچىن .

جامع جمع ايدىن ، برىره طو
جامع پلايان .

جارجهدار بارالى . (۶۴)

جزائر بحر محيط طيش دىكتر
جزائر بحر محيط اطهرلى .

جرح ياره له مه .

جرم صوچ ، گناه .

جزالت مقال سوزك تاثيرلى
سوزك سىكىنلىگى
اولمه سى .

جزيره ايله قاپلامش قاره .
آطه ، هر طرفى صو

جسد وجود ؛ گروده .

جغرافيا كره ارشك تصو -
جغرافيا پرى ، اونك احوال -

لندن ؛ تقسىماتىدن بحث ايدىن
كتاب .

جهد كتابك بهر پارچه سى ، كه
جهد تكمىل بر كىتاب تشكيل

ايدىر .

حكمدارك تحته كىمه -
جلوس سى . پادشاهك تحته
اوپورما سى .
جلى عيان ؛ آشكار .

جمله باجمله ، هپ ؛ تكمىل

جناب واهب العطايا

احسان و بخش ايدىن الله تعالى
حضر تلىرى .

جناب (بر كىسه سى بو -
جناب يولتىك اچىون دىشىر) -

جناب فاضل كالى چوق
علمى ، فضلى ،
اولان ذات .

جناب علامه چوق بىلكىچ
اولان ذات .

جنابت فصل ممنوع ؛ آغىر
جزاىى موجب ايشلر .

جنرال عسكرى پاشاسى ،
(اچىنى بو يوك ضا -
بطانه دىشىر) .

جنويز وقتيله آورو پواده
بو يوك بر قىراقلق .

جود جو مردلك .

جواب رد قبول اولونما -
جواب دىغى بىان ايدىن
جواب .

حوار باقىن ، باقىن طرف .

جودت قرىحه فكر اچىقلىغى .
طولاشمه ، گىدوب

جولان گىلمه .

جهاننگىر دنياى و يا دنيا نك
جهاننگىر بو يوك قىسمى
ضبط ايدىن حكمدار .

جوهر جلاوت سىگىتىلك
طبيعت اصليه ده كى سىگىتىلك .

جوهر گرانها لى اولان
غايىت دىگر -

مايه اصليه ؛ قىتلى خاصه .

صافلىق؛ صاغلاملىق؛
جِيادَات تىمىزلىك
 اۋايىك اوتە بىرىسىندە
جِيىب آچىچە ، مەندىل ، اوراق
 ۋ. سائەھ ۋە مەنە مەخسەس اولە
 رىق ياپىلان كىسە .

ح

مشهور عرب
حاتم طايى رېئىس ۋە شاعر-
 لار ئىزدەنەر . غايىت جومردە ، يىكىت ،
 شىققىلى ۋە خوش حال بىر ئادەتتى
 كىرم ۋە جومردىكى ، ضرب مىثل
 حەكەمە گىچىشدر .
 ايران شعرا-
حافظ شىرازى سەندىن مشهور
 بىر ئادەت . ھىجرەتلىك ۷۹۲ سنە-
 سەندە ۋەفات تاپتىدۇر .
حارە صىياق .

جان چەكشەك
حَال **اِحْتِضَار** ھالى
 ھامىز . «تور سول»
ھامىزات دىن بىلەن نىباتىك ماى
 بويىسى اوزرىنە دوكونلە ۋە
 ماوى بويىسى قىرغىنى يە تەبىل
 ايدىن ھەر نۇوع اكشى مادە .
ھَسَب جاھ رتبە ۋە مەسند
ھَسَب جاھ سوداسى .

ھِجَاب مەجبۇرىيەت ؛ اوتانمە .
 اوتانمە ۋە
ھِجَاب پەردە سى اوتانمەلىق
 اوزتوسى .

مەلىك ئىسمائىل دىن ئىخىر
ھِجَاز ئىخىر ساھلىنىدە بىر ۋىلا-
 يەتدە ، كە مەككە مەكرەمە ايلە مەدىنە
 مەنورە ئانلىك داخلىنىدە دۇر .
 قان آلە ؛ بەئىز
ھِجَامَت خىستە لىقلىك دۇقى
 ئىچىن قوللىنىدۇ ، ياخۇد سائۇر
 اعضاءدىن بىر پارچە قان چىقىدۇ-
 مە .
 بىر شىئىك ، بويۇكلىقى ،
ھِجْم مەقدارى ؛ قىطمە سى .

عقل ، فەكىر
حَدَات **ذِكَا** كىشىلىكى .
حَدَر چەكىنە ؛ صاقىنە .

حَرَائِت كىشىلىك ، چىقىپلىك .
حَرَازَت سىياقلىق .

حَرَازَت **مُرَكَزِيَّة** بىرلىك
 ۋە اورتەسىندە بولۇنغان سىياقلىق .
حَرَكَت قىلدانمە ؛ يۈرۈ-
 يىش ؛ گىدىش .
حَرَكَت **بَدَنِيَّة** ۋە جۈدى خىر-
 ال اباق قىلدانمە .

عقلىيە طە-
حَرَكَت **عَاقِلَانە** ۋە راتىش .
 ھىسلى ؛ يەنى : چوق
حَسَاس ۋە يا چابوق طويان ؛
 بىر شىئىك نە ۋە يا ئاسىل اولدىغىنى
 قوللانمە قىرق ايدىن .
حَسَب **الْمَجْبُورِيَّة** ۋە بىجىيور
 ئىچىن .

ھەر كىسلە
حَسَن **مُعَاشَرَت** گۈزۈل
 گىچىش .
حَصَاد ۋە قى .
 كىيىن بىچمە ؛ كىيىن

حَصْر **نَظَر** **عَاطِفَت**
 كوز ۋە نامىشى مەرىھت ايدىلەجىك
 بىرە دىكەمە ، دائىما ئىچىمە جىق
 كىيىنە مە .

ھىل . يىلى
حَصْر **دَق** بىر ئىچى
 ن اۋ بىكەر الصدىق
 (رضى الله عنہ)
 «امام على» يە
حَصْرَت **عَلِي** پاقىلە .

ھىلە ھات قىلىپە ايتىدىكى .
 بۇرلىك خوشلاندىغىنى .

ۋە جۈدە ساغلىنى
حَفَظ **صَحَّت** صاقلامە ۋە-
 جۈدلىك صاغلاملىغە باقمە .

قازىمغە مەتەلىق
حَفَرِيَات ايشلار . (۴۶)
حَق **شِمَاس** ھىق طانىيان .

حَكَا **كَلِق** **رُء** آتاج ، طاش ۋە سا-
 اۋىق صەنئەت .
حَكَم قىرار ۋە يىرمە . قىرار
 قىمى .
حَكْمَت **آمِن** ھەكىمەتلى ؛
 بىشقى .

حَكْمَت **حَقِيقِيَّة** **الْكَ** طوغىرۇ
حَكْمَت **حَقِيقِيَّة** ھەكىمەت ؛
 ھەقىقىتىدىن بىھت ايدىن علم .

ھەكىم صاحى اۋ-
حَكْمَدَار لان ؛ يەنى : پادشاھ ،
 ايمپراطور ، قىرال .
حَكْمَدَار **ان زَمَان** ھەكىمدار
 دىلى .

حَكِيم **كامل** تام عقلىي آدم .
حَكْم سورن ؛ ھەكىم
حَكْم **ما** ايدىن .

حَلِيم بۇ مۇشاق طەبىئەتلى .
ھامايە ھەبابت ائجە .
ھەمەد ۋە **شُكْر** شىكر ؛ گۈردىكى
 قارشى شىكر .

ھەمەد ۋە **شُكْر** شىكر ؛ گۈردىكى
 قارشى شىكر .
ھەمەد ۋە **شُكْر** شىكر ؛ گۈردىكى
 قارشى شىكر .

ھەمەد ۋە **شُكْر** شىكر ؛ گۈردىكى
 قارشى شىكر .
ھەمەد ۋە **شُكْر** شىكر ؛ گۈردىكى
 قارشى شىكر .

حَيَات **بَدَنِيَّة** اولان دىرىلىك
حَيْرَان شەيخ .
حَيْرَت شەيخ ؛ شاممە .
حَيَفَاكە يازغۇر اولسون كە

حايان تەكلىپىنى؛ قايتلاشدىغىنى؛
سوز سويلە-
حيوان ناطق بن حيوان.
(انسان)

حيوانات مضره رومئزكو-
چوك حيوانلر . «ميقروب»
تاميله ده معروف و مستعملدر.

خ

خاتم مهر .

خاروق العاده طيشارى .
عادتدن

خار و خاشاك چوپ .
ديكن؛ چور

خالق ايدن ؛ ياردن .
خالق (الله) .

خالق اعظم ديجى (الله)
الڭ بويوك يارا-

خرم سوينچى ، ممنون .

خز نديده مغموم اولمش .
كدر كورمش ؛

خصائص ممدوحه بگه نيله-
لك اوگونيله جك خويلر .
لك خصه

خصائل انسانيه خويلرى .
انسانك

خصائل ممدوحه بگه نيله-
اوگونيله جك خويلر و ابي حاللر .

خطيئات خطالر ؛ ياكلشلىر

خفاف قوندوره ؛ ترك و يا
پوچ گى آياق قابى

ياپوب ساتان .

خفای عباسيه تشكىل ايتش
بغدادده

اولان عباسيه دولتلك خليفه-
لرى .

خلاف بر شيشك ضدى ،
ترسى .

حلاق عالم عالمى ؛ يعنى بو-
دون الله .
تون دنيانى يارا-

خلق سببى تو طبيعت .
ء فنا خوى ؛ كو

خلل بوزوقلق .

خواب اويقو .

خواهر داش .
همشيره ؛ قيز قار-

خير اخلف بر كيمسه اولنجه
يرى طوانه جق

اولان خيرلى كيمسه ؛ اولاد .

د

داخل اولمق گيرمك .

داخل دائرة اطاعت

اطاعت دائره سنه صوقوله ؛
اطاعت آلتنه گيرمه .

دارا عجم شاهلرينك الڭ
مشهورلرندن برى .

دارات بويوكلك ؛ سلطنت .

دار التعلیم علم و فن تعليم
ايدىلن محل ؛

داستان اسمى سويلتمك ؛ يا
يىلىق ؛ ماصال حكمنه گچمك .

داغدار چوق كدرلى .
يورگى ياره لى ؛

دبدبه باطرى .
طنطنيه ؛ گوردولى ؛

در آغوش قوجاقلامه .

درجه عاليا يوكسك مرتبه .
عالى درجه ؛

درکه سفلا درجه .
الڭ آشاغى

درينغ اسيرگه مه .

دست تر يلىسه توديع
برينك تر بيه سىء بر كيمسه نك

النه تسليم ايمه . احاله ايله مه .

دسترش اولمق بر شيشى اله
الى ايريشمك ؛

دسليمه طولاب .
حيله ؛ گيزلى اويونء

دفع تعفن دفع ايمه .
فنا قو قولرى

دلاله ايمك واسطه اولمه .
گوستر مه ؛

دليل حقلى سوز و ساړه .
بر شيشى اثبات ايدن

دليل عال العال الڭ يوكسك
الڭ اعلاء

دليل ؛ بر شيشى باولاق صورتده
اثبات ايدن حقلى سوز و يا ايش .

دوا علاج ؛ چاره .

دو چار اولمق طو تولىق ؛
دوشمك ؛

دو چار اضراب دوشمك ؛
بر شيشك دوشكونى اولمق .

دو چار اضراب دوشمك ؛
صيقنتى چكمه .

دو چار مجازات اولمق
مجازات كورمك ؛ جزا چكمك .

دور اقبال بختيارلىق زمانى .
سعادت وقتى ؛

دور صباوت نلرى ؛ چو-
صبالك زما-

دوگه جى قابله افراغ ايده-
جوقلق و تىلرى .

دوگه جى قابله افراغ ايده-
معد نلرى اربدوب

رک انواع شيلر يابان .

در يارى مملكتلرى ؛ شهزلىرى .

در يانت شيلرى گورتمه .
دينليك ؛ دينه دائر

ديوانخانه بويوك صفه .

دیزمان ایری ؛ قوجامان .

دینج وجودی صاغلام قوتدن
دینج دوشومه مش .

ذ

ذاهب اولمق برظنه گیتمک ؛
لومئق برظنده بو .

ذکی کسکین فکری .

ذلت آلماق .

ذوق سلیم طایدنی طویمق
قوتی ؛ یعنی ؛ ابی شیلرک ،
یاخود بر شیئک ایلگنی درحال
اکتلامق قوتی .

ذوقیاب لذتی ، طایدنی آله .

ذی قیمت قیتلی ؛ دگرلی .

ر

رابطه بند ؛ باغ ؛ یعنی ؛ ایکی
ایپ و سائره .

راعب رغبت ، آرزو ایدن .

راحیه قوقو .

رافت آجیه ؛ اسرگمه ؛
لطف و مرحمت .

رجال بویوک ذاتلر ؛ بویوک
مأمورلر .

رد قبول ایتمه مه ؛ گری
چوری مه ؛ گری دوندو-
رمه .

رکمرک . بر مالدن میری
رُسوم طرفندن آلتان حصه
بهرک .

رَشک آوریجهان بوتون
قیصقا نجلق ویرن .

رَضی الله عنه « الله آدن
لسون » دیمکدر ؛

رُطوبت نم ؛ نملک ؛ یا شلق .

رِعایت خاطر گوزتمه ؛ حر-
مات ایتمه .

رَعْبَت مقبول صایمه ؛ آر-
زو ؛ ایستک .

رَفَاقَت رفیق اولمه ؛ آرقه-
داشلق ایتمه .

رِفَق طبیعت یوموشاقلقی .

رُفقاء رفیقار ؛ آرقه داشلر ؛
یولداشلر .

رَفِیق آرقه داش ؛ یولداش ؛
برلکده بولونان .

رَقَابَت یاریش ؛ یعنی ؛ بری
برینی گچمگه چا-
لیشقی ؛ بری برندن ایلری
گیتمک ؛ یعنی ؛ باشقه سندن
اوستون اولن ادعاسی .

رَقِیب باشقه سنی منع ایله
کندی ایشنه رواج
ویرن ؛ دشمن ؛ مخالف .

رُکعی بر شیئک اک محکم طرفی ؛
تعلل دیره کی .

رَنگَارَنک دورلو دورلو
رنکلور .

رَوَايَت نقل و حکایه ایدلش ؛
یله نن بر شی .

رُوح عالی بویوک روح ؛
یعنی ؛ انسانده

رُوما ایتالیا دولتنک پای
شهر .

رُوما یوز گوسته رن ؛ گو-
رونن .

رَهْبَر طریق سَلامَت
سالمک ؛ قورئیش یولنی گو-

سترن ؛ سلامت قلاووزلر
ایدن .

رَهْبَر مَوْثِقِیَّتِ الدّه ایتمه
یول گوسترن .

رِیَاسَت رئیسک ؛ بر مجلس
باش اولمق .

رِیاض تَدْرِیس غچه لری
(مکتلر) .

رِیاضَت بَدَنِیّه وجودی
طومتق فنی .

رَئِیس باش ؛ بر مجلس
جمعیتک باشی .

ز

زَبِید یمن ولاتی داخلنده
بر قضانک اسمی .

زُجَاجی جام نوعندن اولان
جسملرک حالی .

زُراع اکین اکین ؛ زراعتله
مشغول آدم . چققی ؛
رنجبر .

زُراعت اکینچیلک ؛ تارلا
اکوب بیجمک صنعتی

زُرع تقسم صاچه ؛ دانه اکجه .

زُمام دیزگین .

زُمان سَرْمَا قیش وقتی .

زُمره سوری ؛ طاقیم .

زُمین یر ؛ طوپراق .

زُیّت سوس ؛ دوزن .

س

سَاکِن (یر محلده) اوطوران ؛
(بر برده) طوران .

سَال سنه ؛ ییل .

صیاق او
صو قاینا قتری لہرق پرد
چیقاق صو گوزلری .
حکمای قدمہ یونا
صؤلون نیہ دندر . وضع قابور
اولقلہدہ مشہیردر . (۵۵۹)
(۶۳۸)

سر خوش او لوب
صیزمق عقلی غائب ایدوب
قالمہ .

ض

ضبط نفس طومہ . نفسی
نہ .
ضبط و ربط مہ . یعنی :
اطاعت آلتنہ آلہ .
ضرب اورمہ . دوگمہ .
اوروش : دامارلک
ضربہ آتاسی .
ضرورت جلق .
قلب . یورک طویقو -
ضمیر سی ؛ وجدان حسی .
ضمیمہ ماموریت او زرنہ
بر ماموریت دہا آر تیرمہ .
ضیافت دعوت ایدہ رک یمک
ویروب اکرام ایتمک .

ط

طالب ایستہ بن .
طائفہ بر طاقم آدم . گمیدہ
چالیشان عملہ .
یورکہ بردن برہ گلن
بر نوع نزول . « سکتہ
قلب » ، « مفلوج » و « ایجہ »
دخی دینیر . (۷۲)
طبعاً طبیعتجہ . طبیعتندہ
اولہرق .

شیخ الاسلامق شرعیہ
اسلامیہ ننگ الہ باش مأمورلنی .
انگلیز لیرا سننگ
شیلین یگر میدہ بر پائی در ، کہ
بزده ۶ غروش دگر ندہ در .

ص

صالح ای ، یارار ، یاقیشیر .
صحت ذہنیہ ذہن صاغلنی .
صحت وجود غلنی . وجود صا -
اولونان بحث ، لاقیر
صدن دننگ صیرا سی .
صدق طوغرولق . یورک
طوغرولنی .
صراحتہ آچیقندن آچیغہ ،
لہرق . آشکار و بللی او
صعود یوقاری چیقمہ .
صغر سنلر ندن یاشلر ندہ .
گوزل خوی .
صفت جمیلہ ای حال .
صفوت صافیلک . تمیزلک .
صفوت قلب لگی .
یورک تمیز .

صناع عادیه عادی صنعتلر .
صناع نفیسہ زل صنعتلر .
(موسیقی ، رساملق ، نقاشلق ،
حکا کلق ، معماریلق ، ہیکلترہ -
شلق) .
طبیعی اولمایان . یعنی :
صنعی انسانلر طرفندن
صنعت ایلہ یاپیلش اولان .
طیشاریدن
صورت ظاہرہ گورونیش .
نظاملی .
صورت منتظمہ صیرالی .
یولندہ .

گون طوغو
شرق جنوبی می ایلہ جنوب
طرفلرنک آرہ سندہ کی پر لر .
شنک ؛ خوشلق ؛
شطارت شن آدمک حالی .
غایت بلیغانہ و صنعتلی
شعر اولہرق سوویلہ نن و
یازیلان وزنلی و قافیہلی سوز .
شعشعہ فرؤ اقبال و اقبال
یاراقلنی .

شفاق ایچندن اشیق گچن
شفاق جسک حالی ؛ شفاقلی
جسملرہ یاقلدنہدیہ دیگر طرف -
قندہ کی شیلر کورولور . جامہ
یو نوعدندر .
شقت مادر والدہ آجیہ سی
شفتلی . یورہگی مر -
شفیق حمتلی اولان . برکیسہ -
ننگ حالنہ آجیبان .
صاغ طرفنی ؛ گوئشہ
شمال طوغرو دوندیرن بر
کیسہ ننگ اوگنہ گلن طرف .
شوق آرزو . ایستک . غیرت .
شوکت اسلام پادشاہلرنہ
مخصوص قدرت و
هیبت .
شہامت و بویو کاک .
قولیلک . یگینتک /
شہرت اعتبار . یعنی : بر
شیدہ ای اسم قازانمہ .
شہر لشعار شہرتلی . ای
شہر لشعار اسم قازانمش
اولان .
شہر تیاب شہرت بولمش ؛
ای اسم قازانمش
اولان .
اسکی زماندہ بو -
شہر قلنیم لوانان شہر .
مملکت .
شہوات نفسانیہ او بیغونسیز
شہوات نفسانیہ آرزولر .
ایران دولتی بمالکنندن
شیراز مشہور بر شہر در .

اکثر یا یاغور
عَلَامِ سَمَا وقتندہ جو کوئدہ
یای شکلندہ ویدی نوع رنگی
حاوی اولہرق گورونن علامت
عَلَتِ عَمَّا کورلک .

عَلِلَ سَارِهَ باشقہ علتہ ؛
عَلَمَ «علم» کجی (عالم) ؛
عَلَمَ بیلگیجی آدملر .

عَلَمَی زَمَانِ لَمَرِ بیلگیجیاری
عَلَمَ تَشْرِیحِ نَرَاکَ بذلری .
انسان و حیوا -

اعضالری کسیلوب بونارک
طبیعی قسملره آریلما سنندن و
کذلک نباتاتک قسملره آریلما
هر طرفلرینی تدقیق ایتمکدن
بعث ایدن علم .

عَلَمَ کیرلی ؛ قاپالی اولما یه -
عَلَمَ رِقِ آچیقندن آچیغه .
تعیینات ؛ یعنی ؛ بر
عَلُوفَه کیمسه یه ات ، اتمک و
امثالی باغلامش ما کولات .

دورلو دورلو
عِلْمٌ مَمْنُوعَةٌ علملر .
عِلْمٌ تَقْلِیْهِ وَ عَقْلِیْهِ کتیب
علموم تقلیه و عقلیه الهیه ؛
دن و انسانک کندی عقلیلہ
اوغرہ ییلن علملر .

علموم و فنون شتاناک
هر دورلو علم و فنارک (۷۸)
علی «امام علی» یه باقیله .

عَلَى الْأَكْمَرِ اوزر
عَلَى الدَّوَامِ دواملی اولورق ؛
دائمی صورتده ؛

عَلَى السَّوِيَّةِ بر دوزی یه .
هر حال اوزره
عَلَى كُلِّ حَالٍ یعنی ؛ اولدیفنی
قدر .

عَمْرٌ بَشَرٌ انسانیک عمری ؛
بشمر یا شامه سی .

عَدَمٌ ثَبَاتِ ایشی دواملی
صورتده یا پامه .
عَرَضٌ بیان ایله مک .

عَرَضٌ گو سترمک . (۵۴)
عَرَضٌ گنیشلک (۱۱۱)

عَرَضٌ مَرَامِ ایشی آملاتق .
عَرَضٌ مَرَامِ دَیْبَه جگنی دیمک .
بیلگیجیگنه ؛ معلو
عَرَفَانَه ماتنه .
بیلله . آکلماه . وا -

عَرَفَانِ قَفِ اوله .
عَرُوقٌ حَسَدٌ قیصقا تاجلق
دامارلری .

عِرَّتٌ اِعْتِبَارٌ ؛ قییت ؛ دگر .
عِرَّتٌ نَفْسٌ کندی سومه ؛
عِرَّتٌ نَفْسٌ کندی قیمتی بیلله
مأموریتدن ، مسندن
عِزَلٌ چیقارمه .

عِشْرَتٌ رَاقِی ، شَرَابِ گبی
انسانی سرخوش ایدن
شیلر ؛ ایچگی .

عِطَائَتٌ تَبَلُّکٌ ؛ بوش طورمه .
عِطَائِیَا عَطِیَه لر ؛ ویرگیلر ؛
بخشیشلر .

عِطَیَّه بَخْشِیْشِ ؛ ویرگی ؛ احسان .
عِظْمَتٌ بویوکلک .

عِظْمَتٌ کَمَالٌ کلمگی
کاملک بویو -
عِظْمٌ بویوک .

عِقْلًا عَقْلِ ایلله ؛ عقل اقتضا -
سپله ؛ عقله او یغون
کلمه سی ایچون .
عُقُولٌ مِیْسَه اولوعقللر ؛ ضایع
اولمش عقللر .

عِلَلٌ علت . خسته لوق . (۹۵)
عَلَمَه زیاده عالم ؛ چوق ییلن .

یایمه اولما یوب کند -
طبیعی یلکنندن اولان . (۵۹)
طَرِیقٌ تِجَارَتِ ایش یولی .
طعام اطعمه ؛ آش . مک .

طِفْلٌ عَالِمٌ فِطْرَتٌ طوغوشی ،
طبیعی یو -
کسک اولان چوجوق .
طِفْیَلِی دعوئسز ضیافتلره
گیتیکله ، طالق -
ووقلقده شهرت بولان .
طَنْطَنَه شمشعه . دبدبه . یار -
طَنْطَنَه لاقلق .

طَوَّلٌ اوزونلوق . بوی . (۱۱۱)

ظ

ظَاهِرٌ گورونن . بللی اولان .

ع

عَارِضٌ صوگره دن
پیدا اوله . میدانه
کلمه . (۳۲)

عَارِضَه خسته لوق کبی . گدر
گبی صوگره دن کلمه
حال . ظهور ایدن صیقنتی .

عَازِلِی اوتانغان .
عَاشِقٌ بَرِی وَ یا بر شئی
عَاشِقٌ زیاده سپله سون .

عَالَمٌ کَاشَات . جهان . بر .
عَالَمٌ کَوک وَ بوتون موجودات .
عَالَمٌ اَمَوَاتِ اولولور عالمی ؛
عَالَمٌ اَمَوَاتِ اولولورک دنیا
سی ؛ آخرت .

عَالَمٌ اِنْسَانِیَّتِ انسانیت عالمی ؛
عَالَمٌ اِنْسَانِیَّتِ انسانیت دنیا ؛
سی ؛ یعنی ؛ بوتون انسانلر .
عَبُوْدِیَّتٌ قوللق . کوچوکدن
بویوگمه اولان خدمت .

عِجْزٌ اقتدارسز . ضعیف .

عِنَايَتِ اللّٰهِ عِنَايَتِي
 لِقَبْ؛ یعنی: برکیمسہ؛
 عنوان نك اصل اسمندن
 صورتہ قونیلان اسم .

عنوان موجب المفضرہ
 اوگوتمگہ سبب اولان شهرت،
 لقب .

عَوَدَتْ گیری دونمک .
 عهد وقت .

عهد خلافت (۹۱)
 عهدہ سلہ اوزرینہ .

عیال او خلقی؛ چولوق
 چوجوق .
 عین الیقن طوغرولغی شبہہ-
 سنہ اولہ .

غ

غرابدن معدود جق شیر
 دن عد ایتمہ (۷۹)

غَاوَتْ عقل قالینلغی .
 غرابدن معدود جق شیر
 دن عد ایتمہ (۷۹)
 غرابدن معدود جق شیر
 دن عد ایتمہ (۷۹)
 غرابدن معدود جق شیر
 دن عد ایتمہ (۷۹)

ایشیدیلہ مش حال ؛
 عراب کورولمہ دیک وقعہ .
 (۷۹)

عرب جنوبی طرفنک آراسی
 فنا نیت ؛ گیزی
 غرض خصوصت ؛ بدخواہ
 مقصد . (۳۲)

غَلَبَهُ آلت ایتمہ . یکنمہ .
 قاینامہ . جوشمہ .
 غلیان (۱۱۷)

غَلِظْ قَالین . قبا .
 غنا اکتفا . کفایت . لازم
 اولنہ جقدن زیادہ ایستہ-
 مہ مہ . (۹۷)

غَمُودَه اویقویہ طالمش .
 غنی زنگین .

غیاباً برکیمسہ نك آرقہ سندن،
 یعنی برکیمسہ حاضرده
 اولمادیغی و میدانده بولونمادیغی
 حالده .

غیر شفاف اولمایان ؛
 غیر شفاف برشیشک، برطر-
 قندن باقیلدقده اوتہ طرفی
 گورنمہ بن . مثلاً: آغاج،
 تحتہ ، طاش ، دمیر .

غیر مستقیل اولمایان . ایشنہ،
 اداره سنہ باشقہ سی قاریشیر
 اولان .

ف

فایزقہ مابکینہ واسطہ سیلہ
 کلیتلی شیرل یاپیلان عمل .
 فضیلت صاحبی ؛
 فاضل حسن اخلاق و حسن-
 تیلہ متف .

فِئَاةٌ بردنبرہ .

فحوا سنجه دییشنجه .
 فداکاراق طیشاری وحددن
 آشیری اییلک .

فدای عمر جانی ویرمک .
 جان اسیرگہ مک،
 (۶۲)

دنجه یا بلما سی بورج
 فرائض اولان شیر ؛ جناب

حَقَّكَ قطعی امرلری .
 درت بچق غروشدن
 فرائق زیادہ جه قیمتی اولان
 فرانسز پارہ سی .

فِرْوخت صاتمہ . صاتش .
 باغیروب چاغیرمہ ؛
 فریاد آغلاہ آغلاہ باغیرمہ .
 تک اولان، امثالسز بو-
 قرید لونان

فَصْلُ برینی ذم ایتمہ .
 فضائل انسانہ
 لان بویوک ایسلکر .

فضاحت عیب . وزالت .

فضله؛ آرتیق اولان
 فضلات (شیرل) . (۷۱)
 فطانت عالمپسندانہ کسک
 بکنہ جکی صورتده ذهن آچیقلمغی

فطره طوغش . یارادیش
 ذہنی آچیق ؛ اویاتیق ؛
 فطین ذکی . (۹۱)

فغان چوق چالیشان . هج
 طورمایوب ایش گورن .

باغیروب چاغیرمہ .
 فغان آغلابوب صیرلامہ .
 فکرك آلما-
 فکرك سفلیسی قلغی ، باباغی
 فکربلیک،

معمارلق فنی ؛
 فن معماری یعنی: او، دکان
 و سائرہ گبی یابی یاپماسی
 اوگرہ تن فن .

چالغی چلمہ ؛
 فن موسیقی نوطہ یازمہ
 و اصولنجہ مقاملی شیرل اوقومہ
 فنی .

فوت اولوق اولہ .

شاشیلہ جق ودر-
 فوق العاده جه دن زیادہ اولان .

فَوْقَ الْمَأْمُولِ مأمولدن زیا۔
اولوناندن فضلا۔
فَهْمٌ آخِلَائِشِ . ادراك . ذکا

فِئْتَاغُورِ وَ حَسَابِشْنَا سَارِنْدِ .
اسکی یونان حکما
فِرْدَرُ ؛ ضرب جدولنک موجدیدر۔
میلاددن ۸۲۴ سنه قدر اول
وفات ایتشدر .

فَيْلسُوفٌ «علی سون»
فِئلسُوفِ معناسنه اولوب
عقللی، اوقومش ذاتلرک الک
تجر بهلی واک ذکاو تلیسنه دینیر۔

ق

قَائِمٌ (برشیٹک ، برکیسنه نک)
قَائِمِ رِیْ طُوْتَانِ ؛
قَائِمِه کاغد پاره .

قَاضِي الْقَضَاءِ قَاضِيْلَرِكْ قَا -
قَاضِي الْقَضَاءِ ضیسی ؛ یعنی :
باش قاضی .

قَاعِدَةٌ عومی قاعده ؛ بر
قَاعِدَةٍ كَلْبِيَه مَادَه نك ؛ هر طرفته
تطبيق اولونه بیلان قاعده .

قَالَاصٌ جسیم آفاج کونکندن
چیقاریلان کرسته ،
که دوزت بش سانتیمتروقا -
لینلغنده کسیلهرک میدانه کتیر -
یلن اوزون تخته . (۴۶)

قَانُونُ «قوانین» کله سینه
قَانُونِ مِرَاجِعْتِ اولنه (۳۲)
اولدورمه ؛ هلاک ائتمه .
قَتْلُ (۴۳)

قَحْطٌ وَ غَلَا ویا سائر بیته -
جک شی بولونمامه ؛ یاخودپک
آز بولونمه .

قَهْدَمَه بِاصَامِنِي ، درجه .
قَهْدَرْدَانِ قِیْمَتِ بیلن .

اسکی ؛ یعنی : چوق اسکی
قَدِیْمٌ وَ قَدْتَدَنْ قَالَان .

قَرَانُ کلام قدیم . جناب
قَرَانِ کَرِیْمِ حَقِ طَرْفَنْدِن
حضرت محمد (علیه السلام)
حضرت لرینه نازل اولان کتاب
مقدسک اسمی .

قَرِیْبَةٌ یاقینلق .

قَرْنًا یانلرنده بولونان ذاتلر .

قَرِیْحَه شِعْرِيَه شاعر سوبله به
شعریه شِعْرِيَه بیلمک ایچون
انسانده اولان قوت ، قدرت .

قِسْمٌ اَعْظَمٌ (بر شیٹک)
بویوک پایی .

قِطْعَاتٌ حَمْسَه پارچه سی .
: «آروپا»، «آسیا»، «آفریقا»
«آمریقا» و «آوسترالیا» دینیر .

قُلُوبٌ وَ اِهْيَه یورک بوشلنی .

قَطْعٌ اَمِیدِ امیدنی کسمه ؛
قَطْعِ اَمِیدِ آرتیق اومامه .

قَوَامٌ آقچی بر شیٹک قویولوق
درجه سی ؛ بر حالک لا -
زملی و تام زمانی .

قَوَانِیْنِ قانونلر ؛ نظاملر .
بر عملکتی اداره ایتمگه

مخصوص اولهرق یا بیلان اصوللر
کرم اولان قوم ؛
قوم کَرَامِ یعنی : الکی صو -
یدن ایلری گلن انسان قسمی .

عربلرک اصزادکانه دینیر .

اليوم خدانو دنگار
قوم قلعه و لایتنک غرب
طرفنده جزایر بحر سفید دنگری
ساحلنده قلعه سلطانیه به یاقین
بر برجدر .

قُوَّةٌ حَافِظَه برشیٹی عقلمه
قُوَّةٌ حَافِظَه طووته بیلمک

ایچون انسانک (دماغننه)
بیتنده بولونان قوت .

قُوَّةٌ ذَاتِیْقَه لذتی طویان قوت

قُوَّةٌ مُدْبِرَةٌ ای بی کورتودن ،
قُوَّةٌ مُدْبِرَةٌ طوغروبی اکریدن
فرق ایدن قوت .

قُوَّةٌ زِهْنِيَه ذهنده برشیٹی
قُوَّةٌ زِهْنِيَه آخلامق و صا -
قلامق ایچون اولان قوت .

قُوَّةٌ شَامَه برشیٹک قوقوسی
قُوَّةٌ شَامَه آلان قوت .

قُوَّةٌ مُغْدِيَه بسله بیچی قوت .

قُوَّةٌ مُفَكِّرَه برشیٹی دو -
قُوَّةٌ مُفَكِّرَه شونه بیلمک
ایچون انسانک دماغننه ، یعنی
بیتنده اولان قوت .

قَوِيًّا حَكْمٌ برایشک اولهجنی
ایتمه ؛ بر ایش حقنده «مطلقا

اولمشدر» . و یا «مطلقا اوله
جقدر» دینه اصرار ایلمه .

قِيٌّ قوصمه .

قِيَامٌ قالمق . قالمق . قالمق .

قِيَادٌ اولنجیه به دک .
قِيَادِ حَيَاتِ یاشادقیجه . صاغ
اولدقیجه .

قَبْرَاطٌ الماسلری طارتمق ایچون
قَبْرَاطِ قَوْلَلَانِ ایلان اولچی
۱۶ قیراطه بر درهم ایدر .
بر قیراطه ۲۰ سانتیگرام قدردر .

ک

کَانَ بولونان ؛ وار اولان .
کَانَ موجود .

کُتُبْخَانَه دنیاکتبخانه
کُتُبْخَانَه جِهَانِ نه سی .

کُتُبْخَانَه ذِي حَيَاتِ
آیاقلی کتبخانه ؛ جانلی کتبخانه .

کَتْحَدًا کهبیا .

کَثْرَتٌ چوقلق ؛ بولوق .

کرم ایلیک، عنایت .

کریم کرملی؛ ایلیک ایدن .

کسب قازانمه . ایدیخه .

کسب (کندی سعی وغیر- کسب تیله) قازان (۸۳) .

کسب صلابت پکلمشه ، قاتیلاشمه .

کسب عافیت وجود صاعقلی الده ایته .

کسب کالات علملر، تربیله ر و انسانلیک-

مل ایده جک شیلر قازانمه .

کسب وقوف زانمه؛ بیلگی وقوف قا-

صاحبی اوله .

کسری ایران شاهلردن نو-

در؛ صوشره دن عربلر بیننده بوتون عجم شاهلرینه اطلاق

اولونمشدر . «کسری»؛ «خسرو»ک عربجه سی اولدیغی

قاموسده محرردر . هر حالده ایران شاهلردن بریدر .

کشاذ (ایتمک)؛ آچق .

کشف بیلغیه ن بر شدی و یا عملی بولوب میدانه

چیقارمق .

کشفیات بولونوب میدانه چیقاریلان؛ شیلر

کلال و ملال شیدن ییقینلق اوصانج؛ بر

کالات مکاتبه قازانمش، ایدینلش

کاملکلر .

کمال احتشام بویوک سلطنت الای .

کمال حد لله غایت طارغین بر صورتده . پک

کمال سرعت پک چاپوقلق .

کمال رغبتله بویوک آرزو ایله .

کینه باه، آناه، اولاد اسملردن بریله برکیمسه نک تسمیه

اولونماسی . مثلاً: «ابویکر» و «ابن خلدون» گبی .

کولچه بویوک پارچه .

کیفیت هضم همگی سیندیرمک ایشی .

کدریل اسکی یونان شاعرلر ندن بری .

کهنه اسکی .

کهنوزاره بشیک .

گی

گشت و گداز گزوب طو- لاشمه .

گوج پتکی اویسه مش بال آ آری

گلدسته معارف گلدمتی گبی سچیلمش و

طوبلانمش معرفتله، علملر .

ل

لذیذ لذتلی، طاتلی .

لطافت طعام خوش یمک .

لطیف المزاج گوزل طبیعتلی، گوزل خوبلی .

لطیفه گو گولدوریجی لطیف و گولدوریجی

لطیفه پرداز رق پرداخلی اوله- سوزلر ایدن . کوزل، پارلاق

اوله رق کولدوریجی صحبت ایله- ین .

لقا یوز .

لمس طوقونمه (۷۲)

لوازم لازم اولان شیلر .

لوی (اون دوردنجی لوی- یه باقیله) .

لیف خرما آغاجی قابوغندن حا- صل اولان تل تل نسته .

لیمان گمیلرک دژنر ده باریند قلمری محافظه لی یر .

لینت ملایمت . یوموشاقلق .

م

مأثر مشکوره شکره سبب اولمش اثرلر،

ایشلر .

ماده سیاله صوگبی آقچی ماده؛ آقچی شی .

ماده مغذیه بسله ییجی ماه ، قوت و بریبیجی شی .

مال و منال مال؛ ملک .

مأکولات بینه جک شیلر . یییه جکلر .

مانعه ملکینه اولان حال؛ میلکجه انگیل اولان شی .

ماهر تلی؛ استاد؛ بجزر- ماهر یکلکی؛ اوسته .

مباحثه بحث . بر شی حقننده سویلشمه .

مبادله تبدیل ایتمه . دگیشد- یرمه .

مبالغه بر شیئی حددن زیاده بویولتوب سویله مه .

مماثر کدرلی . یورگنده آجی طومیش اولان .

متبحیرین فضلایه علم و فضلایه .

مذکرگی درین وگنیش اولانلر؛ یعنی؛ غایت چوق بیلگیسی

اولال ذاتلر .

مخبر کلمتش . طاش مخبر کسيلمش .

مخمس تحسس ایدن . حسلی . طویغوسی اولان .

مخلوق
اخلاقش، يعنى: بر
خوى ايله خويلاشمش
اولان .

مخلى
طونامش، سوسلمش .

متدين
دينى، دين صاحبي .

متر
بر بو چوق اندازه بو-
متر وينده فرانسز اولچوسى .

متشكى
شكاييت ايدن . دعوا
ايله ين .

متصف
بر صفتله صفتلانمش .
متصف كندليسنده بر حال
و صفت بولونان .

متصل
بر دوزى يه (۷۴) ||
ببتيشك .

مضرر
ضرره اوغرامش،
مضرر ضررگورمش اولان

متعاقب
تعاقب ايدن، يعنى:
متعاقب سوگره دن گلن .
(بر شيك) آردينجه گلن .

معدن
چوق؛ عددى چوق .

مقدمين
اسكى آدم، اسكى
مقدمين زمان انسانلرى .

مماريا
سوركلنى . آردى آرا-
سى كسييله يه رك .

ممدن
هرجهتهله تربيه لى حالده
ممدن بولونان . معلوماتلى
كيسه؛ لسان كامل .

مناسب
بر برينه مناسب؛
مناسب بر برينه اويغون .

ممنع
نقرت ايدن؛ بر كيسه-
ممنع نك يوزيني گورمك
ايسته مين .

مواضع
الچاق گوكللى؛
مواضع كبر سز .

موقوف
توقف ايدن؛ يعنى:
موقوف بر شيك اولماسى،
ديگر بر شيك بولونماسنه
عتاج اولان .

مشاهه
ادرار قابى، سيديك قا-
مشاهه وغي .

مجالسه
بر بريله او طور رب
سويلشمه .

مجبول
طوغوشنده، يارا-
ديليشنده وار اولان .

مجتنب
اجتناب ايدن؛ احتراز
ايله ين؛ چكربن .

مجدداً
يكنيدن .

مجرم
بويوك قباحتى؛ آغير
صوچلى .

مجلس
فائده گو-
مجلس استفاده ريله جك
جمعيت .

مجلس مصاحبت
صحبت
سويلشمك يرى .

مجهول
بللى اولمايان .

محاذير
محدوذر؛ چكينييله-
محاذير جك شيلر؛ صاقينييله
جق حاللر .

مخارب
مخاربه ايدن؛ بر بريله
مخارب غوغا ايله ين (دولت) .

محاسن
حسنه؛ گوزل؛ جميل .

مخاطب
اطرافى احاطه ايديش؛
مخاطب هر طرفى قابلاشمش اولان .

محافظه
قورومه؛ صاقلامه،
محافظه وقايه، صيانت .

محب
محبى اولان؛ سوگيسى
محب اولان؛ دوست .

محبوب
عمومك سو-
محبوب عمومى گيلىسى؛
هر كسه سوگيلى اولان .

محبوب
«سو ديگم»، «سوگيلى
محبوب دوستم» معناسنه در .

مخزون
حزنلى؛ كدرلى؛ گو-
مخزون شكلى قيرلمش اولان .

محسن
احسان ايدن، ايلك
محسن ايله ين .

مخصولات
طوبر-
مخصولات ارضيه اقدن
چيقان محصولار .

محقق
حقلى اولان

مخمت و مشقت
صيقينتىلر
مخمت و مشقت و اذيتلر .

مخيط
احاطه ايدن؛ اطرافى
مخيط آلان، هر طرفى چويرن؛

مخاطب
(كنديسنه) سوز
مخاطب سويله ين، توجيه كلام
ايديلن (۷۴)

مخاطبه
بر برينه خطاب ايله
سوز سويله مه

مخترعات
اختراع اولمش
مخترعات يعنى: هيچ يوق
ايكن ايجاد اولونان شيلر

مخلصم
خالصم؛ «خالص دوستم»
مخلصم معناسنده در .

مخل
صحته خلل گتيرن؛
مخل صحت صاعغنى بوزان

مرااتب
بو يوك مرتبه
مرااتب عاليه لر؛ يوكسك
درجه لر .

مرازت
آجيلق .

مربى
تعظيم و تربيه ايدن؛
مربى خواجه .

مربى
تربيه ايدن
مربى محترم حرمتلى ذات .

مرصع
المناس، اينجوگي
مرصع مجوهراته مزين بو-
لونان شى .

مرقات
مرديون؛ ايلريه مگه
مرقات و يوكسك مگه واسطه
اولان آلت .

مرکز كالات
تعليم و تربيه
مرکز كالات محللر يشك
باشليجه يرلرى .

مرکوز
ركنز اولونمش؛
مرکوز ديكيلمش .

مروّت
انسانيت .

مروى
نقل ايديلن؛ روايت
مروى اولونان .

مزمایى
ذهن قوتى؛
مزمایى ذهنيه فكرك ايلرى
و اوستون ارتلىسى .

از دیاد بولمش. یعنی :
مزداد زیاده لشمش ، آرمش
اولان .

مزیات برگزیده مزیتر ؛
اوستونلکدر .

مزیت لردن دها ایی حالده
اولوق .

طوقومه ؛ دگمه واقع
مس اولمه .

بشیر ، یعنی : ایی
مژده جی بز خیر ویرن ، سو-
ینیه جک بز خبر کتیرن .

دریده ؛ گوزه گو-
مسامات رومز صورتده بو-
لونان دلیکر .

استئنا اولوش .
مسنما سچیلمش ؛ آریلمش .

استحقاق اولان ؛ یعنی :
مسیح بز شیخه لایق اولان
و حق بولونان .

استراحتلی . راحت
مستراح اولان .

کندیسیله استشاره
مستشار اولونان ذات ، یعنی :
کندیسنه برشی دانیشیلان کیسه

نعمت ایچنده
مستعرق انعام غرق اولمش ،
(برندن) چوق اییلکدر گورمش
اولان . اییلک ایچنده بوغولان .

استقلال اوزره .
مستقلا یعنی : باشقه سی
قاریشمق سزین باشی باشنه اداره
اولونه رق .

استناد ایدن ؛ متعلق
مستند اولان .

ستر اولوش ؛ یعنی :
مستور گیرلی ، قاپالی و اور-
تولی اولان .

مستلی ، سرورلی .
مستور سوینجلی اولان .
سعادتلی یعنی : هر
مبعود وجه ایله ایی حالده
بولوش اولان .

بر کیسه نک
مستقطرأس طوغد یعنی بر .

اوطور یله جق محل .
مسنکن او و دکان گبی طوره-
جق بر .

گیدیش ؛ (بر شیده)
مسسک طوتیلان یول .

اگری یول .
مسسک سقیم او یغوسز حال .

سیران ایده جک ، گزوب
مسسره اچملنه جک عمارت .

علمه دائر و آشا
مسسله علمیه متعلق مسسله .

بر شیدن طولانی
مسسولیت جواب و بر مگه
مجبور اولوق .

مشابه بگزر ؛ مماثل .
اولجه اسمی سولنش ،
مشار الیه بیان اولوش او-
لان (بویوک ذات حقنده) .

پارماقله گوسته .
مشار بالبنان ریلن ؛ (کیسه)
مشهور اولان (ذات) .

ذیانک اذ
مشاهیر عالم مشهور آدمری
مشرک جنوی . اخلاق . طبیعت

ایچیلن و یا ایچیله-
مشروبات جک شیر .

شرعه موافق او-
مشروع لان ؛ حقلی بولونان ،
خوی . اخلاق ؛ طور
مشوار و حرکت .

تصادف ایدن .
مصادف راست گلن .

آفریقانک شمال شر .
مصر قیسنده آق دئز و بحر
احر سواحلنده بر مملکت .

بر برینه خوش و تحف
مطایبه سایلر سویله مک .
طهارتلمش ؛ یعنی :
مطهره پاکلامش ، تمیزلمش
اولان (۳۴)
خرستیانلرک
معابد نصارا عبادتجانهرلی .

علم و معرفت
معار فویان آرایانلر ؛ علم
ایستینلر .

بر برنی طایفه ؛
معارفه بیلدیشمه (۶۸) .

خالق ایله برلکده
معاشرت یاشایوب خوش
چکیمنه .

معاونت یاردیم .
معاونت تقدیه لان یاردیم .

گوزدن گچیر مک .
معاینه عادتلی . عادت اید .

معدادی بندیکلی .
معدوری اولان ؛ حقلی
معدور سببی بولونان .

اعتماده شایان اولان
معمد امین و ایثابیلیر کیسه .

مهم ، قیتلی هما ؛
معنایها یوکسک دگرلی .

تشکر ایده رک .
مع التشکر تشکر ایده رک .

عطف ایدیش .
معطوف مائل ؛ (بر طرفه)
طوغرو دوتمش .

مختصر معلو-
معلومات جمله مات ؛ قیصه
قیصه اوله رق بیلدیرمه لر .

معمارلغه متعلق ؛
معماری یعنی : ابنیه قلفه-
لغنه دائر . (۵۶)

شن اولان ؛ خراب
معمور اولمایان .

گورو نور اولمایوب
معنوی جانه عائد اولمه . (۳۳)

اعانه ایدیجی . یار-
معین دیجی .
مع مافیه بونکله برابر .
فخر . افتخار ؛ او-
مفخرت محومه .
اولجه موجود ایکن
مفقود سوگره دن یوق
اولان .

بريشي ويا برکيسه بي
مقصود غايت سور اولان .
مقطور فطردن ؛ يعنى :
مقطور طبيعتدن ، طوغوشدن
اولان (۸۲) .
مقام خلافت خليفه لك
شاهلق تختي .
مقتدر قادر اولان ، بريشي
يا به بيلن .
مقدم داملى . يعنى ايشده
مقدم دوام ، اثبات ، عيرت
ايدن (۱۱) .
مقدمات علوم ايلك اول
علمر ، شيلر .
مقر حكومت بر حكومتگ
قرار ايتديكي
عمل ؛ يعنى : طور ديغي ، بو-
لوندیغى ير .
مقيم ياتاقده قالان .
مكافات بر يستانگ يايديغى ابي
بر شيشه و بر خدمته
قارشيلق ويريله سي بلكه نيلىن
احسان .
مكتسبات جديده يگي قا-
والده ايدلن شيلر .
مكرر تکرار ، ينه ؛ دفعه .
مکنوز خزينه لنش ؛ خزينه
يه قونمش .
ملاطفه بر يره لطيفه اتمک ؛
سوزله شقا لاشمق .
ملا اوصانچ ؛ بر شيدن
بيققينلىق گلمه .
ملبوسات روبا ؛ اثواب ؛
گييله جك شيلر .
ملاحظه اولونان ؛
ملاحظه يعنى ؛ فکره گلن ؛
دوشونيلن .
محقق الحاق اولونمش ؛ بر
شيشه قاتيش و يا

بیتیش اولان .
ملکات بر مملکتسه الحاق
اولونان ؛ يعنى ؛ بر
مملکت بر لشوب برلکده اداره
اولونان عملر .
ملك پادشاه ؛ حکمدار .
ملك بر دولتگ ملكي ؛
بر دولتگ اولکسه سي .
ملوک ايرانيه عجم شاهلری .
مملکات اقتدار ؛ هنر ؛ ممر-
فت .
مملکيه دولتگ ممسکجه اداره
ايده جک ايشلری .
عسکری ، علمى اولادن غيرى
ايشلر
ملول ملال گلمش ؛ برشيدن
اوصانمش ، بيقمش
اولان .
مماثل مشابه . بجزه ين .
ممالک مفتوحه فتح اولونمش
ايدلش مملکتلر .
ممتاز حيوانات حيوانلرگ
امتياز ليسي ؛
يعنى : ائگ شرف نيسي اولان
(انسان) .
متمد امتداد ايدن ؛ اوزايان .
مکاله ايرديريلش ، کالى
مکمل بولمش ، تکميل او-
لونمش .
مملو طولو ؛ ايچى طوب طو-
لو لو اولان .
مناصفه نصف نصفه . يارى
مناصفه يارى يه بولونمه .
منافع صندوق صندوق ؛
کار ايچون تاسيس ايديلن
صندوق .
محل ظهور ، بر شيشه
منبعي چقديغي ير .
منظم نظاملى ؛ يعنى ؛ صره-
سنده ؛ بولنده ياپيامش
اولان .

مستدر مرتبه لر ؛
مترتير رتبه ومنصبلر .
منسوب نسيبندم ؛ يعنى ؛ «بر
منسوب عائله ويا بر اداره
اقراندنم» ديمکدر .
مشاهير عالمر نشئت ايدن
مشاهير علملر ؛ ييلگيچ
آدملر چيقان ير . (مکتب)
منصب وزارت منصب ؛
وزيرلک رتبه سي ؛ بويوک
پاشالق .
منفعت شخصيه يالکتر کندی
شخصيه نغسه عائد
فائده .
منفور نفرت ايديلش ؛
منوال طرز ؛ يول ؛ اصول .
محتاج هدايت ايچون بو-
يوک يول ؛ طوغورلغه عائد جاده .
مواصلت واصل اولق ؛ بر
يره وارمق .
موت اولوم .
مؤتلف بختيار ، مسعود .
مؤثر تأثيرلى ؛ قوتلى .
موجب سائرندن قر-
موجب تمايز قلى و اوستون
اوله سببي ، سچيلمش اولغسه
سبب .
موجب نفرت نفرتي ايچاب
ايدن ؛ يعنى ؛
اکراه اتمگه سبب اولان حال .
موجد ايجاد ايدن ؛ بريشي
يوقدن وجوده گتيرن .
مؤخر اخيرا ؛ صوگره ؛
صوگره دن .
مودت سوغى اولملىق ؛
دوستلق .
موجب باعث ؛ مسبب .
مودى (۲۴) .

مُورِثِ عاز تاندرمغه سبب اولان حال ویا خصوص . مؤسس آتان .

کوزل و قاعدہ لی موسیقی سس ایله نغمہ اتک اصول و قواعدندن بحث ایدن علم .

تألیف اولرئان مؤلفات اثرلر ؛ یازیلان کتابلر .

مَوْلِدُ الْحَمُوضَةِ حاوی اولان هوا گئی گوزہ گورونمه ین غاز

مُؤَنَسِ صَدِیقِ قَتِّ تام اولان و دائما گورو شولن دوست .

مُؤَدِّ قُوتِ وَ مَنانَتِ ویرمه .

هجرت ایدن ؛ مملکتی مُهاجِرِ تَرکِ ایله آخر محله گیده بده اوطوران .

مُزَوِّنَاتِ باشلق مهری .

هلاک ایدیجی ؛ نتیجه سی مُرَلِکِ تهلکه لی و ضرر لی اولان .

میاننده ایچینده .

مُورِثِ بولونوب اجرا میسر اولونان قولایلقله حاصل اولان .

عالی شیرله اولان مِیلِ مَعالی میل . یعنی ؛ بویوک و بویوکک شیره هوس و آردو ایدیش .

مِیلِیات اولونان ؛ آردو میسیر شلر .

ن

نَائِلِ ثروت نائل او- نَائِلِ ثروت لان ؛ ننگینلگه ایرن .

نَائِلِ مَرْتَبَهٔ اِمْتِیاز لردن اوستون اولوق درجه سی بولمش اولان .

ناچار چاره سز .

نازِلِ نزول ایدن ؛ اینن .

حالک گورو- ناصیهٔ حال نوشی .

نامشروع شرعی اولمایان ؛ اولان ؛ حقسز اولان .

نام عالی اسم . بویوک نام ؛ بویوکک

ناملرنی اِنقاً باقی بید اتق ؛ اولدکدن سوگره دنیا ده اسملری آکیلحق .

ناموسنی ؛ اعتبارینی ناموسلی وقایه ایدر اولان .

نانپاره اتمک پاره سی .

نَبَاتَاتِ آفاج ، فدان ، اکین ، اوت ویردن بیتن سائر هر شی .

نَبَضِ بیلک داماری .

نَتَاجِ وَ خِیمَهٔ لَر ؛ قورقولو حاللر ؛ صوثنی فنا اولان شیلر .

نُحْنِ بِرَبِّی نَظیر بولو نوما یان محرد ؛ چوق کتابلر یازان ذات .

نَدَامَتِ نادم اولوق ؛ پشیمانلق .

نَزَاهَتِ پاکلک ؛ تمیزلک .

نَشْرِ اَنْوَارِ فَضْلِ فضیلتک علک ، نورلرنی یایمق ؛ یعنی ؛ هر طرفه بیلدریمک .

نَشْنَهٔ یاب کیفلی ؛ شن .

نَشْوِ و نَمَا بویویوب چوغالمه ، ترقی ایجه ، ایلرلمه .

نَصَبِ برلسی بر مأموریته ، نصب بر ایشه قویمق .

نَصْفِ یاریم . (۵۵)

نَصْرَتِ یاردم ایتک .

نَظَافَتِ تمیزلک .

نِظَامَاتِ نظاملر . برملکک قونیلان اصوللر .

باقغه اعتبار نظر اعتبار ایجه .

نظامیهٔ مُدَرِّسی لَان مکتبک معلمی و اومکتبک خواجه سی .

نَظَرِ اعتبار ایجه ؛ اهمیتله باقغه .

نَظَرِ دِقَّتِ دقتلیه باقغه .

نَعْمَتِ جَلِیلَهٔ احسان ؛ بویوک ایبلک ؛

نَفَاقِ وَ شِقَاقِ زَوْجِینِ زوج و زوجہ آراسنده بو- زولق ؛ قاری قوجه غوغاسی .

نَقْدِ اَچَهٔ . پاره .

نِگَاہِ رَافَتِ آغنه کوزی ، نظر شفقت ایجه .

نَوَادِرِ رُوزِگَارِ آز بولونان آدملری .

نُوجِوانِ پک گنج .

نُوحِیرِ چیقمش اولان . یکنی یتیمش . یکنی

نِیَابَتِ نائبلک ؛ قاشیلق .

نِیَازِ رجا ایتک . یالوارمق .

نِیکِ وَ بَدِیِ تویی . ای بی و کور-

ارمنجی قسم تعلیم قرآنک اونه ارمنجی طبعتک فهرسی

صحیفه	صحیفه
۵۶ رساملق	۲ اخطار مهم
۵۸ حکمت آمیز سوزلر	۴ ذیل ارلوان لغتجه حقتده اخطارات
۵۹ انسان	۵ دین - دنیانت
۶۱ محبت ابون : پدر محبتی ، والده محبتی	۷ اهلی قوشلردن : طاووق ، خروس ، قاز ، اوردک ، هندی
۶۶ ولدینه محبت	۱۰ ضروب امثال عثمانیه - آتالر سوزی
۶۹ جسم انسان ۲	۱۱ آری - بال
۷۴ آداب اسماع و استماع	۱۳ اهلی قوشلردن : گوگرچین ، قوسری
۷۸ مؤلف قاموس فیروز آبادی	۱۵ اختیارلره حرمت
۸۲ چالیشمق - چالیشقانلق	۱۷ بالموی
۸۴ ارض - معدنیات ۳	۱۹ حسد - غبطه
۸۹ ضروب امثال عثمانیه - آتالر سوزی	۲۲ زراعت - چفتجیلک
۹۰ هارون الرشید	۲۵ شفقت و مرحمت
۹۲ موجب نفرت و ذلت اولان حاللردن اجتناب	۲۸ حیاتک دورلری
۹۴ صحت و عافیت ۳ : مسکن ، حرکت بدنیه ، حسته لوق	۳۰ ننی
۹۷ بعض حکمت آمیز فقره لر	۳۱ افترا
۹۹ ارض - معدنیات ۴	۳۳ صحت و عافیت : معلومات اولیه ، نظافت ، اثواب
۱۰۵ ثبات - اسقامت	۳۸ آرزوی تحصیل ۳
۱۰۶ حق شناسلق - منتدارلق	۴۱ صحت و عافیت ۲ : هوا - تأثیرات
۱۰۸ آمریفانک کشفی - قیریستوف قولومب	هوا ، مشروبات ، اویقو
۱۱۲ فقره لر	۴۵ لطائف
۱۱۴ محصولات	۴۶ زراعت - چفتجیلک ۲
۱۱۵ منتدارلق - نانکه رلق	۴۹ لطائف
۱۲۱ لطائف	۵۰ جغرافیادن معلومات بجمه
۱۲۲ لغتجه	۵۳ جل حکمییه
	۵۴ وقفانه و متبصرانه حکمه

